

PASS LABS INT-25

A klasa kao standard za dobar zvuk

SAMSUNG QE65Q90R

Najbolji Samsung televizor kojeg smo ikad imali na testu

BOSE FRAMES

Fenomenalna integracija
naočala i naprednih
tehnologija reprodukcije zvuka

IGGY POP

Osvrt na ikonu punk i rock glazbe

Veliki korak u realnost QLED 8K

UREDNIK / IZDAVAČ
Andrija Čurković - andrija@hifimedia.hr

TEHNIČKI UREDNIK
Danko Šuvar - danko@hifimedia.hr

SURADNICI
Dario Bojanjac, Tomislav Brežičević,
Matko Brusač, Krunoslav Čosić,
Josip Crnički, Jago Čakmak,
SMS Deutsch, Ivan Dobranović,
Emil Dobrijević, Branimir Farkaš,
Gordan Gaži, Davor Hrvaj,
Dunja Ivezic, Igor Jadan, Neven Kos,
Luka Kostić, Denis Leskovar,
Dubravko Majnarić, Mario Mlakar,
Sven Popović, Dubravko Toplak,
Juraj Vrdoljak

ADRESA REDAKCIJE
Slavonska avenija 2,
10000 Zagreb
Tel. 01/6191 287
Fax: 01/244 55 27
e-mail: info@hifimedia.hr
www.hifimedia.hr
www.facebook.com/hifimedia
<https://twitter.com/hifimedia1>
www.instagram.com/hifimedia
<https://issuu.com/hifi>

TISAK
Grafički zavod Hrvatske d.o.o.
Mićevečka ulica 7
10000 Zagreb
tel. 01/2499 000
fax. 01/2407 166

NAKLADNIK
Audio centar d.o.o.,
Gajščak 33, 10000 Zagreb

Sva prava pridržana. Niti jedan dio ovog časopisa ne smije biti reproduciran u bilo kojem obliku ili zbog bilo koje namjene bez prethodne pismene suglasnosti izdavača.

ROCK GENERACIJA

Nedavno je preminuo Peter Fonda, predstavnik buntovne generacije s kraja 60-tih godina prošlog stoljeća, hipi pokreta i rock and rolla, glumac, scenarist i producent kulnog filma "Goli u sedlu" s kojim su se poistovjećivali mnogi suvremenici iz tog perioda. Traženje više sloboda u obliku protesta protiv tadašnjih političkih elita koji su bili popraćeni rock koncertima iznjedrilo je i grupu glazbenika koji se i danas smatraju vrhuncem dosegom rock glazbe. Mnogima su kasnije bili uzor za osnivanje vlastitih bendova i pokretanja novih glazbenih pravaca - prog i glam rock, hard i heavy metal, punk, grunge...

Takav naboј i energija s visokom socijalnom notom i izricanjem vlastitog stava, pojavljuje se kasnije u punk pokretu pa se ovdje prisjećamo grupe The Clash i jednog od najboljih albuma u rock povijesti - *London Calling*, američke punk rock scene i predvodnika "riot grrrl" pokreta grupe Sleater-Kinney te na kraju jedinstvenog, legendarnog, često nazivanog "oca" punk scene, Iggyja Popa.

Sve se češće mogu pročitati napisи da rock glazba odumire, da više nema tog bunda u pjesmama i da su vidljivi tek rijetki izuzeci koji tu tvrdnju malo demantiraju. Možda su djelomično i u pravu, možda se danas lakše prepustiti dekadenciji a teže biti na barijerama braneći potlačene pa iako to bilo samo kroz pjesme. Biološki ciklus neminovno odnosi predvodnike zlatne rock generacije, ali njihova ostavština ne odumire. Vjerujem..., želim vjerovati da dolaze novi klinci koji će zajahati novi val glazbe koja se temelji na rock korjenima. Nema potrebe biti ista, ali neka bude iz srca.

Zanimljivu temu možete pročitati u filmskom prilogu časopisa gdje naša nova suradnica Dunja Ivezic nadahnuto piše o neowesternu, današnjem westernu, popularnom filmskom žanru za koji bi mnogi pomisili da pripada dalekoj filmskoj povijesti.

Kako god bilo, slušate li glazbu ili gledate film kroz prizmu prošlosti ili sustijete uvijek samo novi val, uvijek će postojati potreba za uredajima koji će vam omogućiti konzumaciju istih. U ovom izdanju časopisa možete pronaći nekoliko takvih proizvoda koji će vas svojom kvalitetom iznenaditi.

S obzirom na to da se bliži kraj tekuće godine, želio bih vam u ime cijele redakcije časopisa zaželjeti sretan Božić i uspješnu novu 2020. godinu.

Želim vam ugodno čitanje,

Andrija Čurković
Urednik

SADRŽAJ

26

Vijesti	
Audio / Video	6
TEHNO	86

Testovi	
Pass Labs INT-25	18

A klasa kao standard

Pro-Ject Stream Box S2 Ultra	22
------------------------------	----

USB puritanac

Marantz NR1200	26
----------------	----

Moderni audio/video centar

Samsung QE65Q90R	28
------------------	----

Konačno rješenje

Davis Acoustics Balthus 30	32
----------------------------	----

Vokalist

Samsung HW-Q90R	34
-----------------	----

Surround na stereoidima

Denon AH-GC30	38
---------------	----

Svestranost

Bowers & Wilkins PX5	40
----------------------	----

B&W u pokretu

Bose Frames	42
-------------	----

Naočale s glazbom

MusicStyle	
Prikaz:	

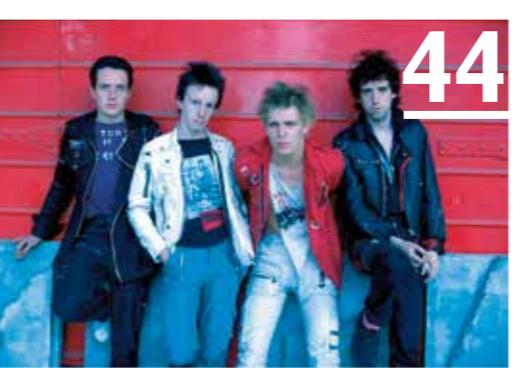
The Clash	
"London Calling"	44

The Clash... They Can't Be Just Another Story

Prikaz:	
Sleater-Kinney	48

Novi zvuk za stare probleme u novom vremenu

Prikaz:	
Iggy Pop	50
Žudnja za životom	
Razgovor:	
Chris Potter	64
Uvijek sviramo kao da nam je to zadnji koncert u životu	
Rock recenzije	54
Jazz recenzije	68
Film	
In memoriam:	
Peter Fonda (1940. - 2019.)	72
Odlazak rock generacije	
Prikaz:	
Neowestern	76
Poetika suvremenog westerna: tradicija i vrijednosti američkog zapada	
DVD/BD recenzije	82

34

22

32

72

SRETAN ROĐENDAN TI
NE MORAŠ
PLATITI
ANUITET
KREDITA

'KAD ĆE PARTY?' EKIPA PITA

**HPB TI
POKLanja ANUITET
GOTOVINSKOG
KREDITA SVAKOG
ROĐENDANA**

Moja banka.

*za iznos kredita 80.000,00 HRK uz kamatnu stopu 6,00 % fiksna godišnja na rok oplatne 59 mjeseci, jednokratno trošak police osiguranja oplatne kredita u iznosu od 3,20 % iznosa kredita, bez naknade za obradu kredita i uz preostavak u isplati kredita 01.01. Iznos kredita 1569.11 HRK. Uključen iznos koji klijent treba platiti je 95.537,82 HRK.
**u mjesecu u kojem je rođendan klijenta Banka potpisuje anuitet po kreditu u skladu kriterijma navedenima u Ugovoru za odobravanje gotovinskih nenamjenskih kredita s fiksnom kamatnom stopom. Uvjet kredita dostupni su u poslovnicama Banke i na www.hpb.hr.

BOWERS & WILKINS FORMATION SUITE

Najnoviji audio sustav kojeg su predstavili u Bowers & Wilkinsu pod nazivom Formation Suite objedinjuje Formation bežičnu tehnologiju te novi smjer u dizajnu ovog poznatog proizvodača. U Bowers & Wilkinsu kažu kako Formation Suite predstavlja najvišu formu zvuka jer pruža najbolju sinkronizaciju Bluetooth zvučnika te zvuk visoke rezolucije – do 24 bita i stopu uzorkovanja od 96 kHz. Formation Suite se sastoji od pet komponenata: Formation Duo – par bookshelf zvučnika s vlastitim napajanjem (14.990 kn /kom), Formation Wedge – zvučnik s jednim napajanjem koji zamjenjuje Zeppelin Air 2015 (7.600 kn), Formation Bar i Bass – soundbar (9.750 kn) i subwoofer (8.600 kn) te Formation Audio (5.450 kn) – bežično prepojačalo koje omogućuje dodavanje prethodnih B&W komponenti u sustav Formation. Svaki uredaj iz ove serije karakterizira suvremen industrijski dizajn za kojeg se u Bowers & Wilkinsu nadaju da će privući i mladu publiku. Formation komponente (uz iznimku

NOVA SERIJA ZVUČNIKA MARTIN LOGAN MOTION

Američka tvrtka Martin Logan je tijekom proteklih par mjeseci predstavio sedam novih modela iz serije Motion, a koja se sastoji od dva modela na stalcima, tri samostojeca zvučnika i dva centralna zvučnika. Brojčane oznake modela su zadržane iz stare Motion serije, s tim da je dodano malo slovo 'i' na kraju. U ponudi su dva bookshelf modela, Motion 15i i Motion 35XTi. U oba slučaja se radi o dvostaznim bas refleks zvučnika. Dok su Motion 20i, 40i i 60XTi samostojeci modeli. Dodatno u ponudi se nalazi i Motion 50XTi centralni zvučnik za kućna kina.

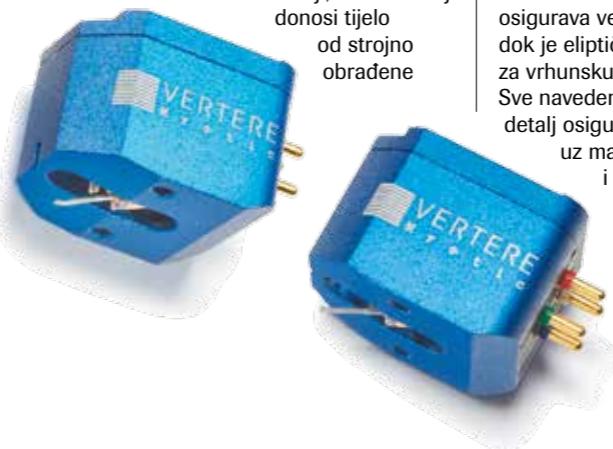
Motion je prva serija Martin Logana koja ima klasične zvučničke kutije, a visokotonac je samo elektrostatski i njega nazivaju: Folded Motion Transducer. Ima znatno veću površinu isijavanja od klasičnog i površina visokotonca nije ravna nego ima rebrastu strukturu, tako da kretanje tih rebara isijava zvuk. Linearno kretanje visokotonca je bitno manje od klasičnog kupolastog. Modeli s oznakom "XTi" sadrže još veći visokotonac, između 8 i 10 puta veće površine od klasičnog 1" kupolastog. Aluminijski konusi u novoj seriji dobivaju nove konkavne pokrove za zaštitu od prašine, jače i čvršće za zaštitu od probijanja. Srednjetonki driver ima bolju suspenziju, a sve skretnice su Vojtka – namjera je da se kvaliteta iz Masterpiece i ElectroMotion modela zadrži i u entry-level dizajnu Motion modela. Dostupni u tri verzije finisa (Matte White, Red Walnut i Gloss Black), zvučnici su se u novoj verziji malo odmakli od industrijskog izgleda. Za cijene i dobavljanost zvučnika kontaktirajte domaćeg distributera.

INFO: Media Audio, www.mediaaudio.hr

VERTERE ACOUSTICIMA NOVU MC ZVUČNICU – MYSTIC

Za cijenu od 2.000 GBP u Velikoj Britaniji, odnosno 2.695 USD i 2.498 EUR u Sjedinjenim Državama odnosno Europi, dostupna je najnovija MC zvučnica Vertere, pod nazivom Mystic. Prema riječima proizvodača, riječ je o evoluciji, a ne revoluciji, a ta evolucija donosi tijelo od strojno obradene

aluminijске legure, optimizirano za kontrolu neželjenih vibracija. U tijelu se nalaze navoje za vijke kako bi se osigurao optimalni kontakt s ručkom. Na zvučnicu je urezana i oznaka za lakše podešavanje i pripasivanje s Vertere ručkama. Također, kantilever izrađen od aluminijске teleskopske cijevi osigurava veliku čvrstoću i visok Q faktor, dok je eliptična dijamantna igla izrađena za vrhunsku sljednost kroz brazdu vinila. Sve navedeno, a i još poneki konstrukcijski detalji osiguravaju veliku čvrstoću ansambla uz masu od 9,1 g, preciznost u izradi i vođenju te širok frekvencijski opseg od 10-40.000 Hz, uz izlazni napon od 0,5mV.

INFO: Vertere Acoustics, <https://vertereacoustics.com/>

ERZETICH AUDIO TALIA SLUŠALICE

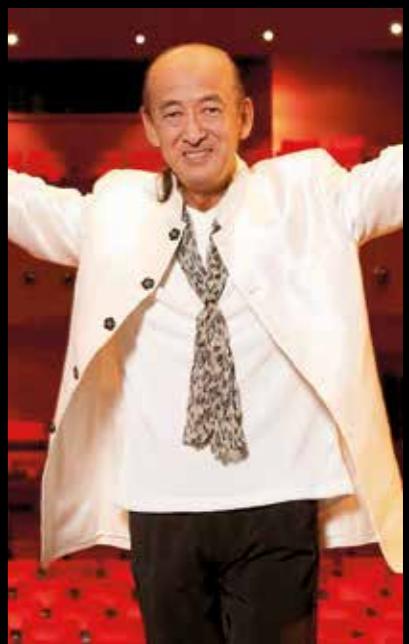
Slovenski proizvođač slušalica Erzetich Audio predstavio je novi model slušalica nazvan Thalia. Proizvodi koji dolaze iz ove manufakture već su dosegnuli kulturni status a imali smo ih priliku i testirati u našem časopisu (broj 107). Novi model je napravljen u stilu već poznatih modела, osmerokutno kućište napravljeno od najkvalitetnijeg drveta, dostupnog u svjetlijoj i tamnijoj boji. Slušalice imaju samo 270 g, što ih čini pogodnim i za korištenje u pokretu, a napravljene su ručno, kao i svi ostali modeli ovog proizvođača. Talia slušalice mogu se koristiti i s mobilnim telefonom, prijenosnim DAC-om ili klasičnim predpojačalom za slušalice. Cijena u prednarudžbi je 449 € dok će standardan cijena biti 599 €.

INFO: Erzetich Audio, www.erzetich-audio.com

PREMINUO JE KEN ISHIWATA

Objava da je 25. studenog 2019. godine, u 72. godini preminuo poznati audio konstruktor i ambasador brenda Marantz, Ken Ishiwata zatekla je mnoge štovatelje njegovog djela. Ken je obilježio i na neki način mijenjao audio industriju posljednjih nekoliko desetljeća. Međutim, iako se njegov utjecaj i ideje svakako mogu mjeriti globalno, Kenova energija i znanje zasigurno su obilježili prije svega

uredaje sa značkom tvrtke Marantz, unutar čijeg kataloga je osmislio ili unaprijedio značajan broj pojačala i CD playera. Svatko tko je poslušao, a prije svega posjedovao neki od Marantzovih uređaja od '90-ih naovamo, zna koliku težinu su Kenove intervencije i sklopovi imali na zvuk te posljedično i na percepciju koju je Marantz imao kod kupaca. Oznaka KIS (Ken Ishiwata Signature) oduvijek je značila dobar zvuk. Posljednji javni nastup Ken Ishiwata je imao prije nešto vise od mjesec dana za vrijeme dodjela nagrada britanskog časopisa What Hi-Fi?. Na toj svečanosti uručena mu je nagrada "Outstanding Contribution 2019" za izuzetni doprinos u audio industriji.

EXPOSURE CD PLAYER XM OSVAJA NAGRade

Nakon nekoliko više nego pozitivnih recenzija u britanskom audio tisku (Hi-Fi Choice, Hi-Fi Plus i Hi-Fi News), najnoviji izdanak XM serije Exposurea pokupio je i posebnu lovoričku – u godišnjoj dodjeli nagrada prijateljskog nam časopisa Hi-Fi Plus, nagrađen je kao najbolji CD player, odnosno transport 2019. godine. Od lansiranja serije XM, kako se u nižu uredaji, tako se nižu i nagrade koje uredaji iz serije osvajaju. XM CD player nije iznimka. U kompaktnom kućištu nalazi se tzv. top-loader mehanizam, oko kojega je uredaj i zamišljen, s prvenstvenom namjerom da bude prvoklasni CD transport. Tome doprinosi kvalitetno napajanje oko snažnog toroidalnog transformatora, optimiziran izlazni digitalni stupanj s minimalnim jitterom, visoko stabilni kristali takta, oklopjeno kućište. Kao bonus ovom transportu ugrađen je i D/A pretvarač PCM 1716, 24-bitni, što ovaj uredaj čini i zanimljivim sveobuhvatnim CD

reprodukторom. Pozitivne kritike kažu kako je riječ o odličnom uredaju za ne tako visoku cijenu (1.400 GB), koji se može dobro snaći u high-end okruženju,

a s pripadajućim integriranim pojačalom XM5, čini odličan izbor sustava za razumnu cijenu. **INFO:** Audio centar, www.audiocentar.hr

NJEMAČKI DISTRIBUTER KUPIO VELODYNE ACOUSTICS

Tvrta Audio Reference iz Njemačke kupio je poznatog proizvođača subwoofera - Velodyne Acoustics. Nakon godinu dana intenzivnih pregovora, David Hall, vlasnik Velodynea, sklopio je dogovor 22.studenog 2019. Godine. Audio Reference takođe pozna Velodyne brend jer je tvrtka distributer za njemačko tržište već 20 godina. Kupnja uključuje sve dionice, rezervne dijelove, patente, dizajn i alate Velodyne subwoofera. Vlasnik Audio Referencea, Mansour Mamaghani je komentirao, "Jako smo uzbudeni zbog otvorenih mogućnosti prilikom kupnje Velodynea. Naš cilj je ponovo postaviti Velodyne kao tržišnog lidera za kompaktne aktivne

subwoofera. Svjesni smo da će za to biti potrebno vremena, ali već smo ponovno okupili Velodyneov dizajnerski tim kako bi pregledali postojeću liniju proizvoda te naša očekivanja za budućnost." Službena stranica Velodyne Acousticsa će biti dostupna kroz tjedan dana. Sadržavat će detalje o dostupnosti trenutne linije proizvoda, ali i, što je najvažnije, kako dobiti servisnu podršku za globalno postojeće proizvode.

Distributivni centar Velodyne Acousticsa će od sada biti u sjedištu tvrtke Audio Reference u Hamburgu, Njemačka. **INFO:** www.audio-reference.de, www.sonusart.hr

UEFA NAMJERAVA PROŠIRITI STREAMING PONUDU

Nogometna organizacija UEFA gleda na koji način može proširiti svoju streaming ponudu s obzirom na to da tradicionalni načini prikazivanja utakmica jenjavaju. Generalni tajnik UEFA-e, Theodore Theodoridis sugerirao je da kako bi UEFA mogla svoja TV prava na utakmice UEFA Lige Prvaka povuci u pojedinim državama te ih umjesto toga nuditi putem interneta.

"Za sada imamo puno partnera kojima nudimo TV prava te gledamo kako održati taj odnos," rekao je Theodoridis. "Mi samo želimo biti spremni i imati alternativne mogućnosti." Pay-TV grupe, poput Sky-a, su najavile kako nisu voljne trošiti veće svote novca kako bi nudile prijenose utakmica jer povećanom cijenom bi im postalo teže ostvariti profit od krajnjeg potrošača. "Sportski događaji su uvijek bili dostupni kroz tradicionalno emitiranje, no došlo je vrijeme da istražimo potencijal digitalnih opcija emitiranja."

MAGICO A5

Netom prije puštanja ovog broja u tisk, stigla nam je vijest o najnovijem Magico zvučniku A5. Očekivana cijena u SAD-u će biti oko 21.800 USD, plus porez, dok bi se cijena u Hrvatskoj trebala kretati oko 160 tisuća kn, plus PDV. Prve količine za one nestripljive se očekuju krajem ožujka, tako da nije isključeno da u to vrijeme prisustvujemo i velikoj premijeri ovog zvučnička, zahvaljujući zastupniku Media Audio. Sam zvučnik je, kako i priliči Magicu, upečatljiva aluminijска tvorevina, koja preuzima vodeću ulogu u seriji A te predstavlja njen najnapredniji model. Stoga ne čudi da upravo ova serija uvedi i sasvim nov 5-inčni srednjetonac.

"Serija A bila je veliki uspjeh u dosezanju do šire publike", rekao je tvorac Magica, Alon Wolf. "A5 nastavlja na tom uspjehu s novim 5-inčnim srednjetoncem"

izvanredne muzikalnosti. A5 pruža veći zvuk a značajno proširenim dinamičkim rasponom." Ovaj peterostazni triosistemski zvučnik zadržava tipične Magico karakteristike poput temeljito učvršćene kutije od 6061 avionskog aluminija te Elliptical Symmetry skretnice u kojoj su korišteni samo najbolji Mundorf dijelovi i koja signal vodi i do 28-mm Berilijskog visokotonca preuzetog iz ostalih modela A serije. Tri basa promjera 9 inča koriste unaprijedenu verziju superčvrsta membrane od Grafen Nano-Teca, posebno upletenih vlakana grafita. Osjetljivost zvučnika je 88 dB/4 Ohma, a frekvencijski raspon 22-50.000 Hz. Masa pojedine kutije je cca 80 kg. Nadamo se da se s A5 vidimo uskoro u bliskom susretu. **INFO:** Media audio, www.mediaaudio.hr

Enjoy the Music.com®

Reviews

News

Show Reports

And More...

Single

In A Relationship

It's Complicated

NOVI JBL SOUNDBAROVI

JBL je predstavio nove modele soundbar zvučnika elegantnijeg dizajna u odnosu na prethodne. Proizvođač tvrdi također da novi dizajn donosi i bolji zvuk uz posebni naglasak na snažniji bas. Tri modela predviđena su za tri razine vaših potreba: jednostavni all-in-one kompaktni zvučnik, zvučnik za pojačani bas i najjači model sa surround podrškom. Najjednostavniji model je JBL Bar 2.0 (1.399 kn). Klasični all-in-one soundbar zvučnik s vrlo jednostavnim

postavkama, savršen za sve one koji traže način da poboljšaju zvuk TV-a. Naravno i ovaj model podržava Bluetooth za streaming glazbe. Sljedeći model u ponudi je JBL Bar 2.1 Deep Bass (2.699 kn). Uz soundbar dolazi i subwoofer s bas jedinicom promjera 16.5 cm, što je dovoljno da se i veće prostorije

ispuni basom, a upravo zbog toga je ovaj soundbar usmjeren i korisnicima koji bi ga koristili za gledanje filmova i serija. Snaga soundbar zvučnika je 300 W, a preko Bluetooth-a jednostavno možete i streamati glazbu s mobitela ili tableta. Najjači model je JBL Bar 5.1 Surround (4.599 kn), soundbar zvučnik s 10" bežičnim subwooferom. Zahvaljujući zaštićenoj JBL MultiBeam tehnologiji, surround zvuk je sada dostupan bez dodatnih stražnjih zvučnika i kabela. Posebna konfiguracija s 5 drivera punog raspona i dva bočna visokotonca stvara dojam zvukom ispunjene sobe. JBL Bar 5.1 Surround lako se uklapa u dnevni boravak i podržava Wi-Fi, Airplay 2 i Chromecast.

INFO: Media Audio, www.mediaaudio.hr

POLJSKI R2R DAC

Zanimljivi poljski proizvođač vrhunskog Hi-Fi-a, Acuhorn, prikazao je tri nova modela D/A pretvarača. Riječ je o svojevrsnoj varijaciji na temu, s obzirom na to da se sva tri temelje na istom diskretnom DAC modulu R2R ladder tehnologije pod kontrolom FPGA (Field-Programmable Gate Array) Spartan 6 čipa. Riječ je o DAC modulu danskog Soekriza, koji je zadužen za prihvate i obradu digitalnog signala, dok se za napajanje i analognu obradu pobrinuo poljski proizvođač i danskoj tehnologiji dodaо vlastite vakuumske začine – sva tri DAC-a su cijevna. Model R2R TS, koristi single ended 5987 minijature cijevi u izlaznom stupnju, dok modeli R2R T i R2R XT koriste u izlazu 300B, potonji u balansiranom ustroju. Riječ je o izlaznim stupnjevima u A-klasi, a dodatna posebnost ovih DAC-ova je napajanje sazdanje oko najboljih Vicorpower modula, s DC-DC pretvaračima i samoprilagodbom ulaznog, mrežnog napona od 90-264 Vac. Digitalni ulazi su optički i koaksijalni te USB putem Amanero384 kartice, kompatibilne s Win, iOS i Linux operativnim sustavima i podržavaju rezolucije PCM do 24/192 i DSD256. Cijene se kreću od 4.000 € za model TS, preko 5.700 € za model T i 6.900 € za balansirani XT. **INFO:** www.acuhorn.pl

SIMAUDIO POKRENUO MOON INTERNATIONAL

Kanadski proizvođač audio komponenti, Simaudio, objavljuje da će 6. siječnja 2020. pokrenuti novu prodajno-distribucijsku tvrtku MOON International. Nova tvrtka će biti odgovorna za promociju i pružanje logistike za MOON assortiman audio proizvoda širom Europe i Azije. S uredima u Francuskoj i Velikoj Britaniji, te distribucijskim centrom u Nizozemskoj, MOON International bi trebao zadovoljiti brze isporuke prema svojim kupcima. Novu tvrtku će voditi Etienne Gautier i John Carroll. Etienne radi u tvrtki 10 godina, a John je već dva desetljeća njezin američki distributer. U tvrtki smatraju da je ovo najprikladniji način za obilježavanje 40. godine MOON by Simaudio, nekoć male kanadska audio kompanije, a sada brend kojeg i drugi proizvođači prate. **INFO:** www.simaudio.com, www.sigma-audiokoncept.hr

PROMIJENE U LOKALNOJ DISTRIBUCIJI TAD PROIZVODA

Krajem studenog bili smo u posjeti slovenskom distributeru Audio Serum gdje smo prisustvovali prezentaciji japanske high-end tvrtke TAD Laboratories. Danas samostalna tvrtka, nastala je pod okriljem Pioneer korporacije i predstavlja jednu od ponajboljih proizvođača high-end zvučnika i elektronike. Karakteristično je za tvrtku TAD da se svi uređaji ručno proizvode u Japanu, da koriste rješenja samo nastala u vlastitom odjelu za razvoj i dizajn (R&D), kao i prepoznatljivu zvučničku jedinicu za srednjetsko / visokotonsko područje koaksijalnog ustroja. Tvrta TAD je odlučila angažirati vlastitog agenta koji će se brinuti o samoj promociji i prodaji preko ovlaštenih high-end dealera među kojima će Audio Serum pokrивati tržište Slovenije. Neki od njihovih proizvoda namjeravamo u narednim mjesecima dobiti i na test. **INFO:** www.audio-serum.si, www.technicalaudiodevices.com

ONKYO TX-RZ3400 VRHUNSKI 11.2 KANALNI RECEIVER

Za sve ljubitelje surround zvuka koji ne žele kompromise u zvuku, Onkyo nudi njihov prestižni model receivera označenog TX-RZ3400. Podržava 7.2.4 kanalni Dolby Atmos i DTS:X® reprodukciju, a ima ugrađena čak 11 pojačala snage od 260W po kanalu (6 Ohma). Ovaj receiver ima certifikat THX® Ultra, koji se dobiva samo ako receiver prođe rigoroznu kontrolu u 75 kategorija u THX-u, što dodatno potvrđuje njegovu kvalitetu. Posjeduje i novi IMAX® Enhanced, koji ima DTS:X dekodiranje zvuka optimiziran za reprodukciju čitavog dinamičkog raspona zvuka u IMAX kinu. Tu je i novi Cinema Dedicated Mode ili Cinema Dedicated Net Off mod. Prvi isključuje sve smetnje u mreži samog receivera, dok drugi mod, praktički eliminirajući buku električnih modula i komponenti, dodatno poboljšava maksimalnu kvalitetu isporučenog zvuka. Receiver ima 7 HDMI A/V ulaza i 3 izlaza, koji podržavaju HDCP 2.3, 4K / 60p, HDR (Dolby Vision™, HDR10, HLG), BT.2020, 4:4:4/24-bitni, 3D video, eARC (poboljšani kanal za povrat zvuka), ARC, DeepColor™, xvColor i LipSync funkciju. Tu je i SACD reprodukcija putem

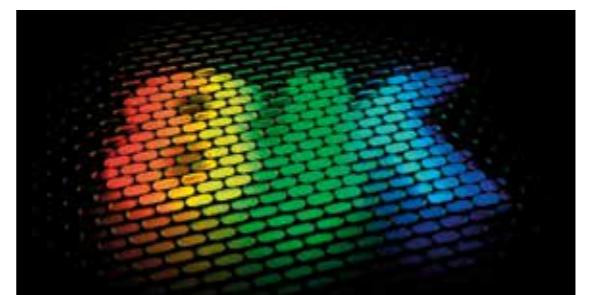
HDMI-ja (5.6 MHz stereo, 2,8 MHz (višekanalni), distribucija jednog ili višestruko pojačanih audio izvora putem izlaza Zone 2 i Zone 3, uključujući HDMI i SPDI, Bluetooth® bežična tehnologija s "Wake on Play", naprednim glazbenim optimizatorom za poboljšanje kvalitete reprodukcije komprimiranog zvuka, aluminijumska prednja ploča, novi i raskošniji daljinski upravljač s pozadinskim osvjetljenjem (moguće je aplikacijom Onkyo Controllera za iPhone, iPad i Android™ takođe upravljač receiverom), itd.. Ugrađeni Chromecast po-država multi-room audio streaming s glasovnom kontrolom putem uređaja s Google Assistantom, a radi i s Alex-om. Receiver takođe podržava DLNA® i mrežnu reprodukciju "Hi-Res" audio zapisa u DSD Direct 11,2 MHz, DSD256 / 128/64 (pretvoreno u PCM), FLAC, WAV (RIFF) i AIFF do 192 kHz / 24-bitni i ALAC do 96 kHz / 24-bitni. Uzveši u obzir sve mogućnosti receivera Onkyo TX-RZ3400, cijena od 20.999,00 kuna kod domaćeg zastupnika, ne bi trebala biti previšoka za one koje žele isključivo vrhunsku kvalitetu.

INFO: www.chipoteka.hr

NOVI 8K AI KODEK IZ SAMSUNGA

Samsungov istraživački i razvojni tim je razvio novi AI kodek koji omogućava reprodukciju 8K sadržaja na mrežama koje trenutno podržavaju samo 4K brzinu. Kodek, takođe poznat i kao AI ScaleNet, koristi "deep learning" tehnologiju kako bi minimizira gubitak podataka tijekom kompresije sadržaja te omogućio da 8K sadržaj bude podržan na mrežama manjih rezolucija. Samsung tvrdi kako 8K sadržaj je komprimiran u 4K kvalitetu pomoću AI downscaler-a kako bi bio prenesen na TV gledatelja, koji onda koristi AI kako bi kvalitetu vratio nazad na 8K. Ovaj oblik tehnologije je potreban kako bi se nova tehnologija kompresije i video zapisa prilagodili neprekidnom razvoju te rješili pojedine tehničke izazove. AI ScaleNet rješava limitacije unutar moderne mrežne infrastrukture pomoću adaptivnog AI Codeca.

"AI Adaptive Bit Rate Streaming odnosi se na AI tehnologiju koja se prilagođava raznim širinama te prilagođava rezoluciju kako bi omogućila neometanu projekciju sadržaja", objasnio je Kwangpyo Choi, koji je tehnologiju razvio s kolegom Youngom Park. "Pomoću AI ScaleNet korisnice će moći uživati u sadržaju 8K kvalitete, čak i na televizorima koji podržavaju niže rezolucije", dodao je Park. "Zapravo, za vrijeme velikog mrežnog prometa, kada brzine padnu, gledatelji će moći nastaviti gledati svoj sadržaj na relativno višoj razini".

Samsung navodi kako su prednosti nove tehnologije posebno vidljive u aspektu OTT-a, gdje gledatelji obično mogu primijetiti promjene u kvaliteti slike, dok Samsungov AI Codec i AI ScaleNet tehnologija koriste AI koji se prilagođava i optimizira kvalitetu kako bi korisnici mogli uživati u najvišoj mogućoj kvaliteti slike. "Najteže je bilo postići kompatibilnost s postojećom tehnologijom kompresije kodeka", rekao je Choi te dodao: "morali smo dizajnirati algoritam koji je jednostavan za korištenje i da bude kompatibilan s postojećim tehnologijama te istodobno pružao performans koje očekujemo od njega." "AI ScaleNet nam je pokazao da se može stvoriti nešto novo što će obogatiti iskustvo korisnika usluge", rekao je Park te dodao: "Nastaviti ćemo istraživati i razvijati dodatne funkcionalnosti koje će pridonositi korisnikovom zadovoljstvu te se nadamo kako ćemo iz privuci i dru-gim uslugama Samsungovih usluga."

exposure

Odličan high-end zvuk ne mora koštati milijune...

AVTech media AWARDS 2018/19
 BEST HIGH-END PRE/POWER AMPLIFIER
EXPOSURE 5010 PRE/MONOS

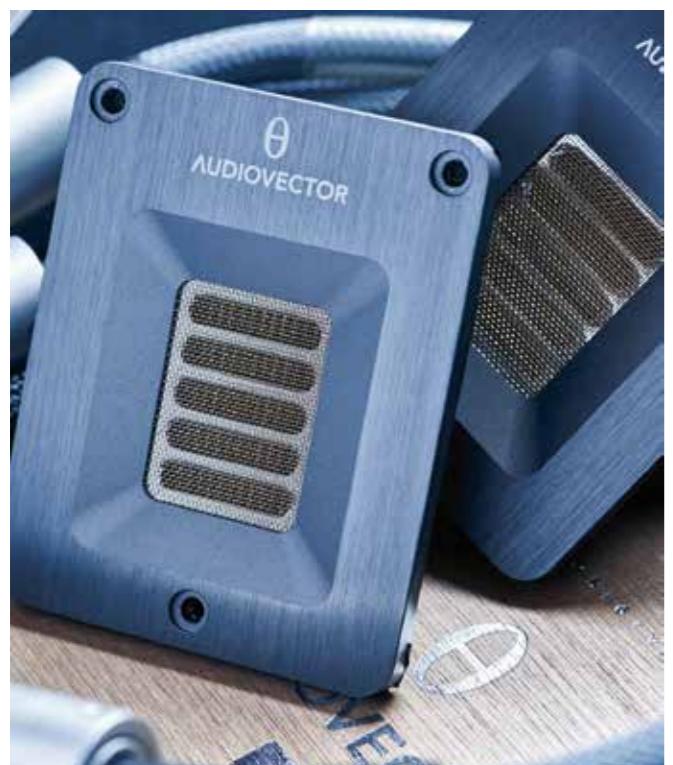
www.exposurehifi.com
 Distributer za Hrvatsku i Sloveniju:
AudioCentar
AUDIOSYSTEMS DOO HR, tel. +385 91 500 2535, www.audiocentar.hr

TRADICIONALNA obiteljska tvrtka

Mala smo tvrtka, proizvodimo vlastite visokotonske jedinice, zvučnici se ručno sastavljaju u našem pogonu u Danskoj i svi smo ponosni što radimo u tvrtki

razgovarao:
Andrija Ćurković

Za nedavneg posjeta Hrvatskoj i tvrtki Media Audio, distributeru danskog proizvođača zvučnika Audiovector za hrvatsko tržište, razgovarali smo s voditeljem prodaje Martinom Duhoffom. Povod ovom razgovoru je predstavljanje njihove najnovije "R" serije zvučnika i obilježavanje 40 godina postojanja tvrtke.

Audiovector je obiteljska tvrtka koja i dalje dizajnira i ručno proizvodi zvučnike u Danskoj. Našim čitateljima je poznato da u Danskoj postoji velik broj proizvođača zvučnika koji su tijekom povijesti bili ili su još uvek dosta utjecajni na globalnom tržištu. Kakva je situacija danas s danskim zvučnicima? Je li još uvek prisutno i kako nasljeđe koje se stvaralo desetljećima?

Ozbiljni ste u tome.

S obzirom na to kako rastemo u ove 4 godine treba misliti i na budućnost, jedna je stvar rasti jako brzo, ali treba i brinuti o tržistima na kojima ste prisutni.

Kako biste drugima opisali vašu tvrtku, koja je razlika između Audiovectora i drugih proizvođača zvučnika?

Mogu objasniti kako mi proizvodimo zvučnike, kako drugi rade to je druga stvar. Mala smo tvrtka, imamo osam zaposlenika koji rade izvan Kopenhagena, proizvodimo vlastite visokotonske jedinice, zvučnici se ručno sastavljaju u našem pogonu u Danskoj, svi smo ponosni što radimo u tvrt-

ki, brinemo o svakom detalju u procesu proizvodnje, svi radimo na istom nivou, svi imamo osjećaj da smo važan dio firme, čak i ja koji sam se tvrtki priključio tek prije mjesec dana.

(Martin je do prelaska u Audiovector radio u tvrtki Primare - op. ur.)

Na ovogodišnjem High-end sajmu u Münchenu,

predstavili ste novu "R" seriju zvučnika. Po reakcijama posjetitelja mogao sam primijetiti da je interes za vaše proizvode bio vrlo velik i da vas, kao tvrtku, čekaju dobri poslovni rezultati.

U pravu ste, možemo biti jako zadovoljni. Promet smo u zadnje četiri godine udvostručili, a to najviše možemo zahva-

li referentnom zvučniku R 8 kojeg smo predstavili na High-end sajmu u Münchenu 2018. godine i koji je postigao zavidan uspjeh na tržištu.

Iz tog projekta smo preuzele tehnologije i materijale te ih primjenili u pristupačnjim modelima unutar R serije zvučnika. To je važan korak za nas. Sada imamo u ponudi zvučni-

nje zvučnika kako bismo pokazali razliku.

Kakva je reakcija ljudi?
Oduševljeni su.

Što je glavna razlika?
Razina šuma je smanjena i kad je šum niži ima više detalja - netko je pitao jesam li pojačao zvuk ali ne, s nižom razinom šuma ima više detalja i može se osjetiti da je dinamika veća te je balans usmjerjeniji.

Rekli ste da AMT visokotonu jedinicu proizvodi-te sami?

Da, AMT visokotonac se sklapa u našem pogonu u Skovlunde blizu Kopenhagena.

Namjeravate li ga i dalje razvijati za buduće modele zvučnika i je li pogodan za ugradnju u zvučnike nižih cijena s obzirom na njegovu cijenu proizvodnje?

Vidjet ćemo, stavili smo jedan tip AMT-a u našu početnu QR seriju i pokazao se odličnim. Sada imamo u R seriji zvučnika jedan model koji koristi novu Scan-Speak jedinicu s mekom kupolom i veliki je napredak

u odnosu na prethodni model kojeg smo koristili. Svakako ćemo nastaviti raditi na dizajnu AMT jedinica pa ćemo vidjeti što će nam budućnost donijeti.

Bas/srednjetonske jedinice kupujete od vanjskih dobavljača što je danas vrlo čest slučaj kod mnogih proizvođača zvučnika. Kakva su vaša iskustva?

Mala smo tvrtka, nalazimo se s najboljim dobavljačima, tražimo ih da naprave proizvode za nas, u ovom slučaju Scan-Speak radi bas i bas/srednjetonske jedinice za nas, ali one su dizajnirane na način da smo mi vlasnici zvučnika te ih nitko drugi od proizvođača ne može koristiti za sebe.

Zvučničke kutije također dolaze od vanjskih dobavljača. Ima li ih u Danskoj?

Situacija sa zvučničkim kutijama je posebna jer u

Danskoj više nema proizvođača, svi su zatvorili tvrtke. Probali smo naći proizvođača negdje iz Europe, ali bezuspešno. Kvaliteta i količina nisu bila zadovoljene. Sada sve dolazi iz Kine, najbolja kvaliteta za cijenu do sad te je i količina u traženom vremenskom roku isporučena.

Na R modelima zvučnika koristite vaš vrlo zanimljiv pristup rješenju bas-refleks otvora. Naime, otvor je smješten pri dnu zvučničke kutije te izgleda kao da je kutija "podignuta" sa strane strane. Koje su prednosti ovakvog rješenja?

Da, to je dizajn koji imamo dugo, mi volimo reći da stavljam zvučnike na visoke pete, bolje izgledaju i volimo to tako predstaviti. Uz to, imamo manje stojnih valova unutar same zvučničke kutije. Novost kod R serije je da smo dizajnirali novo stopalo koje je veće i stabilnije. Osim toga, otvor je sada prekriven samo mrežicom umjesto ranijeg rješenja s rezimom, što je rezultiralo boljim protokom zraka od čak 25% i spuštanju donje frekvencije do 31 Hz.

Rekli ste da ste zaduženi za europsko tržiste. Koji je

Set zvučničkih terminala za bi-wiring spajanja na pojačalo uz dodatni peti priključak koji služi za uzemljenje skretnice s primjenom "Audiovector Freedom Grounding" tehnologije

vaš pristup za manja tržista kao što je Hrvatska?

Imamo različite visine plaća u različitim dijelovima Europe, to je važno. Vidimo veliki interes za našu tvrtku i 1.000 eura može biti puno novca, ali mislimo da su naši zvučnici pristupačni za ono što dobijete. Potom možete ići dalje od QR1 do QR3 pa ćete možda uzeti R 3 model. Samimi time što imamo različite cijene, možemo vidjeti kako ljudi rastu s

ku modela i trošak proizvodnje. To je jedino što trebam platiti - vrijeme potrebno za mijenjanje zvučničke kutije, visokotonske jedinice ili što već. I onda šaljemo zvučnike nazad kupcu.

Onda imate malu zaradu na tome, ako mijenjate sve te stvari?

Da, kupac mora platiti razliku modela. Ako gledamo razliku novih zvučnika, da, malo je skuplje, ali oni su i tako dugo godina slušali muziku na tim zvučnicima.

To je bolji izbor nego prodaja na tržištu rabljenih?

Ovisi što možete dobiti na second hand tržištu. Ono što mi jamčimo kupcu je da samo plaćaju prijevoz i razliku u cijeni nadogradnje modela. Ne moraju razmišljati što mogu dobiti na tržištu polovnih zvučnika.

Veliki je trend spajanja na zvučnike pomoću Bluetooth i WiFi tehnologije. Namjeravate li se priključiti tom trendu ili ne?

Prije nekoliko godina ponudili smo tržištu aktivni zvučnik Audiovector Discreet. Još uvek radimo na njemu, ali mi smo premala tvrtka da bismo pratili trendove i vidjeli sve što se događa s tehničke strane, kao što su nove streaming platforme, certificiranje raznih platforma, Airplay, Google... A danas postoje jako dobra mala rješenja od proizvođača elektronike gdje možete imati malu kutiju u kojoj je sve i samo se poveže na par aktivnih zvučnika, ako je to ono što želite. U našem DNA se ne nalazi kreiranje malog Bluetooth zvučnika, to ostavljamo drugima. Mi se fokusiramo na ono u čemu smo dobri a to su pasivni zvučnici ili aktivni poput modela Discreet.

Koji su sljedeći koraci za Audiovector?

Postoji veliki interes - s aspekta zaštite okoliša, ali i gledajući što možete napraviti tijekom godina. Na primjer, ja sam kupio SR Signature zvučnike prije 10 godina, slušao sam glazbu cijelo vrijeme i sada sam uštedio novac da mogu nabaviti poboljšani model. Sve što trebam napraviti je poslati ih nazad, platiti prijevoz, razli-

SPOJ MODERNOG I RETRO AUDIOPILSKOG ZVUKA

**Audio Technica
AT-LPW30TK**

Poznati prirodan zvuk i drvena baza za nevjerojatnu vjerodostojnost audio izvedbe!

Sonus Art Šarengradska 1,
10 000 Zagreb
www.sonusart.hr

 audio-technica

A klasa kao standard

Ustroj i izvedba su pojednostavljeni, sve se vrti oko single-ended sklopova u A-klasi koji jamče dobre mjerne rezultate

piše: **Neven Kos**

Dosta je vremena prošlo otkad sam službeno imao priliku slušati neko od Passovih pojačala. Posljednje je, ako me sjećanje ne vara, bilo integrirano pojačalo INT-30, recenziju kojega ste imali priliku čitati i u ovom časopisu (broj 81 / 2010). Moje iskustvo s Passovim pojačalima nije

bogato, ali može biti mjerodavno. Navedenom integriranom pojačalu u mojoj su slušaonici prethodili i u mom vlasništvu kroz godine bili uređaji poput integriranog pojačala INT-150, Iznaznog X150.5, X1 prepojačala, Aleph P prepojačala, a što kroz vlastitu, što kroz ostale poznate slušaonice, imao sam priliku poslušati i X250, X250.5, X350, X600, X150, Aleph 3 i Aleph 5. Kao što se iz navedenog vidi, u

mom poznavanju Passa postoje određena povijesna praznina, koju ćemo pokušati popuniti slušanjem i upoznavanjem s najnovijom Passovom igračkom, integriranim pojačalom Pass INT-25. Koliko mi je poznato, riječ je oako ne prvom, onda svakako jednom od prvih prikaza ovog integriranog pojačala u tiskanom mediju u svijetu.

INT-25 ponešto je drugačiji od onoga što smo navikli od

Passa u posljednjih 20-ak i više godina. U tom razdoblju passovim uređajima dominira super symmetry topologija, koja audio signal obraduje na potpuno balansirani način.

Pass INT-25, pojačalo nominalne izlazne snage 25 W u A klasi pri 4 i 50-ak W pri 8 Ohma, te vršne izlazne snage u A klasi 50 W pri impedancijama do 2 Ohma. Kao i sva Passova pojačala koristi FET-ove, velika i snažna napajanja, baš kao i masivna hladila. Međutim za razliku od njih, a upravo kao i pojačalo snage XA25 na kojem se ovaj integrirac temelji, ustroj i izvedba su pojednostavljeni – sve se vrti oko single-ended sklopova u A-klasi koji jamče dobre mjerne rezultate i još bolji zvuk, između ostalog i zahvaljujući manjem broju aktivnih i pasivnih dijelova na putu signala. Time se postiže jednostavnost sklopa, smanjen je broj stupnjeva pojačanja, povećana brzina odziva i stabilnost. Niži naponi napajanja omogućavaju više struje mirovanja uz manju disipaciju topline te pojačalo radi dublje u A-klasi. Ne samo to, par novih, snažnih FET-ova zamjenjuje u izlaznom stupnju uobičajeni niz izlaznih tranzistora, sada s boljom temperaturnom karakteristikom i bez

izlaznih otpora za uravnoteženje te direktnim spajanjem na zvučničke terminale. Time su smanjena izobličenja, povećan damping faktor (cca 500), a pojačalo ostaje u A-klasi.

Pojačalo je direktno povezano od ulaza do izlaza, bez DC servo sklopova, kompenzacijskih sklopova i sličnih „popravljača“. Prednja strana je jednostavna i dovoljno je pogledati fotografiju kako biste se uvjerili da za korištenje pojačala nije potrebno čitati uputstva. Takav je i daljinski upravljač – jednostavan, logičan, pregledan i masivan, ali lak za

measurements) ostvarilo izlaznu snagu od 80/130W, što znači da postoji i određena rezerva snage i za mogući suživot ovog pojačala s nešto neefikasnijim zvučnicima.

Zvuk

Slušni test započeli smo uobičajenom postavom, izbacivši iz sustava Exposure 3010S2 monoblokove i XM HP prepojačalo. U sustavu su nam ostali Megiji MG12, Chord 2Qute DAC, Wireworld interkonekcijski kabeli i Xindak FS1 zvučnički kabeli, koji su odmah i napustili mjesto događaja, jer desni kanal Passa s ovim kabelom nije radio stabilno. Zamjenivši ih s VdH CS122 uslijedilo je razočaranje, baš kao i svakog puta kad bismo VdH-om povezali bilo koje Passovo pojačalo, s bilo kojim zvučnicima. U pomoći je doletio distributer Wireworlda i Passa, ponudivši Wireworld Eclipse 7 zvučničke kabеле. Iako je s ovim kabelima zbog kruštosti gotovo nemoguće razumno baratati, zvuk u kombinaciji s ovim pojačalom na rubu je čarobnog, tako da smo i taj nedostatak lakše pregrmili.

S Megijima, dakle zvučnicima koji nemaju ni deklariranih 84 dB osjetljivosti, već značajno manje, jednostavnom mate-

matikom dolazimo do zaključka kao INT-25 ne može biti savršeni partner, barem ne u sobi veličine moje. I nije. Međutim, do savršenstva vodi nekoliko putova, a jedan od njih zove s muzikalnost i uživanje u glazbi. Pa tako, kombinacija Pass INT-25 + MG12, optimizirana detaljnim i brzim Chordovim DAC-om i transparentnim i čvrsto zvučecim kabelima, zvuči fino i fili-

granski protkano, mekano i prije svega slojevit u srednjetoniskom području. Da, ta sredina je fenomenalno prirodna pa tako pred sobom imamo iznimno slušljivo pojačalo koje s lakoćom impresivno crta prostornu slojevitu dubinu i širinu. Zanimljiva je suprotnost utisaka – protočnost pojačala je velika, a zbog količine detalja očekujemo impresiju otvorenosti. Međutim, ta otvo-

renost nikad ne prelazi u anomaliju koja slušanje čini teško izdržljivim, već naprotiv, zvuk je vrlo umjeren, štoviše, razuman i ujednačen po izričaju, dojmu i opsegu. Ova sveobuhvatnost izričaja slika se ne samo kroz opipljivu i osjećajnu sredinu, već i prostor koji je bogat detaljima te ga također možemo dodataći vršcima prstiju. Izražajnost pojačala je tako snažno izra-

žena i zahvaljujući reprodukciji ekstrema. Visokotonosko područje je poput paukove mreže satkano i povezano unutar sebe i prema ostatku spektra, a bas... Bas područje je možda i najveće iznenadenje. Nikad iz Passovog pojačala nisam čuo tako čvrst i utegnut bas, koji ponire dublje od svih pojačala koja sam kod kuće imao priliku čuti. On je lišen neprijateljskih rezonancija, prirodan, dubok i precisan pa se čak i u tom pogledu ograničeni MG12 čine broj većim zvučnicima.

Zahvaljujući ovom pojačalu jasno je kako i zašto su MG12 divni zvučnici. Slušajući jazz, čak i u mp3 formatu s Deezera (320kbps), zvuk je prostorno, dinamički i timbralno točan, s preciznim i lako sljedivim rasporedom instrumenata, rekreacijom ambijenta i glazbenog sadržaja. Ovdje dolazimo i do onoga što je vjerojatno svima jasno, a to je da se približavanje savršenstvu u ovoj kombinaciji dogada pri relativno niskim glasnoćama. Neosjetljivi zvučnici, relativno mala snaga, soba od 150 m³ – rezultiraju prihvatljivom reprodukcijom do tlaka od nekih 75-80 dB na mjestu slušanja. Ok, ali nikako nije za pokušaj rekreatije dinamičkih udara i glasnoća koje susrećemo u stvarnom životu. Stoga smo pojačalo isprobali i sa zvučnicima Beta Systems C2, domaćeg proizvođača. Riječ je o dvosistemskom bas refleks zvučniku s keramičkim Accuton visokotoncem (otvoreno, detaljno, brzo, prirodno, fantastično) i Davis Velvet bas/srednjotoncem (meko, detaljno, brzo, prirodno, fantastično). S dinamičkim, osjetljivijim zvučnicima, pojačalo INT-25 značajno je lakše disalo. Sve do tada uočene dobre osobine postale su još bolje. Precizan i detaljan kakav već je, visokotonac je oživotvorio one najbolje osobine pojačala koje smo ranije istakli – prirodnost, detaljnosc, brzinu i odličnu ekstenziju. Zanimljivo je kako je pojačalo kontroliralo membrane bas/srednjotonca, omogućavajući izuzetno prirodan, mekan, ali čvrst i prije svega iznimno dubok bas. Očito su jednosta-

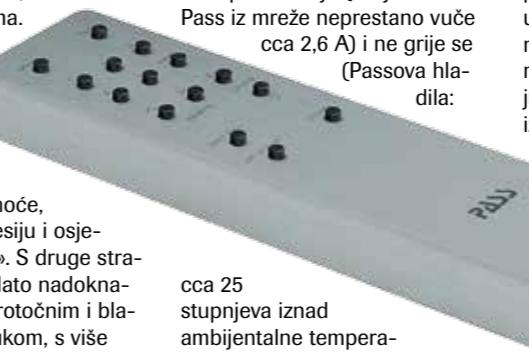
veni, dok INT-25 pokazuje što značajno skuplj i doradjeni-ji uređaj pruža. Za popunjavanje dojma, poslušali smo i Exposure integrirano pojačalo 3010S2D, koje u svojoj klasi cijene predstavlja fenomenalnu kupovinu jer pruža odličan zvuk, obilje snage i još uvijek razumnu cijenu.

(Ne)važne usporedbe

Što se tiče usporedbi, pokušao sam INT-25 usporediti s onim što mi je bilo pri ruci. Usporedba s Exposure XM HP pretpojačalom u kombinaciji s Exposure 3010S2 monoblokovima pokazuje kako monoblokovи demonstriraju više snage i mišića i lakše ulaze u interakciju sa zvučnicima, čak i notornim Megijima.

To se ogleda prije svega u osjećaju da mono-blokovи lakše dosežu određenu ljestvicu glasnoće, uz manju kompresiju i osjećaj «zapuhanosti». S druge strane, INT-25 to obilato nadoknadije detaljima, protočnim i blagoglagoljivim zvukom, s više finese i rježnosti u zvuku. Pri tome, iznenadujuće, Passov bas je dublji, prirodniji i kontroliraniji nego onaj kojega reproduciraju (bipolarni) monoblokovи. Ukupno gledajući, Exposure kombinacija zvuči manje i jefтинije, što ona prema okvirnim europskim cijenama i jest, i to više nego dvostruko. Exposure kombinacija i dalje predstavlja izvrstan omjer uloženo dobij-

veno, dok INT-25 pokazuje što značajno skuplj i doradjeni-ji uređaj pruža. Za popunjavanje dojma, poslušali smo i Exposure integrirano pojačalo 3010S2D, koje u svojoj klasi cijene predstavlja fenomenalnu kupovinu jer pruža odličan zvuk, obilje snage i još uvijek razumnu cijenu. Zanimljivo je kako 3010S2D svojim tekućim i muzikalnim karakterom kompenzira nedostatke koji se u usporedbi sa skupljim pojačalom pojavljuju. I to ih kompenzira tako uspješno da je ovo integrirano pojačalo moj osobni favoriti za bezbržno slušanje, jer nije zahtjevno, ne troši puno struje (izmjernili smo: Pass iz mreže neprestano vuče cca 2,6 A) i ne grije se (Passova hladila:

cca 25 stupnjeva iznad ambijentalne temperaturе). Kvalitete koje pruža nisu na razini INT-25 (razlika u cijeni je četverostruka), ali 3010S2D ne samo da omogućava uživanje u slušanju glazbe, već to čini na jednoj visokoj i pri tome zabavnoj razini. Da ne bude zabune INT-25, pruža više detalja i fluidnosti, vjerniji i uvjeljiviji bas i zavodljivije ženske vokale, ali ništa manje ne bismi smjeli očekivati. Razlike su

u svakom slučaju manje od razlike u cijeni, ali slušajući INT-25 nikada vam ne prestaje biti jasno zašto vrhunski hi-fi košta više od onog drugog.

Kako sam, uslijed varljivog audio pamćenja, želio izbjegći uspoređivanje INT-25 s drugim pojačalima koja su prošla kroz moju slušaonicu i s kojima sam imao iskustva, ipak sam zavirio u bilješke i prisjetio se zvuka doživljenog s Pathosom InPol Heritage, teškom kategorijom među integriranim pojačalima. Iako je cijena Pathosa još nekih 40-ak posto viša u odnosu na Passa, usporedba se činila primjernom jer ova pojačala, svako na svoj način, demonstriraju što je moguće postići u izgledu i zvuku pojačala kada niste osuđeni na stednju. Tako INT-

25, baš kao i Pathos,

nameće relativno sužen izbor

zvučnika te bi trebalo birati one barem umjereni osjetljivosti. Dodirne točke protežu se i na karakter zvuka koji je kod ova pojačala detaljan, mek i muzikal, ali istovremeno i snažan, kontroliran i suveren.

I Pathosa smo slušali s Betom C2, pa je i u tom spoju konačni učinak podudarajući: ova su pojačala s ovim

zvučnikom rezultirala detaljnim i muzikalnim zvukom, s iznimnom kontrolom basa i prijenosom emocionalne komponente glazbe koju nije moguće iskazati brojkama.

Zaključak

Biće kratak: ako nije najbolje, ovo je svakako najmuzikalnije pojačalo koje sam imao priliku slušati. I to ne samo Passovo. Fascinantno je kojom lakoćom Nelson Pass svojim pojačalima podiže kvalitativnu ljestvicu. ■

TABLICA PASS LABS INT-25

Izlazna snaga:

2x 25 W (4 ohma) A klasa
2x 50 W (8 ohma) A klasa

Uzlazna impedancija:

48 kOhm, nebalansirano

Frekvencijski odziv:

DC do -2 dB @ 100 kHz

Damping faktor:

500

Potrošnja:

275W

Dimenzije (ŠxVxD):

432 x 150 x 450 mm

Masa:

23 kg

Cijena:

67.900 kn

INFO:

Audio Centar
091 500 2335
www.audiocentar.hr

Korištena glazba

Ralph Towner / Gary Peacock – A Closer View, ECM Records – 531 623-2 • Bach: Toccata & Fugue Deutsche Gramophone 477-7521 • Bach, J.S.: Oboe Concertos, BWV 1053, 1055, 1056, 1059, 1060, Naxos • Eric Bibb - Booker's Guitar, Telarc • Doug MacLeod, There's A Time, RR-130HDCD • The Kenny Burrell Trio, A Night at the Vanguard, Verve • Pat Metheny Trio, Live, Warner Bros 9362-47907-2 • Charlie Haden & Pat Metheny Beyond the Missouri Sky • Copland: Appalachian Spring Rodeo, Fanfare for the Common Man, Telarc cd-80078 • Eric Clapton Unplugged Reprise 45024-2 • Lars Erstrand Two Sides of Lars Erstrand (Opus 3, CD8302) • Stanley Clarke Trio with Hiromi and Lenny White, Jazz in the Garden, 2009, Heads Up, HUCD 3155 • Melody Gardot, My One and Only Thrill, 2009, Verve B0012563-02; Worrisome Heart, 2008, Verve B0010468-02 • Matija Dedić, Jeff Ballard, Larry Grenadier, From the Beginning, 2009, Dallas Records, 570 • Chris Thomas King, The Roots, 2003, godina, 21st Century Blues Records, cd-2107 • Christian McBride, Gettin' to it, 1995, Verve 523 989-2 • Bela Fleck, Flight of the cosmic Hippo, WB, 26562-2 • Michael Hedges, Beyond Boundaries, Windham Hill Records, 01934 11612 2

Sustav

CD plejer: Exposure 3010s (transport), Raspberry Pi 3+ i Allo Digione, Intel NUC7JYH, DAC NON-DS, Chord 2QUTE, Pojačalo: monoblokov Exposure 3010s2; Exposure XM HP, Exposure 3010s2d Integrirano pojačalo, Schiit Saga, Zvučnici: MG12SE, RELT5 subwoofer, Beta Systems C2, Interkonektijski kabeli: Wireworld Eclipse 7, Kimber PBj, Wireworld Gold Electra Digital III, Mundorf Silver-gold, V-2T, Xindak FS1, Wireworld Eclipse 7, Filter: PS Audio Quintet; Mrežni kabeli: Wireworld Electra 5-2, Aurora 5-2, Stratus 3, Supra LoRad 2.5, XLO PRO AC

USB PURITANAC

piše: Neven Kos

Što očekujemo od glazbenog streamera? Streamer bi trebao napraviti sljedeće: preuzeti glazbenu datoteku s mesta na kojem je pohranjena (npr. USB disk, oblak, glazbeni servis ili kućni server) i prenijeti je putem kabela u DAC. Pri tome očekujemo da u maniri dobrog učitelja pedagoški postroji glazbene bitove, pregleda im nokte i uši, popravi kragne i tako počešljane, poređane i disciplinirane pošalje ih u DAC. Upravo toj svrsi uglavnom služe manje ili više jednostavna računala, temeljena na x86, ARM ili nekoj trećoj platformi. Računalna snaga za ulogu plejera odnosno servera s elementarnim funkcijama nije presudna, jer i slabašni Atom ili Raspberry Pi mogu ovu ulogu obavljati više nego zadovoljavajuće. Ako je tomu tako, i ovaj računalno jednostavan postupak ne bi trebao imati svoj zvuk, kako to da na tržištu ipak postoje razni uređaji i njihovi konstruktori koji tvrde

Ovo je djelo jednog od velikih konstruktora digitalnog audio doba, Johna Westlakea

da ovi značajno poboljšavaju zvuk u odnosu na jednostavne streamere. Također, kako je uobičajeno, na internetu postoji sva sija ljudi koji mjerjenjima ili slušnim testovima nastaje dokazati kao ovakvi uređaji nemaju nikakav ili pak suprotno, imaju izuzetno velik utjecaj na zvuk. Neki se oslanjaju na empirijska uvjerenja, dok drugi mjerjenjima nastoje obraniti vlastite teze, nerijetko po principu "ili mi, ili oni". Eto nam i odgovora – iz tog razloga nas ne čudi da i tržište nudi razne uređaje ove namjene i raspona cijene od stotinjak do nekoliko tisuća eura! I je li moguće da postoje razlike u zvuku među njima? Bez ambicije da na ovo pitanje odgovorimo, pokušat ćemo putem slušnog testa novog Projectovog Streamboxa ustanoviti kakve razlike možemo očekivati među

Inicijalno podešavanje je išlo kao kroz putar

napravio jedan od prvih, a ne i prvi DAC - Pink Triangle DaCapo, a kasnije je proslavio i tvrtke poput Cambridge Audia pa Peachtree, itd... Westlakeov uređaj se zasniva na industrijskoj verziji Raspberry Pi 3 računala, uz naprednu periferiju, koja nastoji rješiti jedan od velikih problema digitalnog računalnog

USB audija – kvalitete napajanja svih sklopova u uređaju, ali i kvalitete prijenosa USB signala, presudne za audiofilsku percepciju zvuka. U tu svrhu izuzetno su sofisticirano izvedena višestruka napajanja, koliko mi se čini, njih 8. Ono što je Westlake trebao rješiti na samom Raspberryju jest praktički njegova osnova i izvorna namjena. Pi 3 jednostavno nije namijenjen reprodukciji glazbe, pogotovo ne u najčišćem i obliku. U ovom kontekstu, slabost Pi-a temelji se na smetnjama koje unosi sat faze (Jitter) i lokalnom širenju šuma iz napajanja (koji izravno utječe na performanse Jitter-a), a također, poslijedice i lokalnim emisijama radiofrekvenčnih smetnji. Osim toga Pi do svoje posljednje verzije, ako se ne varam, koristi istu sabirnicu za USB i LAN, što i ne tako velikim audio čistuncima zvoni na uzbunu čim spojimo Pi na USB DAC i kućnu LAN mrežu, jer takva veza naprosto ne može biti optimalna (i nije, u što se mogao uvjeriti svatko tko je Pi putem USB-a poslušao barem jednom).

Nadalje, s obzirom na to da izvođenje računskih operacija uglavnom ne slušamo, jasno je kako za izvođenje računskih operacija nije potrebno da napon napajanja bude besprijekorno čist. Točno je i kako 5V napajanje u Pi-ju nije optimalno riješeno u audio smislu te je stoga Westlake i ovdje umješao svoje znanje i iskustvo.

Navedeni problemi i nedostaci inače veličanstvenog Pi-ja, riješeni su ugradnjom zasebnih oscilatora, brojnim unutarnjim čistim napajajućim sekcijama za ključne sklopove, a USB signal je pročišćen od unutarnjih i vanjskih smetnji te je dodano posebno čisto 5V napajanje za one USB DAC-ove koje se oslanjaju na vanjski izvor napona (poput 2Qutea kojeg smo slušali s ovim streamerom), a koje je ujedno i softverski kontrolirano. Osim toga takav detoksicirani napon (uh, što volim ovakve izmišljotine) može se softverski onemogućiti za DAC-ove koji tih čistih, vanjskih 5V ne trebaju.

Što se tiče softvera, Westlake se oslanja na prilagođenu verziju samograditeljskoj zajednici poznatog Volumia. Ova verzija Volumia radi izvrsno, za razliku od svih onih koje sam imao na vlastitom Pi3, na kojem Volumio uvijek radi sporo, nezainteresirano, pun je bugova i sklon rušenju. Kao su stvar rješili s Pro-jектom, ne znam, ali stvar je brza i pouzdana. Tko zna, možda je kod mene problem do brzine i kvalitete vanjske SD kartice?

Inicijalno podešavanje je išlo kao kroz putar. Ne bih trošio previše rijeći, s obzirom na to da je ova prilagodena verzija Volumia gotovo identična izvornoj. Stoga prilažemo nekoliko slika, kao uvertiru u vaše vlastito istraživanje, ako vam je to zanimljivo.

Slušanje smo podijelili u nekoliko cjelina, nastojeći dati i usporedbu s onime što smo imali pri ruci, a što se vjerovatno nalazi i dostupno je u domu većine ljubitelja digitalne i strijelane glazbe.

1. Pro-Ject Stream Box S2 Ultra

Streambox smo slušali putem žičnog LAN-a. Digitalnim kabelom Wireworld Starlight 7, spojili smo ga direktno u USB ulaz odličnog Chordovog 2Qute DAC-a. Odmah smo čuli kako je Streambox uređaj izuzetno bogatog i transparentnog zvuka. Stereo slika je raskošna, detaljna i fantastično slojedjena i široka. Zanimljiv je nedostatak digitalnih artefaka – i glupo je reći, ali streamer ove kvalitete digitalni zvuk priблиžava onome analogne naravni. Fascinantna je povezanost preko cijelog spektra, neodvojiva od detalja kojima je protkana kompletna zvučna pozornica, što obuhvaća – vokale, fundamentalne dobrog dijela instrumenata i harmonike onih koji glazbi udaraju temelj. U usporedbi s idealiziranim referencom, ovaj Streambox je na mene ostavio izuzetno dubok dojam, jer otvara prozor u glazbu na način kakav nisam čuo prečesto. Bez namjere da detaljiziram, apsolutno svaki glazbeni materijal kojega sam preslušao reproduci-

Korisnički softver je brz i pouzdan

ran je veliko, otvoreno, suvereno i kontrolirano, a Streambox je na jedan mukav i nemametljiv način otvorio mogućnost poniranja u glazbu. Izvrsno! Jednako dobro, a to je zasluga i 2Qutea, jest reprodukcija PCM fileova svih rezolucija, ali i DSD glazbe, koja je zvučala meko i podatno.

Visinska dimenzija kao i dubina su izuzetno izražene i neuobičajene za digitalne reproduktore koje sam imao priliku slušati, a čemu do određene mjere doprinose i zvučnici – Magneplanar MG12. Live Paca deLucie prostire se daleko u dubinu a opći dojam je impresivan radi vjerodostojnosti i realne veličine izvodača i pozornice.

2. Streambox Vs Raspberry

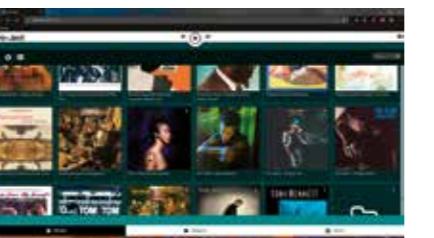
Raspberry putem USB izlaza nesumnjivo glazbu čini prepoznatljivom i slušljivom. Moje iskustvo spajanja Pi-ja na nekoliko USB DAC-ova donekle ovisi o tome koristi li sam DAC za napajanje USB sklopova, prije svega prijemnika, vlastito napajanje, ili se oslanja na ono koje dolazi putem USB kabla iz samog računala, odnosno izvora zvuka. U ovom drugom slučaju Pi jednostavno nije streamer na kojeg treba ozbiljno računati. To je pokazala i kratka usporedba sa Streamboxom. Razlike su takve da je svaka riječ suvišna. Glazba u usporedbi zvuči prljavo, reducirano u harmoničima i jeftino.

3. Streambox vs Allo DigiOne

Allo DigiOne predstavlja fenomenalno rješenje kojim za malo novca rješavate zvuk putem digitalnog SPDIF izlaza, sve do frekvencije 24/192, a u slučaju da vaš DAC, poput 2Qutea, to podržava, reproducira putem koaksijalnog izlaza i DSD64 zapise.

U direktnoj usporedbi sa Streamboxom primjećujemo kako je u rasporedu zvučne pozornice DigiOne manje organizirani i u odnosu na Project postoji rupa, odnosno praznina točno između zvučnika, a koju Streambox fino popunjava. Dakle, potrebno je zvučnike

Kao softver, streamer koristi prilagođenu verziju samograditeljskoj zajednici poznatog Volumia

malo međusobno primaknuti. Detalji su isporučeni u okvirno istoj ili tek nešto manjoj količini, ali nisu toliko čisti i precizni. Zanimljivo je kako DigiOne možda, ali samo možda, ima koji centimetar dublju pozornicu, i to samo u toj jednoj dimenziji, dok Streambox istu ocrtava slojevitije i uvjerljivije. Naime, sidrište zvučne pozornice DigiOnea su zvučnici, a ne prostor između njih, na način kako to uspijeva Pro-jectu.

Ekstenzija u oba ekstrema je podjednaka, a bas je možda koji gram teži kod Streamboxa. Međutim, za uvjerljiviji prikaz stvarne razlike trebao bih koristiti hiperbole, a tada bi se težina razlika prenaglasila. Project svakako više brige vodi o kompletnosti izvršavanja zadatka, dok DigiOne ipak prilazi nonšalantnije i opuštenije. Da pokušam predočiti razliku – jednostavno o vrsti glazbe ovisi koji vam uređaj više odgovara – live Paca deLucie možda više odgovara DigiOneu, a klasika generalno Streamboxu, bas je na SB-u nešto definiraniji, stereo slika fokusiranija, a visoki možda iskričaviji i informativniji. Sve je nekoliko postotaka čišće, iako su u mojem sustavu razlike objektivno minimalne.

4. Streambox vs Streambox (Dell PC ili Raspberry na čistilištu)

Detoksikacija, kako postupka pročišćavanja nečistog USB signala u Pro-jectu zovu, možda nije najbolja riječ, ali kako god taj postupak zvali, učinak, unapređenja kod korištenja USB izlaza iz Pi-a su neupitna i, kako da kažem, ogromna. S "golim" Pi-jem usporedbe jednostavno ne može biti. Sve je toliko bolje

Značajno unaprijeduje zvuk inferiornijeg izvora

da vam se nakon Streamboxa samostalno upotrijebljeno Pi čini kao da je pokvaren. To znači da je napon kojim Pi napaja USB ulaz u DAC toliko loše kvalitete da osjetno degradira zvuk (ne zaboravite da je USB ulaz 2Qute-a odlično riješen i galvanski odvojen) te da Pro-jectov tretman čišćenja čini i Pi ljepešim i boljim. Također, to isto znači da je napon kojeg Streambox isporučuje u ulazne sklopove DAC unaprijeden do te mjere da je vanjski Pi u mogućnosti dotjerati skoro do razine Streamboxa (ipak je u oba slučaja riječ o Pi-ju, nije li?). Recimo, slušajući dinamičke uzlete na soundtracku iz filma Pink Panther (Deezer), malo sam

se čak i prepao. Slično se ponovo i s Dellovim Inspiron 3537 i5 laptopom, samo što je u ovom slučaju razlika bila nešto manja. Sve u svemu, detoksikacija, pročišćavanje, čistilište, kako god ga želite zvatи, značajno unapređuje zvuk inferiornijeg izvora, ako se kojim slučajem odlučite da nećete koristiti Streambox u potpunosti za namjene za koje je namijenjen (Streamer/renderer). Što je naravno moguće, ako na računalu koristite neki od omiljenih softvera za reprodukciju glazbe. Meni recimo nedostaje kod Volumia svestranost LMS-a, ali, koliko sam razumio upute proizvođača,

na Streambox je moguće instalirati bilo koji softver kojega Pi i inače podržava. Takvim eksperimentima služena tipka Boot na stražnjoj strani uređaja. LMS i Squeezebox mnogi smatraju zastarjelim i po zvuku lošijim od MPD-a kojeg koristi Volumio, ali nije li upravo to i prednost platforme poput Pi-a, da svatko može instalirati vlastiti softver? U odnosu na Pi Streambox Pro-jecta u neupitno je prednosti jer pruža svestrano, sveobuhvatno i konačno rješenje

Korištena glazba

Ralph Towner / Gary Peacock "A Closer View" (ECM Records, 531 623-2) • Bach Toccata & Fugue (Deutsche Grammophon, 477-7521) • Eric Bibb "Booker's Guitar" (Telarc) • Doug MacLeod "There's A Time" (RR-130HCD) • The Kenny Burrell Trio "A Night at the Vanguard" (Verve Records, 0602517613539) • Pat Metheny Trio "Live" (Warner Bros, 9362-47907-2) • Charlie Haden & Pat Metheny "Beyond the Missouri Sky", Copland: Appalachian Spring Rodeo, Fanfare for the Common Man, (Telarc, CD-80078) • Eric Clapton "Unplugged" (Reprise, 45024-2) • Lars Erstrand "Two Sides of Lars Erstrand" (Opus 3, CD8302) • Stanley Clarke Trio with Hiromi and Lenny White "Jazz in the Garden" (Heads Up HUCD 3165) • Melody Gardot "My One and Only Thrill" (Verve Records, B0012563-02) • Melody Gardot "Worrisome Heart" (Verve Records, B0010468-02) • Matija Dedić, Jeff Ballard, Larry Grenadier "From the Beginning" (Dallas Records, 570) • Chris Thomas King "The Roots" (21st Century Blues Records, CD-2107) • Christian McBride, "Gettin' to It" (Verve Records, 523 989-2) • Bela Fleck "Flight of the Cosmic Hippo" (Warner Bros, 26562-2) • Michael Hedges "Beyond Boundaries" (Windham Hill Records, 01934 1161 2).

Sustav

CD plejer: Exposure 3010s (transport), DAC NON-OS. **Pojačalo:** monoblokovи Exposure 3010s2; Schiit Saga, **Zvučnici:** MG12SE, RELT5i subwoofer. **Interkonekcijski kabeli:** Wireworld Eclipse 7, Kimber PBJ, Wireworld Atlantis III, Mundorf Silver/gold. **Zvučnički kabeli:** VdH CS122, Anticable, Furutech U-2T, **Strujni filter:** PS Audio Quintet; **Mrežni kabeli:** Wireworld Electra 5-2, Aurora 5-2, Stratus 3, Supra LoRad 2.5, XLO PRO AC, Rondo stalak.

Cijena: 700 eura

INFO: Media Audio, tel. 021 323 550, www.mediaaudio.hr

pokojem nije potrebno prčkati i skoro da bismo ga mogli proglašiti p'n'p uređajem.

Zaključak

Streambox nije jeftin. Skuplji je od npr. Allo DigiOne rješenja koje, koliko god ga likali i uljepšavali, uvijek nosi vidljivu crtu samograditeljskog štita. Razlike u zvuku doduše nisu velike, ali su čujne i značajne, što Streambox čini Best Buy rješenjem u klasi pristupačnih streamera. Ako ste do sada koristili laptop kao izvor USB zvuka u vlastitim sustavu, poslušajte Streambox, nemalo ćete se iznenaditi. Skoro pa fenomenalno! ■

GLAZBA KOJA PROŽIMA

ONKYO
Magnat

OEHLBACH®

Moderni audio/video centar

Za sve one koje žele komfor kućnog kina, ali ne žele imati posla sa smještajem pet ili šest zvučnika u prostor ovaj uređaj može biti najbolje moguće rješenje

piše: **Jagor Čakmak**

Tržiste kućnih kina je nekako zamrlo zadnjih godina, ali s pojavom pametnih televizora te streaming audio i video servisa pojavila se velika potreba za spajanjem televizora kao izvora zvuka na audio sustav. Naravno AV receiveri su očito rješenje, ali ne žele svi imati šest zvučnika u dnevnoj sobi i ne zanima ih nužno surround zvuk. Kao logično rješenje nalaze se povezivanje pojačala s televizorom digitalnim kanalom. Većina modernih pojačala podržava optički ili koaksijalni digitalni ulaz, no Marantz je sa svojim

novim modelom NR1200 otisao korak dalje i dodao HDMI ulaze što je zapravo logično poboljšanje, budući da svaki moderne TV uređaj ima takav konektor. Marantz NR 1200 je pravo moderno integrirano pojačala s raznim dodatnim ugrađenim funkcionalnostima koje ćemo opisati u nastavku.

Dizajn uređaja je tipičan za Marantz. S prednje strane nalaze se dva velika okrugla kontrole rađena od metalne plastične maske. Jedan je potenciomjer za glasnoću, a drugi

je selektor ulaza. Zanimljivo je kako su uz sve moderne podkomponente ovog pojačala zadržali velike tonske kontrole na prednjoj ploči, što je svojevrstan anakronizam. Sa stražnje strane nalazi se cijelo čudo ulaza i izlaza, pa krenimo redom. Pet HDMI ulaza i jedan izlaz, kompozitni i komponentni ulazi i izlazi. Mrežni žičani ulaz, konektor za Bluetooth/Wifi antenu. Tri analogna ulaza, gramofonsko prepojačalo, USB za Apple uređaje te mnogi drugi. S prednje strane

ne nalazi se dodatni USB ulaz. Nismo nabrojali sve ulaze i izlaze ali to su oni najbitniji. Srce ovog uređaja je klasično integrirano pojačalo na AB klasi koje je sposobno isporučiti 75 W pri 8 Ohma, što je dovoljno za većinu današnjih zvučnika. Za digitalno analognu pretvorbu signala zadužen je vrlo ozbiljno dizajniran sklop koji podržava frekvencije do 192 kHz/24 bita po uzorku i DSD zapise na 2.8 MHz i 5.6 MHz. Od wireless tehnologija podržane su HEOS, TIDAL, Spotify, Amazon Music, AirPlay i klasični Bluetooth, takođe treba napomenuti kako je moguće Marantz NR 1200 koristiti u kombinaciji s Amazon

Alexom i Google Assistantom. Treba imati na umu kako nisu ove sve tehnologije i servisi podržani na našem tržištu. Iz ovih tehničkih podataka vidljivo je kako je NR 1200 moguće spojiti praktički s bilo kojim uređajem na tržištu. No ostaje pitanje kako to zapravo radi.

Zvuk

Neke etablirane tvrtke poput NAD-a, Rotela, Arcama, pa tako i Marantza njeguju jednak pristup zvuku kroz cijelu svoju ponudu uređaja i karakter zvuka je konstantan neovisno o cijeni uređaja. Odmah je postalo jasno da je tako i s Marantzom NR 1200. Ovaj uređaj, donekle i očekivano, odlikuje zvuk toplijeg i vrlo ugodnog karaktera. Srednji dio spektra je lagano izdignut i pruža mnoštvo detalja. Visoki dio spektra ga prati u karakteru i količini detalja ali nikada nije u prvom planu te ne postaje nikada naporan. Ova zapažanja se najviše primjećuju pri slušanju simfonijskih orkestara. 75 W je sasvim dovoljno za kontrolu većine zvučnika, pa tako i Davis Balthus 30 koje smo također imali na testu ovaj broj. Marantz se odlično slagao s njima budući da Davis ima izvrsnu dinamiku, a s druge strane Marantz ima dovoljno snage za kontrolu i ne nameće svoj karakter već daje dovoljno snage i informacija zvučniku. Separacija instrumenata je bila odlična i pozornica je jako dobro definirana. U apsolutnim kriterijima dinamika bi mogla biti veća i bas bi mogao biti malo brži. Pri slušanju moderne glazbe Marantz se odlično

drži s vrlo dobrom kontrolom bas područja i punim zvukom koji ispunjava cijelu prostoriju. Zvučna slika se ne urušava ni pri većim glasnoćama i količina informacija ostaje manje više jednakih. Marantz čini da i lošije snimke zvuče ugodno.

Zaključak

Marantz NR1200 je neobičan proizvod koji se nalazi na pola puta između klasičnog

Hi-Fi uređaja i kućnog kina. Za sve one koje žele komfor kućnog kina, ali ne žele imati posla sa smještajem pet ili šest zvučnika u prostor ovaj uređaj može biti najbolje moguće rješenje. Kao konkurenca uobičajenim stereo uređajima NR1200 se isto vrlo dobro nosi, ali tu ima vrlo jaku konkureniju kod drugih proizvođača poput NAD-a, Rotela, Denona, Arcama i sličnih. Po pitanju mogućnosti spa-

MARANTZ NR1200

Izlazna snaga:
75 W/8 Ohm

Ulazi (analogni):
Linijski (3x), MM, tuner

Ulazi (digitalni):
HDMI (5x), optički, koaksijalni, USB-A, Ethernet

Izlazi:
Pre-out, Zone 2, HDMI

Dimenzije (ŠxVxD):
440 x 105 x 378 mm

Masa:
7,9 kg

Cijena:
5.200 kn

INFO:
Sonus art, tel. 01 4813 025, www.sonusart.hr

Korištena glazba

Samuel Yirga: Habasha Sessions (Society Of Sound 2011)
• Peter Gabriel: Scratch My Back, (Society Of Sound 2010)
• Kraftwerk: Minimum-Maximum (EMI 2005) • Melody Gardot: Worrisome Heart (Verve 2008) • Arild Andersen: Electra (ECM Records 2005) • Tord Gustavsen: The Ground (ECM Records 2005) • Gustav Mahler: Symphony No. 2, Gilmore Kapell (Deutsche Grammophon 2003) • Peter Tchaikovsky: Klavierkonzert No. 1, Ivo Pogorelich, London Symphony Orchestra, Claudio Abbado (Deutsche Grammophon 1986) • Johannes Brahms: Symphony No. 1, Münchner Philharmoniker, Christian Thielemann (Deutsche Grammophon 2007)

Sustav

Zvučnici: Sonus Faber Concertino Domus, Audiovector QR3, Davis Acoustics Balthus 50, **Izvor:** Arcam CD73, Exposure 2010S DAC, Raspberry Pi 3 + Hifiberry Digital+ board, **Pojačala:** Prima Luna Prologue Two, NAD C320, **Ozicene:** Wireworld Equinox 6 zvučnici, Wireworld Equinox 7 interkonekt, Wireworld Aurora 5 strujni, Wireworld Matrix 2 strujni filter, Wireworld Chroma 5 digitalni koaksijalni.

janja na druge uređaje čini se apsolutni pobednik bez ikakve konkurenциje. ■

Konačno rješenje

piše: **Dubravko Toplak**

Početkom godine Samsung je postigao veliki uspjeh s linijom QLED televizora, čije pozadinsko osvjetljenje daje do 30% više svjetla nego klasično LED osvjetljenje kod drugih proizvođača TV-a. Na test smo zaprimili najnoviji i najnapredniji Samsungov TV označen QE65Q90R. Televizor je dostupan u 140 (55"), 165 (65") i 190 cm (75") verziji, a dodane su mu neke nove značajke i poboljšane slikovne karakteristike QLED TV. Kao i prethodni modeli, Samsung QE65Q90R ima atraktivan i elegantan izgled, koji će se ukloniti u bilo koji moderan interijer

Uz napredno QLED osvjetljenje Samsung na ovom televizoru koristi tzv. Direct Full Array osvjetljenje, koje je podijeljeno u čak 480 zasebnih LED zona osvjetljenja

stana. LCD ekran je smješten u vrlo tanko kućište s metalnim rubovima. Stražnja strana ima poznatu plastičnu teksaturu, koju smo vidjeli u većini vrhunskih Samsung TV-a prethodnih godina. Stražnja strana je čista, uredna i tu se nalazi samo jedan priključak tzv. One Connect kojime se povezuje One Connect jedinica za prijenos AV signala i koja daje električnu energiju za pokretni u bilo koji moderan interijer

Tanje TV-a. Ovaj način povezivanja se već dulji niz godina rabi na Samsungovim prethodnim modelima. U samom centru stražnje strane TV-a je i udubljenje za prihvrat uobičajenog VESA 400 x 400 stalaka za montažu na zid. Kupnjom posebnog Samsungovog stalaka za zid označen WMN-M12E, TV je moguće doslovno prisloniti na sami zid, bez imalo prostora između zida i TV-a. Za razliku

od prethododišnje Q9FN serije, Q90R ima drugačije dizajnirano postolje. Radi se o centralnom masivnom metalnom stalku, koji osigurava odličnu stabilnost i lako se montira, te dodatno upotpunjuje eleganciju TV-a.

One Connect vanjska jedinica priključuje se malim optičkim kabelom s TV-om i ima sve potrebne AV priključke koje bi korisnik trebao imati. Tu su 4 HDMI (HDCP 2.2 i HDMI 2.0a), koji ne pokrivaju punu propusnost najnovijih HDMI 2.1 priključaka (nude samo neke značajke povezane s HDMI 2.1. - Freesync VRR (Variable Refresh Rate omogućava televizoru da se prilagodi brzini kadrova igrače konzole), 120fps

4K, 3 USB (USB 2.0 x 3), 1 digitalni optički audio izlaz, 1 analogni audio izlaz 3.5 mm, mrežni priključak, itd.. Uz napredno QLED osvjetljenje Samsung na ovom TV koristi tzv. Direct Full Array osvjetljenje, koje je podijeljeno u čak 480 zasebnih LED zona osvjetljenja (procesor za kontrolu osvjetljenja je odvojen od procesora za obradu slike). Ovaj sustav najbolje je LED osvjetljenje u LCD televizorima, ali njegova izvedba može varirati ovisno o 2 faktora: broju zona prigušivanja i brzini reakcije tih zona pri promjeni svjetla. Prva je potpuno ovisna o hardveru i što više zona za zatamnjivanje upravlja pozadinskim osvjetljenjem, to je preciznija kontrola svjetla. Drugi faktor, vrijeme odziva, ovisi uglavnom o samom softveru televizora, odnosno algoritmu koji kontrolira promjenu

svjetla. Samsung je u oba faktora napravio iznimno uspješnu kombinaciju koja je bila vidljiva na našim testovima u svim područjima slike, (neki od vidljivih efekata je manje agresivni algoritam za svjetlo i napredniji "HALO" efekt). Jedna od najvećih novosti na Samsung QE65Q90R TV je 'Q Ultra Wide Angle' "tehnologija" odnosno najučinkovitiji antirefleksijski filter, koji smo da sada susreli na našim testovima televizora. Izravni odsjaji od svjetlijki ili svjetla s prozora su prigušeni do stupnja koji nismo vidjeli ni na jednom drugom televizoru. Filter se takođe ponaša poput prizme, te

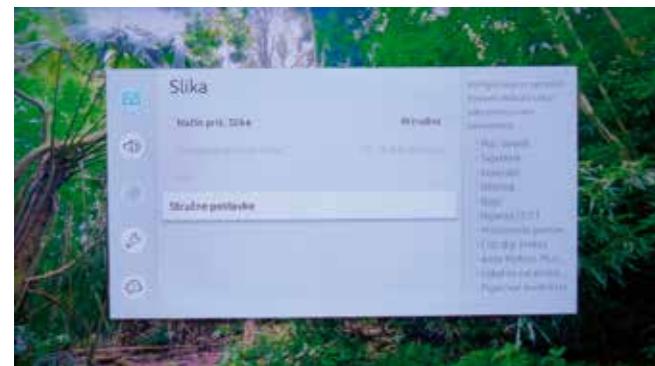

Na vanjsku OneConnect jedinicu se spajaju svi AV izvori te se preko nje jednim kabelom signal spaja na televizor.

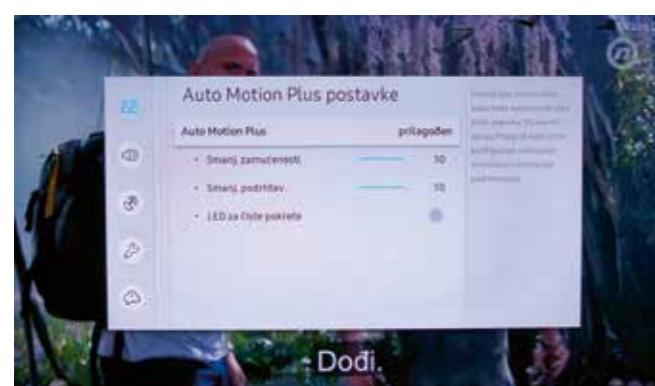

usmjerava svjetlo vodoravno i okomito kako bi se poboljšao kut gledanja TV-a bez utjecaja na kontrast i performanse boje. Ovo je prvi VA LCD panel koji po katu vidljivosti može potpuno ravноправno konkurrirati IPS LCD panelima. Samsung je razvio i novi procesor za ovogodišnju Q90R seriju TV naziva Quantum AI 4K, koji ima puno sličnosti s procesorom koji pokreće Samsungove nove

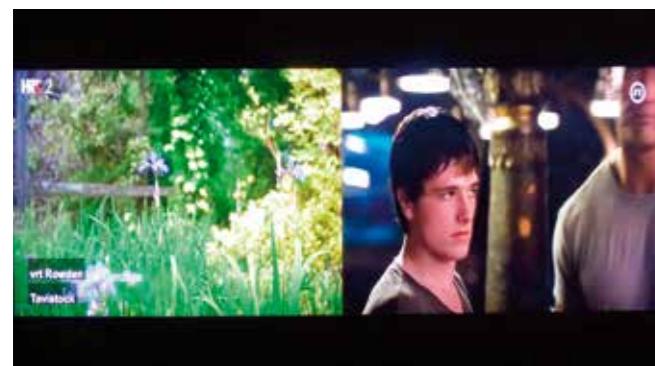
8K Q900R televizore. Uz novi i moći procesor, te korištenjem složenih algoritama, QE65Q90R je davao odlične slikovne rezultate na testu, neovisno o rezoluciji slike (SD, HD ili Ultra HD). Od ostalih mogućnosti tu je podrška za HDR 10, HLG i HDR10+ formate (HDR10+ platforma dodaje dodatne infor-

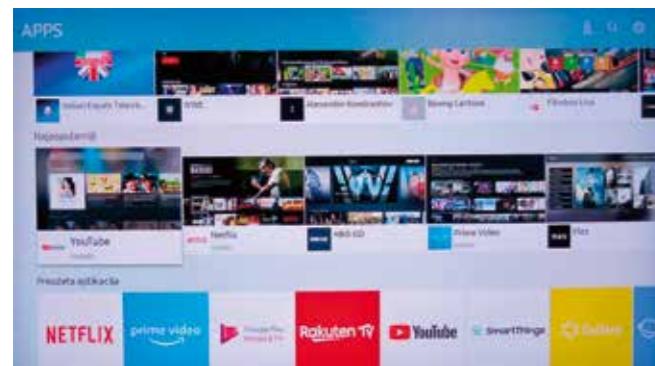
Stručne postavke u izborniku za sliku

Auto Motion Plus postavke

Izgled PIP funkcije na TV ekranu

Prikaz APPS-a na TV ekranu

macije o svakoj sceni kako bi maksimalno optimizirale performanse slike), dok Dolby Vision format nije podržan. Treba još jednom spomenuti da TV podržava FreeSync, omogućavajući da se glatko poveže brzina osvježavanja ekrana s konzola ili PC računala prilikom igraju igrice.

Samsung za operativni sustav TV-a koristi već dobro prokušanu Tizen platformu, a ona je sada u verziji 5.0. U kombinaciji s daljinskim upravljačem omogućava lako i jednostavno korištenje. Tizen platforma nudi veliku prilagodbu i podršku za mnoge aplikacije i usluge, dajući tako korisniku pregršt mogućnosti preuređenja izgleda ikona po vlastitom ukusu. Jedna od novih značajki omogućuje povezivanje s uslugama poput Office365 i udaljene radne površine računala. Da bi korisnik koristio te značajke, televizor zahtijeva povezivanje tipkovnice pomoću Bluetootha. Samsung QE65Q90R uključuje najnoviju verziju Samsungovog načina rada u tzv. Ambient modu koja omogućuje televizoru da se uklopi s okolinom, pružajući slike i informacije kada se TV ne koristi za gledanje programa ili filma. Ambient mod omogućuje snimanje zida iz televizora kako bi ga reproducirao na ekranu, te se u potpunosti stopeo sa zidom. Biti će "zabavnije" za gledati ako su zidovi u šarenjo boji (npr. šarene tapete).

Samsung nudi mnoštvo nijansi boja i predložaka, kako bi slika ukloplila sa zidom iza TV-a. Osim što korisnik može reproducirati na desetke različitih dizajna slike, može koristiti i obiteljske fotografije uz prethodno pruzimanje Samsungove SmartThings aplikacije. Ne treba posebno naglašavati da se pomoću TV-a može gledati npr. Netflix, Amazon, YouTube i to

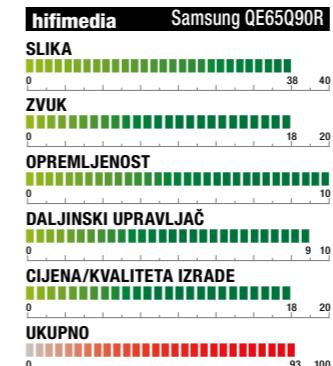
sve u 4K izvedbi. TV podržava i Google Assistant, Alexa ili Bixby, što nudi mnoštvo različitih upravljanja funkcijama TV-a. Tu su i brojne opcije za gamere kao što su Game Motion Plus, Game Enhancer i Dynamic Black Equalizer koji omogućuju korisnicima da maksimalno prilagode sliku vizuelnom karakteru igre Kao i prošlogodišnji Q9FN, i Samsung Q90R podržava ALLM tako da će televizor automatski ući u Game mod za igranje kada se pokrene igra, a FreeSync 2 VRR će smanjiti eventualno "trganje" i trzaje slike.

Uz televizor dolazi One Remote daljinski upravljač koji ima istu atraktivnu metalnu konstrukciju i ergonomski dizajn kao i prošlogodišnji model. Minimalni broj funkcionalnih tipki doprinosi vrlo jednostavnoj upravitljivosti svim funkcijama TV-a. Ponekad će trebati više puta stisnuti pojedinu funkciju tipku kako bi se došlo do određenog sadržaja nego s klasičnim daljinskim upravljačem, ali bez obzira na to, ovo je vrlo svestran daljinski upravljač. Dodane su tri nove tipke za izravni pristup: Amazon Prime, Netflix i Rakuten TV. U njega je naravno ugrađen i mikrofon s kojim se može upravljati nekim funkcijama TV-a pomoću govora. Napredniji korisnici mogu pomoći SmartThings aplikacije (dostupne za iOS i za Android platformu - putem interneta), TV koristiti kao čvoriste sustava u kući, omogućujući sinkronizaciju, dijeljenje, kontrolu i povezivanje s drugim pametnim uređajima u svome domu (npr. soundbar, TV, žarulje, itd.).

Slika i zvuk
Samsung Q90R pruža iznimno precizne slike na svim rezolucijama (SD, HD i Ultra

HD) s izvrsnom svjetlinom i odličnom razinom prikaza detalja u sjeni. Iako je dodavanje širokokutnog filtra blago utjecalo na kontrast slike i pokrivenost boja u usporedbi s prošlogodišnjom serijom Q9FN, razina crne je još uvijek izvrsna uz odlično kontrolirano lokalno zatamnjivanje, dajući zapanjujući kontrast koji teško postižu LCD drugih proizvođača. Samsung je poboljšao i algoritam koji kontrolira pozadinsko osvjetljenje ekrana s ciljem smanjenja tzv. blooming (efekt cvjetanja), što se na TV ekrantu vidi kao bijela aureola oko svijetlih objekata na tamnoj pozadini. Taj efekt je ipak bio neizbjeglan kod titla na filmovima, pogotovo kada se gleda HDR video, ali Q90R postiže pravi balans, koji u pravilu neće smetati većini korisnika. Samsung Q90R 4K ima jedno od najboljih upravljanja pokretom kod brzih scena. Korisnik, uz automatski odabir, može sam podešiti smanjenje zamujućnosti i smanjenje podrhtavanja (funkcija Auto motions plus), ali tu treba biti oprezan kako se ne bi pojавio tzv. "sapunica efekt" koji sve reproducirane sadržaje pretvara kao da su snimljeni u studiju pod studijskom rasvjetom. Samsung Q90 je pružao još impresivnije slikovne rezultate kada se reproducirao HDR materijal, isporučujući neke od najboljih slika koje smo do sada vidjeli na bilo kojem testiranom TV-u. Prirodne boje, duboki crni tonovi, te sjajni detalji u sjeni, mogu se bez ikakvog "srama" natjecati s OLED TV ekranima. Iskreno, teško bi bilo nešto zamjeriti ili prigovoriti slike na ovom QLED Samsungovom TV-u osim ako ne ulazimo u neke sitne detalje (npr. ne podržava Dolby Vision), koje većina korisnika definitivno neće primjetiti kod gledanja bilo kojeg sadržaja.

Novi Quantum Processor 4K osim vizuelnih poboljšanja donosi poboljšanja i u audio odjelu uz uključivanje "Intelligent Sound". Ova značajka analizira zvuk sadrža-

Samsung QE65Q90R	
↑ Izvrsna kvaliteta slike čak i sa sadržajem niže rezolucije slike	
↑ Izvrsni prikaz crne boje	
↑ Fantastičan kontrast	
↑ Širokokutni filter daje odličan kut gledanja TV	
↑ Učinkovito lokalno zatamnjivanje sa 480 zonama	
↑ Odlično upravljanje pokretom	
↑ Savršeni LCD za igrače	
↑ One Connect	
↑ Vrlo dobar zvuk	
↓ Cijena	
↓ Ne podržava Dolby Atmos zvuk	
↓ Nema podrške za Dolby Vision	

Model	Samsung QE65Q90R
A/V priključci	
HDMI ulaz	4 (1 ACR)
USB	3
Optički/Koaksijalni digitalni izlaz	•/-
Common interface	•
Mrežni priključak	•
Antenski priključak	•
Satelitski priključak	• (x1)
Ulaz za kartice	-
One connect	•
Posebnosti	
Vidljiva dijagonala (cm)	165
Vrsta ekrana	Q LED
Broj piksela (horizontalna x vertikalna)	3.840 x 2.160 (4K Ultra HD)
Vidljivi kut vertikalno/horizontalno	176/176
Snaga audio pojačala	60W / 4.2 sustav analogni i digitalni DVB-T/T2/DVB-S2/DVB-C
TV prijamnik	
Bežični LAN	•
Slika u slici	•
Senzor ambijentalnog osvjetljenja	•
Ostalo	
Dimenzije (širina x visina x dubina)	1450.1 x 831.2 x 39.9
Sa postoljem	1450.1 x 921.0 x 285.3
Težina (kg) TV/sa postoljem	34,70 / 27,8
Distributer	www.samsung.hr
CIJENA	19.999,00 kn

Odlični kutovi gledanja, živahne i prirodne boje, prikaz crne, 480 zasebnih LED zona osvjetljenja, odlična reprodukcija slike svih rezolucija, odličan kvalitet izrade, One Connect, itd. samo su neke pojedinoosti koje izdvajaju Samsungov TV iznad konkurenčije drugih proizvođača TV-a. Za sve korisnike koji žele pravi filmski ugodaj s velikim 165 cm TV ekransom i prirodnosću prikaza slike, Samsung QLED QE65Q90R je trenutačno jedan od najboljih izbora, a nekim se parametrima može u potpunosti nositi sa OLED TV-ima ili ih čak i pobediti. ■

Slika i zvuk
Samsung Q90R pruža iznimno precizne slike na svim rezolucijama (SD, HD i Ultra

piše: **Jagor Čakmak**

Zvučnike francuskog proizvođača zvučnika Davis Acoustics periodički dobijemo na test i možemo reći da u prosjeku imamo vrlo pozitivna iskustva s njihovim proizvodima već dugi niz godina. Počevši od modela Harvest i Havalon koji su se prvi put pojavili prije skoro dvadeset godina, da bi ih kasnije opet ponovo stavili na tržiste kao dio Heritage serije. Davis je uvijek u svojoj ponudi imao vrlo dobar raspon proizvoda po vrlo različitim cijenama, a čini se kako se jednako ponose sa svojim jeftinijim zvučnicima kao i s onim najskupljim. Trenutno u jeftinijem dijelu ponude imaju dvije serije Discovery i Balthus. Serija Balthus je nešto skuplja i ugradene su kvalitetnije zvučničke jedinice. Jedan od samostojecih Balthus zvučnika, model 50, imali smo priliku testirati prošle godine, a za ovaj broj smo pripremili test najmanjeg modela 30.

Balthus 30 je klasični mali zvučnik namijenjen smještaju na stalke ili polici te je zamjenio stariji model, Duffy. Dizajn je vrlo klasičan, nema zakrivljenih ploha i neobičnih rješenja. Naizgled jednostavna vanjština i dobre ugradene zvučničke jedinice, put su koji izabiru u Davisu već godinama.

Zvučnik je prosječnih dimenzija 30 x 18 x 25,5 cm (VxŠxD). Ugradene zvučničke jedinice su nam već poznate od većeg modela. Žuta bas/srednjetonoska jedinica je već vrlo prepoznatljiv element Davis zvučni-

**hifimedia
BEST BUY**

VOKALIST

Žuta bas/srednjetonoska jedinica je već vrlo prepoznatljiv element Davis zvučnika i napravljena je od kevlara te je promjera 13 cm

ka i napravljena je od kevlara te je promjera 13 cm. Vizualno lijepo podiže izgled zvučnika. Visokotonac je klasični, tekstilni mekane kupole i promjera 25 mm. Bas refleks otvor je na stražnjoj strani i zvučnici prema specifikaciji proizvođača bi trebali biti odvojeni od stražnjeg zida barem 15 cm. Zvučnička kutija je napravljena jako kvali-

teto i dolazi u dvije boje, crnoj i u drvenom furniru. Prednja

završne obrade. Maksimalna snaga je 120 W, a proizvođač preporučuje pojačala snage

iznad 50 W. Osjetljivost zvučnika je 90 dB. Impedance je u rasponu između 4 i 8 Ohma.

Testirani zvučnik došao je s bočnim stranicama u mat crnoj boji. Prednja ploča je sjajna i njezin vanjski sloj napravljen je od svojevrsne varijante PVC materijala. Zvučnik izgleda elegantno, pogotovo kada se skine zaštitna maska.

Zvuk

Test zvučnika je namjerno započet na isti način kao i s većim modelom 50. Jazz album pjevačice Melody Gardot je odličan izbor za dobiti dojam kako se zvučnik ponaša u srednjem dijelu spektra. Prvo što osvaja slušatelja je iznimna lakoća s kojom Balthus 30 reproducira glas pjevačice. Glas je reproduciran jako precizno u prostoru s prirodnom bojom i volumenom. Prateći sastav glazbenika je dobro raspoređen po vrlo velikoj pozornici. Detalja u visokom dijelu spektra ima jako puno, ali u niti jednom trenutku nisu postali naporni. Već nekoliko puta se pokazalo kako Davis proizvodi iznimno dobre srednjetonoske jedinice koje pružaju jako muzikalno i prirodno srednjetonosko područja, a ono je i najbolji dio ovog zvučnika. Bas ide iznenadjuće duboko za zvučnik ove veličine i zvučničku jedinicu od samo 13 cm te vrlo dobro upotpunjava ukupan dojam volume na cijele zvučne slike.

Sljedeći testni materijal je bio Trickyjev album Maxinquaye.

Ovaj zanimljiv album je dobar test za razne elemente zvučne slike. Bas područje je reproducirano duboko, s odličnim volumenom, ali je ponekad nedostajalo čvrstoće u najdubljim oktavama, što se čini da je namjerni odbir dizajnera zvučnika budući da se i veći modeli ponašaju identično. Glas vokalistice na albumu je opet zvučao odlično. Visoki dio spektra je uviјek jako čist, detaljan i ugodan i nikad ne postaje naporno za slušati. Balthus serija svakako nije predstavnik starih koncepta koje smo nazivali "Francuska škola zvuka". Davis Acoustics danas proizvodi vrlo moderno zvučeće zvučnike koji su potpuna suprotnost drugim francuskim proizvođačima zvučni-

ka poput Trianglea ili Focala koji i dalje nude vrlo detaljan i transparentan zvuk. Za usporedbu Sonus Faber Concertino Domus pružio je više detalja na nešto široj pozornici, ali nedostajalo je te nevjerojatne lakoće izvedbe i mekoće koju je pružio Balthus 30. Dinamički udarci pri klasičnoj glazbi zvučali su impresivno. Dinamika je ovim zvučnicima svakako jača strana, prijelazi s tihog na glasno reproducirani su iznimno brzo, a i s 40 W što je prema proizvođaču ispod preporučene snage. Visoki dio spektra je i prvi većim glasnoćama ostajao ugodan i detaljan.

Zaključak

Ovaj jednostavan zvučnik pruža odličan omjer dobiti venog i uloženog. Zvuk je vrlo dinamičan, brz i velikog volumena za tako malen zvučnik. Srednjetonosko područje je među absolutno najboljima u ovoj cijenovnoj kategoriji. Davis Acoustics Balthus 30 je zvučnik klasičnog ustroja i modernog zvuka koji se jednako dobro nalazi sa svim oblicima glazbe i nikad nije naporan za slušati. Dobar i voluminozan bas može ispuniti i veće prostorije zvukom bez problema. Jedini minus koji smo mu mogli naći tijekom testa je izgled prednje stranice koja je, premda jako kvalitetno

DAVIS ACOUSTICS BALTHUS 30

Tip zvučnika:
dvosistemski / bas-refleks

Nazivna snaga:

80 / 120 W

Frekvencijski raspon:

50 – 20.000 Hz

Susretne frekvencije:

4.000 Hz

Osjetljivost:

90 dB

Impedancija:

4-8 Ohm

Dimenzije (ŠxVxD):
180 x 300 x 255 mm

Masa:

7 kg / kom

Cijena:

4.125 kn/par

INFO:
Audio centar, tel. 091 500 2535, www.audiocentar.hr

Korištena glazba

Samuel Yirga: Habasha Sessions (Society Of Sound 2011)
• Peter Gabriel: Scratch My Back, (Society Of Sound 2010)
• Kraftwerk: Minimum-Maximum (EMI 2005) • Melody Gardot: Worrisome Heart (Verve 2008) • Arild Andersen: Electra (ECM Records 2005) • Gustav Mahler: Symphonie No. 2, Gilber Kaplan (Deutsche Grammophon 2003) • Peter Ichaikovsky: Klavierkonzert No. 1, Ivo Pogorelich, London Symphony Orchestra, Claudio Abbado (Deutsche Grammophon 1986) • Johannes Brahms: Symphonie No. 1, Münchner Philharmoniker, Christian Thielemann (Deutsche Grammophon 2007)

Sustav

Zvučnici: Sonus Faber Concertino Domus, Audiovector QR3, Davis Acoustics Balthus 50. **Izvori:** Arcam CD73, Exposure 2010S DAC, Raspberry Pi 3 + HiFiBerry Digi+board. **Pojačala:** Prima Luna Prologue Two, NAD C320. **Ožičenje:** Wireworld Equinox 6 zvučnički, Wireworld Equinox 7 interkonekt, Wireworld Aurora 5 strujni, Wireworld Matrix 2 strujni filter, Wireworld Chroma 5 digitalni koaksijalni.

odrađena, napravljena u crnom, sjajnom finiju pa nije nužno da će se uklopiti u svaki interijer. Međutim, postavljanje zaštitne mrežice elegantno rješava tu vizualnu dilemu. ■

Surround na stereoidima

Za dodatnu kvalitetu zvuka Samsung je suradivao s Harmanom, te tako osigurao izvrsnost HW-Q90R soundbara

piše: **Dubravko Toplak**

Današnje tržište soundbar zvučnika je poprilično dinamično i možemo reći da se svaki dan pojavljuje neki novi proizvod s »inovativnim« rješenjima koji bi trebali privući one kupce koji nisu zadovoljni postojećim zvukom svojih televizora. Među njima je i tvrtka Samsung koja je kupnjom tvrtke Harman / Kardon preuzela i njihovo veliko iskustvo i napredne tehnologije u izradi zvučnika koje danas primjenjuje i na svojim proizvodima. S novim modelom soundbara za 2019. godinu oznake HW-Q90R, Samsung zamjenjuje prošlogodišnji model HW-N950 te donosi nova tehnološka rješenja koja bi trebala

poboljšati reprodukciju zvuka.

Iako na prvi pogled izgledaju identično, HW-Q90R ima malo drugačiji ustroj ugrađenih zvučničkih jedinica s kojima može isporučiti puni 7.1.4 kanalni zvuk. Cijena od 8.332,00 kuna Samsung HW-Q90R na prvi pogled djeluje prilično visoko za jedan soundbar, ali nudi čak i 7.1.4 kanalni zvuk. Ako bi korisnik želio izgraditi ekvivalentni 7.1.4. kućni kanalni sustav, trebao bi mu 9-kanalni AV receiver i odgovarajući paket zvučnika sa subwooferom, što bi ga u konačnici koštalo puno više novaca i stvorilo više problema sa smještajem svih zvučnika u prostoru. Ako gledamo ovaj soundbar na takav način, Samsung je onda u maloj prednosti. No do konačnog zaključka, idemo ga malo detaljnije.

je analizirati i poslušati u našoj slušaonici.

Samsung HW-Q90R soundbar dolazi samo u jednoj tzv. 'Carbon Silver' završnoj obradi, a dizajniran je za dijagonale TV-a od 165 cm (65 inch) ili veće, obzirom na njegove dimenzije od 1226 x 83 x 136 mm. Soundbar ima isti pravokutni oblik i minimalistički izgled kao i prošlogodišnji model HW-N950. Bez obzira na njegovu veliku dužinu, ipak uspijeva ostati prilično diskretan, zbog njegove male dubine i visine. U kompletu sa soundbarom dolazi i zidni nosač, pa korisnik može, ovisno od svojih potreba, soundbar postaviti na neku policu ili direktno na zid ispod TV-a. Konstrukcija je vrlo kvalitetna s metalnim rešetkastim pokrovom na vrhu, prednjem i bo-

nim stranama soundbara. Metalne rešetke skrivaju tri srednjetonska zvučnika, dva zvučnika za duboke frekvencije i dva visokotonika, koji oslikavaju zvuk lijevog, desnog i središnjeg kanala. Tu su još dva bočna zvučnika sa svake strane soundbara, te dva zvučnika na gornjoj stranici koji daju zvuk tzv. "visinskim kanalima", kada se koristi potpuni 7.1 kanalni zvuk u Dolby Atmos konfiguraciji. Na gornjoj plohi soundbara smještene su i neke osnovne kontrole koje služe za uključivanje i isključivanje uređaja, odabir ulaza i podešavanje glasnoće. U skladu s minimalističkim dizajnom, na prednjem krajnjem desnoj strani soundbara nalazi se samo jednostavan LED displej koji svijetli i daje potrebne informacije o glasnoći, ulazima i raznim

(HDR10, HDR10 + i Dolby Vision), HDCP 2.2 i Anynet + (HDMI-CEC), dok HDMI izlaz također podržava poboljšani povratni audio kanal (eARC). Tu je još i ubičajeni optički digitalni ulaz, a u pogledu bežične veze, korisnik dobiva ugrađeni Wi-Fi i Bluetooth.

Malo dalje, desno od "rupe" s priključcima, nalazi se i USB priključak (služi samo za ažuriranje), te tipka za uključivanje Wi-Fi i tipka za uparivanje bežičnih surround zvučnika i subwoofera. Svi priključni kablovi koji su potrebiti dolaze u kutiji sa soundbarom, uključujući HDMI kabel za povezivanje s HDMI ARC priključkom TV-a. Bez obzira na to, podržava li

vaš televizor eARC ili ne, HDMI ARC je jedini način da se Dolby Atmos zvuk očita iz njega, a on također omogućuje daljinskom upravljaču da kontrolira jačinu zvuka (možda će trebati uključiti CEC u postavkama televizora).

Što se tiče podrške audio formata, Samsung Q90 ne podržava samo Dolby Atmos i DTS:X, već može dekodirati i Dolby Digital, Dolby Digital Plus i Dolby TrueHD, a i DTS Digital Sound i DTS-HD Master Audio, što je dodatna prednost ovog soundbara. Kao što bi trebalo i očekivati od modernog soundbara, Samsung Q90 može obraditi sve popularne audio formate, uključujući AAC, WAV, OGG, ALAC, AIFF i FLAC, s podrškom za visoke rezolucije do 32-bit s kompatibilnih pametnih uređaja.

Rukovanje soundbarem je prilično jednostavno i sve postavke koje se izvode pomoću daljinskog upravljača vidljive su na malenom LED displeju na soundbaru. Od postavki treba spomenuti

ti da postoje četiri načina postavke zvuka: standardni, surround, game pro i adaptive sound. Prve dvije opcije zvuka su bile dostupne i na prošlogodišnjem modelu, dok su Game Pro i Adaptive Sound noviteti na ovogodišnjem modelu. Game Pro mod je dizajniran kako bi igranje na nekoj igračkoj konzoli bilo što impresivnije i kako bi se stvorio što realniji doživljaj smještaja zvukova u samoj igri. Adaptive Sound mod je osmišljen za optimizaciju dolaznog zvuka u stvarnom vremenu, a u osnovi postavlja dijalog u sredinu ispred samog korisnika, naglašavajući središnji kanal za jasnije dijaloge, što je posebno dobro kada se gledaju npr. vijesti. Za gledanje filmskih naslova koristit će se standardni Surround mod koji upotrebljava sve dostupne zvučnike, uključujući i visinske kanale. Ovaj način rada zvuči iznenadjuće dobro, stvarajući još širi zvuk, obzirom da koristi i visinske zvučnike sa svim sadržajem 5.1 i 7.1 kanalnog zvuka.

Standardni mod jednostavno dekodira audio format, bez obrade, kao 2.1, 5.1 ili 7.1, te ga isporučuje kao dvokanalni stereo zvuk. Nešto s čime nismo bili zadovoljni je izostanak bilo kojeg videa automatske kalibracije zvuka, a kako bi se osiguralo da zvuk u svim kanalima radi optimalno. Bez toga, korisnik je osuđen da sam prilagođava postavke zvuka, što nikada nije optimalno rješenje za većinu korisnika. Nadamo se da će Samsung to ispraviti u budućoj verziji soundbara te dodati kalibracijski mikrofon i automatsku kalibraciju zvuka. Samsung HW-Q90R soundbar podržava SmartThings App aplikaciju koju korisnik može preuze-

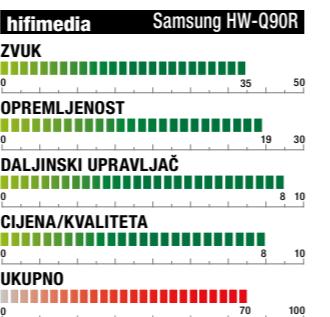
Rukovodenje soundbarom je prilično jednostavno

Daljinski upravljač identičan je onome na prošlogodišnjem soundbaru. Ergonomski oblikovan, s centralnom kontrolom za navigaciju i reprodukciju/pauzu, tipkom za podešavanje izlazne kontrole zvuka visokih i bas frekvencija, sinkronizaciju zvuka itd.. Tu su i tipke za odabir izvora, tipka za Bluetooth uparivanje, način zvučnog moda, pojačavanje i smanjivanje izlazne razine glasnoće, isključivanje zvuka i kontrola za podešavanje izlazne razine subwoofera. Iako minimaliziran funkcijskim kontrolama, sve kontrole se nalaze na daljinskom upravljaču, a korisnici koji se do sada nisu susreli sa Samsungovim daljinskim upravljačem, morat će imati malo vremencko "prilagodavanje" dok se ne nauče na funkcioniranje daljinskog upravljača.

Zvuk

Prvo što smo primjetili da zvuk iz Samsungovog soundbara dolazi nešto iznad soundbara, što se odlično uklapa ako je iznad njega postavljen TV. Ima se osjećaj da zvuk dolazi iz samog TV-a, a ne soundbara. Kod gledanja sportskih emisija ili TV emisija (dnevnik, emisije emitirane iz studija, itd.) način rada u Adaptive Sound modu najviše dolazi do izražaja i za takvu vrstu sadržaja ga toplo preporučujemo. Testirajući reprodukciju stereo materijala, baza lijevo/desno je

Model	Samsung HW-Q90R
Surround modovi	
Dolby Atmos	•
Dolby Digital Dolby 5.1ch / Dolby DD+	•
DTS-X	•
DTS Digital Surround DTS 5.1ch	•
UHQ 32bit Audio	•
Videoulazi	
HDMI ulaz/izlaz	2/1 (ACR)
Zadnji audio	-/- •
Digitalni optički Toslink ulaz/izlaz	
Ostali priključci	
USB servisni priključak	•
Tipka traženje mreže	•
Tipka traženje mreže	•
Ostalo	
Dimenzije centralnog zvučnika uređaja (širina x visina x dubina / kg)	226,0 x 83,0 x 136,0 / 8,8 kg
Dimenzije zvučnika (širina x visina x dubina / kg)	120 x 210 x 141 / 2,1 kg
Dimenzije bas zvučnika (širina x visina x dubina / kg)	205 x 403 x 40 / 9,8 kg
Distributer	www.samsung.hr
CIJENA	8.320,00 kn

vrlo dobro naglašena i primjetna. Srednjetoniski i visokotoniski spektar zvuka dobro je izbalansiran s razgovijetnom reprodukcijom zvukova. Bas je bolji nego na prošlogodišnjem modelu subwoofera, te daje bolju kontrolu i čistiji zvuk bez izobiljenja. U surroundu, zadnji kanali daju nešto pliću dubinsku perspektivu zvuka ali kada se reproducira Dolby Atmos i DTS: X materijal, zvuk postaje puno širi i jasniji, dajući vrlo dobar osjećaj stražnjeg zvuka. Isto se može reći i za prednju raspodjelu zvuka iz samog soundbara. Postoji jedan aspekt dizajna HW-Q90R koji nikako ne bi trebali zanemariti a to je upotreba identičnih zvučničkih jedinica u svim zvučnim kutijama (prednji/stražnji) koji rezultira fantastičnom tonskom ravnotežom u cijelom sustavu. Time se zvučnim efektima olakšava kretanje trodimenzionalnom zvučnom scenom bez primjetne promjene

Dodjite u Audio Dream i ostvarite svoje snove!

*Tip na slici u žutoj vest je Roy Gandy, legenda svjetske Hi-Fi scene, vlasnik i glavni konstruktor firme Rega

SVESTRANOST

Slušalice su vrlo ugodne za nositi i tijekom cijelog dana

piše: **Jagor Čakmak**

Denon je jedan od najprisutnijih proizvođača u svijetu audio opreme i jedan je od rijetkih koji još uvijek proizvodi sve kategorije audio proizvoda. Od profesionalnih gramofona, mikseta do audiofilskih pojačala i mrežnih reproduktora glazbe. U toj jako širokoj ponudi nalaze se i cijela paleta slušalica. Prije nekoliko brojeva smo imali priliku testirati klasične slušalice preko ušiju visoke klase koje su nam ostale u jako dobrom sjećanju. Za ovaj broj testiramo nešto

jeftinije slušalice AH-GC30 (mpc 2.625 kn) napravljene s mnogim ugrađenim modernim tehnologijama. Slušalice se na izvor signala spajaju putem Bluetootha i imaju ugrađen sustav za aktivno poništavanje buke (active noise cancelling). Za prijenos signala podržani su aptX / aptX HD i AAC standardi. Također treba napomenuti da je moguće slušalice koristiti i žičano uz priložene kablove. Dizajn samih slušalica je lijep i napravljene su od dovoljno kvalitetnih materijala. Slušalice dolaze u dvije varijante bijelo-zlatnoj i crno-sivoj. Ugrađene baterije su prema navodi-

ma proizvođača dovoljne za 20 sati korištenja, koliko točno mogu izdržati nismo zabilježili ali možemo reći da su izdržale dva radna dana s jednim punjenjem. Slušalice su vrlo ugodne za nositi i tijekom cijelog dana zbog vrlo širokih jastučića. Jedna od glavnih značajki ovih slušalica je upravo aktivna redukcija buke. AH-GC30 ima nekoliko razina razine redukcije buke i to se pokazalo kao jako dobro rješenje jer ih je moguće prilagoditi različitim uvjetima korištenja. Primjerice na prvoj razini smanjenja buke, zvuk klima uređaja će kompletno nestati ali ćete vrlo jasno čuti kolege koji direktno vama pričaju. Ljudi koji pričaju u pozadini se čuje ali tiše. Dok pri najvišem nivou smanjenja buke sva okolna buka koja sliči na šum skoro pa nestaje, pa tako i razgovor ljudi u pozadini. Osobe koje vam pričaju direktno se čuju ali opet znatno tiše. Korištenje slušalice je vrlo jednostavno i intuitivno.

Zvuk

Zvučna slika koje ove slušalice reproduciraju naravno ovisi o nivou aktivnog sustava za redukciju buke. Zvuk koji je dopirao do ušiju je vrlo brz, otvoren i s dobro definicijom u cijelom spektru. Detalja u visokom i srednjem dijelu spektra ima mnogo. Bas područje ide duboko i čvrsto ali je nešto manjeg volumena nego što je to slučaj kod žičanih slušalica istog proizvođača. Ženski rock sastav Black Bells je zvučao odlično. Gruba snimka je dobro

reprodukciona sa svim najmanjim detaljima. S druge strane beatu Röyksoppa je nedostajalo malo volumena. Pri korištenju ovih slušalica u prometu ili na ulici najbolje se vide njihove kvalitete. Aktivna redukcija buke odlično radi i moguće je slušati glazbu na ugodnim razinama glasnoće bez smetnji. AH-GC30 se jednakobodo nosi sa svim oblicima glazbe te nema žanra koji im posebno odgovara. Naravno zvuk je generalno nešto otvoreniji i pozornica je šira kada je aktivna redukcija buke isključena, a i kada vam ta redukcija buke potrebna i tako neće čuti širinu pozornice bez aktivirane ove funkcije.

Zaključak

Denon je napravio vrlo svestrane slušalice koje nude odličan spoj udobnosti, praktičnosti i kvalitete zvuka. Naravno za istu cijenu žičane slušalice će zvučati bolje ali neće biti ni blizu toliko praktične i svestrane. AH-GC30 su slušalice koje možete sa sobom nositi na ulici, u uredu ili avionu i jednako dobro će se snaći. Također slušanje glazbe, igranje računalnih igara ili obavljanje telekonferencijskih poziva je jednako dobro s ovim slušalicama i zato ako imate potrebu za slušalicama s aktivnim uključanjem buke ove su sigurno Best Buy. ■

INFO: Sonus art,
tel. 01/4813 025,
www.sonusart.hr

Enjoy the Experience

PASS
Pass Laboratories
www.passlabs.com

Distributer za Hrvatsku:
Audio centar d.o.o.
www.audiocentar.hr

Ovlašteno prodajno mjesto:
Rotary Audio d.o.o.
www.rotaryaudio.com

B&W U POKRETU

piše: **Josip Crnički**

Dvije godine nakon svojih prvih noise cancelling slušalica (aktivno poništavanje buke), modela PX, Bowers & Wilkins je na tržište izbacio nove modele bežičnih noise cancelling slušalica, direktnog nasljednika, PX7 i on-ear model PX5 koji smo i dobili na testiranje od domaćeg uvoznička Sonusarta. Za početak, dizajn PX5 prati originalna rješenja PX modela, ali s drugim materijalima. Pločice s vanjske strane su i dalje aluminijiske, no držači su izrađeni od karbonskih vlakana, umjesto od metala kao na PX modelu, što je smanjilo masu na 241 gram. Također, tkanina je vodonepropu-

sna pa bi slušalice trebale izdržati korištenje po kiši, ali to smo ipak zaobišli sami isprobati.

Multifunkcijska tipka za virtualnog asistenta, kontrolu poziva i glazbe, kao i tipke za glasnoću, smještene su na stražnju stranu desne slušalice, a ispod njih se nalazi prekidač za paljenje i Bluetooth povezivanje. Na stražnjem dijelu lijeve

slušalice nalazi se tipka za regulaciju adaptivnog noise cancellationa - Off, Auto, High i Low. Osim Bluetootha, PX5 je moguće povezati i putem 3,5 mm kabla ili USB-C kabala, a on ujedno služi i za punjenje baterije, s tim da je noise cancellati-

Baterija je izvrsna i omogućava korištenje do 25 sati

35,6 mm, a posicionirani su blago prema naprijed kako bi pratili prirodni kut ušnog kanala. Važno je napomenuti da nema razlike u kvaliteti zvuka prilikom promjene noise cancellationa iz high u low ili auto, ali se razlika čuje ako je ugašen.

Zvuk je općenito dobar, nebitno slušate li FLAC pomoću aptX HD codeca ili bez, MP3 ili YouTube, ali poželjno se malo poigrati s ekvilajzerom. Visoki i srednji tonovi su dobri, ali kod pažljivog slušanja moderne glazbe, bas se zna pomiješati sa srednjim tonovima što daje nešto mutniji zvuk, ali to možete primjetiti jedino slušajući u tišini vlastitog doma, a nikako u pokretu za što su ove slušalice primarno i zamišljene. Veći problem od

on moguće koristiti jedino putem Bluetootha. Osim noise cancellationa, slušalice dolaze s mogućnosti propuštanja ambijentalnih zvukova koje se aktivira pritiskom ANC tipke na 2 sekunde i senzorom za nošenje koji pauzira glazbu kad se bilo koja slušalica makne s uha te nastavlja reprodukciju nakon vraćanja na glavu. Zvučničke jedinice su promjera

mogućeg mutnog zvuka je relativno tanka traka za glavu koja nakon par sati korištenja počinje pritiskati glavu. Baterija je izvrsna i omogućava korištenje do 25 sati s uključenim noise cancellationom, a veliki plus je brzo punjenje od 15 minuta koje omogućava korištenje 5 sati.

Aplikacija

za pametne telefone nije primarna kod povezivanja i korištenja, ali pomoću nje se ažurira firmware, podešava postotak propuštanja ambijentalnih zvukova, senzor za nošenje, druge značajke. U kutiji uz slušalice dolaze i elegantna futrola za čuvanje i prenošenje slušalica, s malim džepićem za pripadajuće 3,5 mm i USB-C na USB-A kabele.

Sve

u svemu, u ove je slušalice ugrađeno dosta stvari koje olakšavaju korištenje u pokretu pa je na kraju malo na kvaliteti izgubio zvuk, ali kad se sve zbroji i oduzme, PX5 su jako dobre on-ear slušalice s aktivnim noise cancellationom koje bi se moglo svidjeti popriličnom broju ljudi.

B&W PX5 slušalice dostupne su u space grey i plavoj boji po cijeni od 2.300 kn. ■

INFO: Sonus art,
tel. 01/4813 025,
www.sonusart.hr

RONIS

Najširi izbor HiFi komponenti u Hrvatskoj.
Plaćanje na 36 rata.

DENON

Pro-Ject
AUDIO SYSTEMS

DALI

DAVIS
ACOUSTICS

Opalk

YAMAHA

marantz

ONKYO

Marshall

audioengine

Posjetite nas za svoj savršeni HiFi sistem.

Ronis Velesajam

Avenija Dubrovnik 15A, Zagreb, +385 1 6620 705

Ronis Galerija Sjever

Svetozelenska cesta 25, Čakovec, +385 40 396 039

Kupi online na www.ronis.hr

NAOČALE S GLAZBOM

Nakon brojnih inovacija kroz svoju dugogodišnju povijest, Bose je napravio još jednu tehnološku atrakciju u obliku glazbenih naočala

piše: **Josip Crnički**

■ ako je ljetno iza nas, na testiranje smo dobili Bose Frames, prve AR audio naočale, koje se odmah čine kao zanimljiv funkcionalni modni dodatak. Bose je nakon brojnih slušalica, zvučnika i, ako se sjećate, SoundWear Companion zvučnika, odlučio napraviti i pametne, glazbene naočale. Funkcija naočala je i dalje zaštita očiju od UV zraka, stakla su polarizirana, a u SAD-u ih je moguće naručiti i s dioptrijskim lećama. Pametni dio naočala smješten je u krila, s multifunk-

cijskom tipkom na prednjem donjem dijelu desnog krila, te konektorom za punjenje baterije na unutarnjem dijelu desnog krila i baterijom u lijevom krilu. Multifunkcijska tipka služi za povezivanje s pametnim telefonom, pokretanje ili pauziranje glazbe, javljanje ili prekidanje poziva, kao i pozivanje virtualnog asistenta, Siri ili Google Now. Glasnoća se ne može kontrolirati na naočalama, ali upitno je i kako bi Bose ugradio kotačić ili još dvije tipke na krila naočala. Same zvučničke jedinice su minijature, a zvuk dolazi kroz tri rupe, od kojih su dvije usmjerene prema dolje, a jedna ukoso prema uhu.

Zvuk kojeg su ove slušalice sposobne isporučiti je neočekivano dobar. Za početak naočale mogu svirati prilično glasno i više nego dovoljno za normalno slušanje glazbe. Visokih i srednjih tonova ima dovoljno i sasvim se jasno razabiru čak i u bučnijem okruženju (na ulici). Bas ide iznenadujuće duboko

za ovaku konfiguraciju. Dojam slušanja glazbe je pomalo neobičan i na prvu ruku dezorientirajući jer glasnoća i cijelokupni dojam je kao da imate slušalice, ali ih zapravo i nemate. Mogućnosti reprodukcije glazbe su na razini dobrih in ear slušalica otvorenog tipa. Što se tiče buke koje ove naočale stvaraju bližoj okolini, ona nije ništa veće nego recimo Apple slušalice koje dolaze s iPhoneom.

Bose Frames dostupne su u dva modela, Alto, koji je dostupan u dvije veličine i dizajnom koji je sličan Ray-Ban Wayfarer naočalama, te Rondo s retro dizajnom i naravno okruglim okvirima. Cijena u Hrvatskoj iznosi 1.599 kuna i po nama predstavljaju odličan modno / tehnološki detalj za svakog ljuditelja zvuka u pokretu koji želi dobar zvuk i udobnost nošenja. ■

INFO: SE-MARK,
tel. 01/2444 000,
www.se-mark.hr

MusicStyle

GLAZBENI PRILOG ČASOPISA HIFIMEDIA

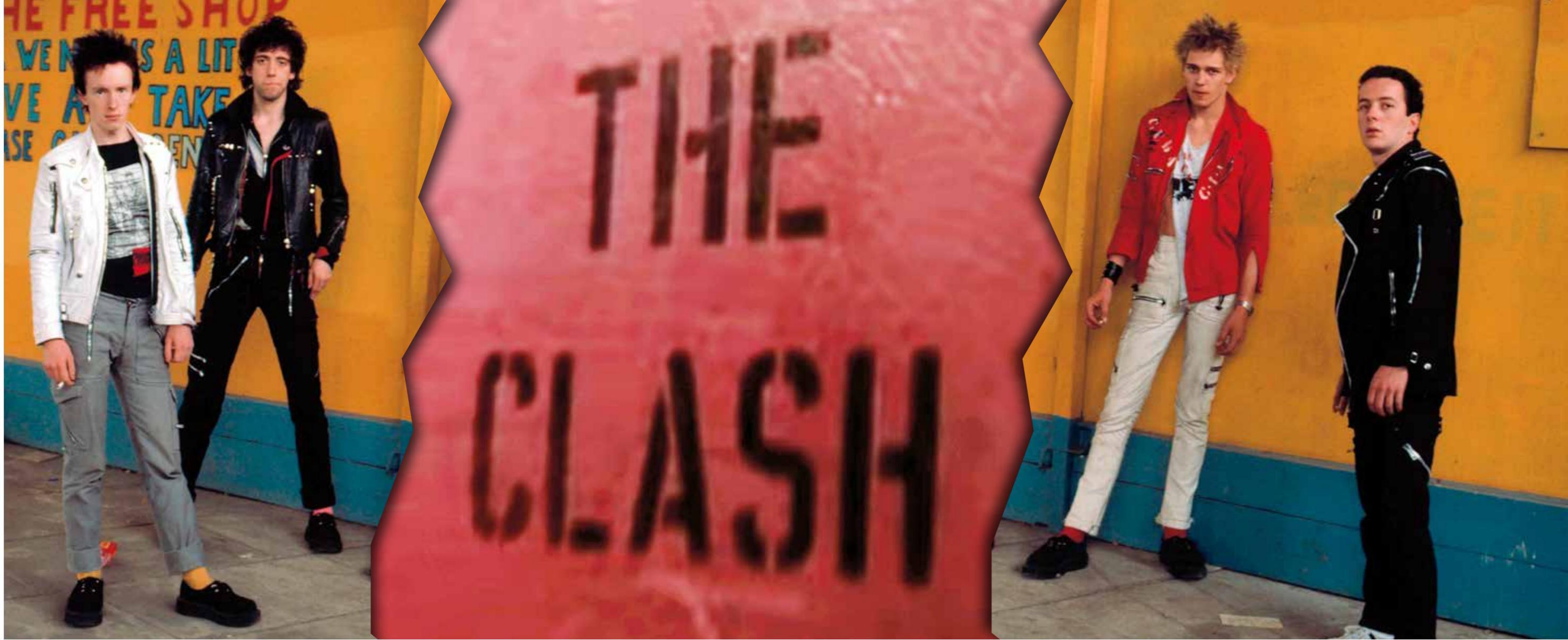
**Prikaz:
IGGY POP
Žudnja za
životom**

**THE CLASH
"London Calling"**

SLEATER-KINNEY
**Novi zvuk za
stare probleme
u novom vremenu**

**Razgovor:
CHRIS POTTER**

Recenzije:
Rocketman, KUD Idijoti, Oh Sees, Sheer Mag, Caterina Barbieri, Miranda Lambert, Rodrigo Y Gabriela, Earl Sweatshirt, Van Morrison, Nick Cave & the Bad Seeds, Fat White Family, Rory Gallagher, Rammstein, 2814, Craig Finn, Foals, The Strange, Joseph Arthur, Chick Corea & The Spanish Heart Band, Bobo Stenson Trio, Vedran Zec, Brad Mehldau, Bill Frisell / Thomas Morgan, Chui

THE CLASH... THEY CAN'T BE JUST ANOTHER STORY

piše: **Sven Popović**

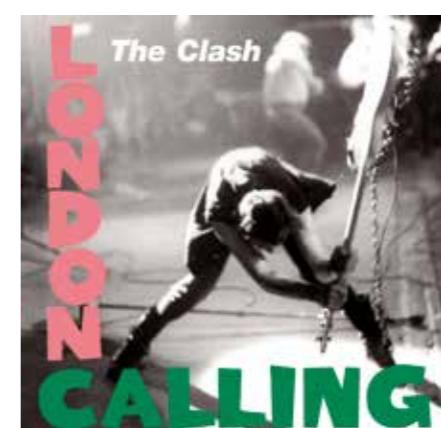
Dvadeseti je rujna 1979., New York, Palladium. Svetlokoši mladić odjeven u crno svira svoju crnobijelu Fender precision bas gitaru. Njegovi suborci i on znojni su, trzaju se na svaki proizvedeni ton, preplovili su Atlantik kako bi propovijedali svoje bijesno evandžije. Mladić svako toliko baci oko na publiku, vidi samo siluete koje sjede. Frustriran podiže gitaru visoko iznad glave i smrška je o pozornicu. Pennie Smith, fotograf

kinja, uzmiće pred pomahnitalim momkom i ne znajući okida jednu od najprepoznatljivijih fotografija u povijesti rock & rolla. Ispočetka nije htjela da se fotografija uopće koristi za potrebe albuma. Smatrala je da je suviše mutna. Paul Simonon, basist benda The Clash, razbijja svoju gitaru. To će biti na naslovniči trećeg albuma zvanog "London Calling".

Hajde da prvo nešto kažemo o samoj naslovniči. Dobro, svi znamo tu fotku. Gornji lijevi kut, bijela slova, piše: The Clash. Skroz lijevo, vertikalno prema dolje, roza slova, piše: LONDON. Donji lijevi kut, zelena slova,

piše: CALLING. Font, boja i kompozicija očiti je omaž ili pastiš debitantskog albuma Elvisa Presleyja. Elvis, kralj rock'n'rolla, čiju prvu ploču možemo, ako bismo htjeli, promatrati kao početak rock & rolla. Zgodušni Elvis je u ekstazi, tambura, pjeva, u potpunom je deliriju. S druge strane imamo frustriranog Simonona. Ako je "Elvis Presley" bio rođenje rock & rolla (što nije, ali neka, pravimo se za potrebe ove priče da je), onda bi "London Calling" bio svojevrsni kraj rock & rolla. Zanimljivo je da je ideja bila da se ploča zapravo i zove "The Last Testament." No dobro, budimo realni, rock glazba

kakvu su tadašnji diskografi poznavali, bila je mrtva otkako su se pojavili klinci s vizijom koji nisu imali potrebe svirati rapsodične i virtuozne solaže, ali Clashovci su među prvima u punk glazbi vidjeli mogućnost da postignu nešto više. Zašto? Jer se nisu, poput mnogih suvremenika, svodili na irokeze, ziberice, pubertetsko pokazivanje srednjeg prsta bilo kome starijem od trideset i prečesto ignorantsko shvaćanje glazbe. The Clash je bio hrabar bend. Besmrtnim riječima Joea Strummera, da im je netko ponudio da sviraju balalaijke, rekli bi mu: "Give us the biggest balalaikas!", i to je živa istina. Mark Perry, osnivač kulturnog fanzina "Sniffin Glue", rekao je da je punk umro onog trenutka kad je The Clash potpisao za CBS. Čovjek jednostavno nije mogao vidjeti kako se Clash jednostavno htio distancirati od tad već uniformiranog glazbenog vala (doista, Sex Pistols su imali unaprijed iskrojenu odjeću koju bi im pripremili Vivienne Westwood i Malcolm McLaren).

Fotografija na naslovniči albuma "London Calling" je jedna od najprepoznatljivijih fotografija u povijesti rock & rolla

Priča Clashovaca takva je otpočetka. Mick Jones živio je sa svojom bakom i tri starice, konstantno je svirao gitaru i, kao svaki normalni adolescent, razmišljaо je o bijegu od svakodnevice. Glazba je bila jedini očiti izbor. Problem je što je glazba u to doba bila rezervirana za iznimne zvjerke. Dugokosi, buljooki mladić sa smiješnim zubima nije tu što imao tražiti. Paul Simonon htio je biti slikarom, ali se razočarao u štreberluk i pretencioznost koji je vlađao Akademijom. Upoznao je Micka i ovaj ga je pokušao naučiti da svira gitaru. Nakon dva sata, Jones oduštaje. Simonon se, nekako logično, kao i svi ljudi koji žele biti u bendu, ali ne znaju svirati, hvata bas gitare. Bitno je napomenuti da Simonon dolazi iz dije-

PRIKAZ / THE CLASH "LONDON CALLING"

la Londona gdje prevladava karipsko stonovištvo. Reggae mu nije nimalo stran, kao ni sjajan osjećaj za ritam. Tu je i Joe Strummer, takozvano "oficirsko dijete", oduševljava se rockabillyjem i bluesom. Nešto je manje oduševljen Akademijom jer su ih nisu, njegovim riječima: "nastojali naučiti kako naslikati predmet, nego kako naslikati crtež samog predmeta." Trojka se okupila, nakon originalnog bubnjara, Terryja Chimesa, bend je nabrojao 205 (rijecima: dvije stotine i pet) bubnjara prije negoli je došao Topper Headon. Momak koji je zaku-

benda. Neki kažu, a među njima i sam autor ovog teksta, da je riječ o najboljem albumu svih vremena. Ako ništa, svakako je najbolji dvostruki album svih vremena.

"London Calling" prethodi nekoliko stvari. Prvo, nisu se uspjeli komercijalno probiti u SAD-u. Drugi album, "Give 'Em Enough Rope" bio je drastično ispoliraniji od prvog, ali nije zainteresirao tamošnje diskografe. Drugo, bend raskida suradnju s dodašnjim menadžerom, Berniem Rhodensem. Drugim riječima: bili su stjerani u kut. Treća je ploča morala biti nešto posebno. Za probe

traka. Album je snimljen u Wessex Studios pod producentskom palicom otkačenog Guya Stevensa (koji je inzistirao na tome da se iz ploče izvuče maksimalna emocija) i nadzorom Billa Pricea (koji se trudio da stvari ne eskaliraju). Paul Simonon kaže da ga je Stevens nevjerojatno opuštao i da ga nije bilo strah odsvirati koji krivi ton. Seanse bi nerijetko završile tako da bi se Guy i Bill hrvali jer je svaki imao drukčiju viziju onoga kako je album trebao zvučati.

Nekako je suviše uopće pisati o rezultatu. Ploča je, bez ikavog pretjerivanja, remek-djelo. Devetnaest raznorodnih, hibridnih pjesama. Devetnaest pjesama bez jednog dosadnog trenutka, devetnaest pjesama prepunih topline, ljudskosti, bijesa i prkosa. The Clash je svojim primjerom okurazio mnoge glazbenike da "posegnu za najvećom balalajkom". Nisu se prestajali oduševljavati glazbom i različitim zvukovima i tehnološkim mogućnostima do samog kraja (nažalost, u slučaju Joea Strummera, u pitanju je kraj života), nisu se bojali upijati i iznova, iznova, iznova stvarati nešto što je nadahnulo i što i dalje nadahnjuje. Bila je to njihova misija i bili su i više nego uspješni u njoj. Riječima Paula Simonona: "We did our job and that's the story and now we're gone. And that's it. That suits me fine." ■

Riječ je o najboljem albumu svih vremena. Ako ništa, svakako je najbolji dvostruki album svih vremena.

cavao bubenj i nije se libio svirati funk, soul, disco ili po tom pitanju bilo što.

Bili su savršen spoj, Mick je bio majstor aranžmana i melodije, Strummer je doprinosio svojim bijesom i fantastičnim riječima pjesama, Simonon je, osim što je imao stila i bio iznimno zgodan, imao smisla za sjajne bas linije, a Topper je sve to što se naizgled činilo nespojivim, skupa vezivao i guraо strašnom silinom. "London Calling" je, po mišljenju mnogih, najbolji album ovog

su iznajmili prostor zvan Vanilla Studios, osamljeno mjesto nalik garaži. Frenetičan tempo skladanja, pisanja, probe i snimanja, prekidali bi nogometnim haklom (legenda kaže da je Simonon sve kršio). Postoji zgodna anegdota gdje Clashovci razbijaju (rezultatski i fizički) predstavnike izdavača. Nakon hakla išli bi na pivo, a zatim bi opet išli na probu. Nisu imali materijal pa bi improvizirali. Svirao se Dylan, Bo Diddley, ska, reggae, rockabilly. Na kraju su imali devetnaest

NOVO

Smart.
Portable.
Powerful.

BOSE PORTABLE HOME SPEAKER

Predstavljamo naš najsvestraniji pametni zvučnik. Upravljalje svojim glasom svugdje u dosegu vašeg Wi-Fi ili upravljalje svojim telefonom gdje god to nije moguće. I bez obzira gdje ga koristite, uživate u zadivljujućem omnidiirekcijskom zvuku.

Google Assistant

PRODAJNA MJESTA:

(Hrvatska) - AS komunikacije (www.ascomm.hr), BossaNova (www.bossanova.hr), Se-Mark (www.se-mark.hr) i Svjet medija (www.svjet-medija.hr)
(Slovenija) - Lorex Center (www.lorex.si), Big Bang (www.bigbang.si), Harvey Norman (www.harveynorman.si) i MimoVrste (www.mimovrste.com)

NOVI ZVUK ZA STARE PROBLEME U NOVOM VREMENU

Novi album je formalno najambiciozni u diskografiji benda. Jednim je dijelom to sigurno posljedica svjesne autorske odluke, drugim dijelom sigurno posljedica činjenice da je album producirala Annie Clark, dakle St. Vincent

piše: Matko Brusac

Ako su Sleater-Kinney najinteligentniji i u smislu popularnoglazbene relevantnosti najdugovječniji bend koji je proizašao iz "riot grrrl" pokreta – pokreta čiji je nominalistički potencijal bio takav da su se pod istom etiketom bikiniji mogli uspješno prodavati Eskimima, da parafrizamo doskočiću iz vremena u kojem je osjetljivost na ležerni sek-sizam nažalost bila niža nego danas – onda se odmah na samom početku nije loše podsjetiti da iza istog statusa stoji ogromna kolonija rada, baš kao i savladavanje svih važnijih lekcija punk tradicije s odličnim uspjehom. Nakon što se 1996. godine Janet Weiss pridružila Carrie Brownstein i Corin Tucker tijekom rada na trećem albumu "Dig Me Out", Sleater-Kinney u idućih su devet godina izbacile šest albuma. Greil Marcus, recimo, 2001. godine uvjerljivo je tvrdio da su Sleater-Kinney naj-

bolji američki rock bend. Ali visoka razina produktivnosti dugoročno je bila predvidljivo neodrživa, zamor materijala ovog ili onog tipa (u prijevodu, i ljudskog i glazbenog) bio je prevelik i do 2006. godine kreativne su rezerve bile potrošene. Proglašen je zastoj.

Pojedinačne glazbene biografije nakon toga nastavile su razvijati prema dobro poznatim modelima, odnosno unutar okvira više ili manje uspješnih lutanja kojima je ritam udarala projektna logika posla – na primjer, Janet Weiss kao dio rotacije u post-pavementovskoj indie-rock komuni imena Stephen Malkmus and the Jicks ili Corin Tucker koja je 2010. godine izbacila dobar album "1,000 Years", autorski opisan kao "album sredovječne mame".

Napokon, povratak je najavljen u jesen 2014. godine. Ali povratak je morao biti održan u kontekstualnim uvjetima koji su bili bitno drugačiji od pozadine na kojoj je prije više od dvadeset godina odraden inicijalni probaj – s jedne strane, u usporedbi sa socijalnim vakuumom ranih devedesetih u kojemu je dojam bio takav da je liberalnoj slici svijeta dan posljednji i konačni premaz iz suvremene perspektive bilo je vidljivo da vrijeme ipak još uviđek teče, makar i na gore, s druge, kada je posrijedi unutaržanrovske kontekst, bilo je jasno da su se u ovom slučaju potrošene kreativne i socijalne rezerve ticale rocka kao žanra. Nema sumnje da je u smislu energije prvo na neki način uspješno kompenziralo ograničenja drugog i "No Cities to Love" objavljen početkom 2015. godine na Sub Pop etiketi bio je i ostaje sjajan album – formalno kompaktan i zategnut, politički (tematski) suptilno artikuliran kao neki tip bistre i izravne opće popularnoglazbene

kolumnistike koja se u međuvremenu logikom stvari pomjerila u lijevo. Isto pomjeranje, naravno, nije odradio bend koji je istu poziciju uz minimalna odstupanja zauzimao od starta. Preciznija formulacija mogla bi glasiti tako da je zapravo "svijet" stvorio dojam pomjeranja, što opet, naravno, više govori o svijetu nego o Sleater-Kinney. Ili, za one s mekanim srcem prema bilo prema otkrivanju velike pametи iz analitički lagodnog ugla retrospektive bilo prema "proročanskim refrenima" – obrnuto. Kako god hoćete.

Uglavnom, gotovo pet godina nove pauze, sve do sredine tekuće godine i devetog albuma "The Center Won't Hold". U svemu dosad napisanome moguće je pronaći dovoljno uputa za tumačenje naslova, a nešto od njegova značenja u svjesno krajnje pretencioznoj interpretaciji moguće je upisati i u formalne karakteristike albuma. Jer, "The Center Won't Hold" formalno je najambiciozni album u diskografiji benda koji je uvek pronalazio uspješne načine da elemente razmjerno tankog glazbenog rječnika iznova kombinira na u skladu s interesantnom i suvremenom gramatikom – jednim je dijelom to sigurno posljedica svjesne autorske odluke, drugim dijelom sigurno posljedica činjenice da je album producirala Annie Clark, dakle St. Vincent. Omjer je u ovakvim slučajevima uvek nezahvalno procjenjivati, ali većih problema s procjenom oko toga funkcioniра li "The Center Won't Hold" kao album, odnosno kao stil-

ska ekstenzija u pop, hrabri korak u produkcjsku slojevitost suvremenog popa ili kao odbijanje formalnog tapkanja "centru" – nema. Osim, naravno, ako cijeloj priči ne pristupate iz perspektive neke vrste nepopravljivog rock konzervatora.

Drugim riječima, glavno pitanje ne odnosi se na to je li formalni eksperiment koji su Sleater-Kinney provele u ovom slučaju "uspješan ili neuspješan" (prema kojim kriterijima?), kako ga je, primjerice, u New York Timesu formulirao Jon Parales. Ako bih oko nečega morao zadržati dozu rezervu onda bi to bio iznimno selektivan izbor tematskih motiva – poput onog, na primjer, iz pjesme "The Future Is Here" u kojem Tucker izgubljenost i usamljenost dovodi u vezu s time da joj svaki dan započinje i završava pogledom u "maleni ekrani". Jer, budućnost je uvek već ovdje. Ista stvar se može reći i jednostavnije, na manje grandiozan način, preko jednostavne sintagme o "modernom životu" prema čijim su proturječnostima i nedostacima Sleater-Kinney uvek bile otvorene – kritički, naravno. Na povratničkoj turneji povodom objavljanja albuma "No Cities to Love" tijekom koncerta u Londonu Brownstein nije govorila previše. "Znamo da se puno stvari primjenilo od kada nas nije bilo, ali još uvek mislimo da se stvari nisu promjenile dovoljno", jedan je od rijetkih citata koje s tog koncerta moguće izvući.

A budućnost je već ovdje i za sam bend. Nešto više od mjesec dana prije službenog izlaska albuma Weiss je potvrdila da napušta bend. "Vrijeme je da krenem dalje", tvitnula je Weiss koju je za bubnjem na nadolazećoj turneji zamjenila Angie Boylan (Aye Nako, Freezing Cold). Ako je nešto trebalo naučiti, onda je to prognoza da posebnih razloga za brigu nema. Pitanje novog pametnog odgovora na novu situaciju – bendovsku, društvenu, neku treću ili četvrtu – vjerojatno je samo pitanje vremena. ■

Nakon pet godina pauze ove godine je objavljen njihov deveti album "The Center Won't Hold"

ŽUDNJA ZA ŽIVOTOM

Karizma vječitog 'divljeg djeteta', pa onda divljeg momka i napokon, ostarjelog djeteta s netaknutim uličnim kredibilitetom, osiguravala mu je podršku ili pošetu kritike u prijelomnim trenucima karijere

piše: **Denis Leskovar**

Ako je u nekoj mitskoj definiciji rock and rolla sadržana sloboda – duha i tijela, sloboda u odnosu na društvene konvencije i malograđanske stege, od svega što nas sputava – onda je Iggy "The Stooge" hodajuće utjelovljenje tog veličanstvenog osjećaja. O njegovoj beskompromisnosti, energiji i kreativnom instinktu (kao i o manjku discipline) ispisane su tisuće karica teksta, no pravu sliku te neobične figure nemoguće je doživjeti onome tko se iz nekog neobjašnjivog razloga još uvijek nije susreo s ključnim snimkama s grupom The Stooges ili iz samostalnog dijela karijere.

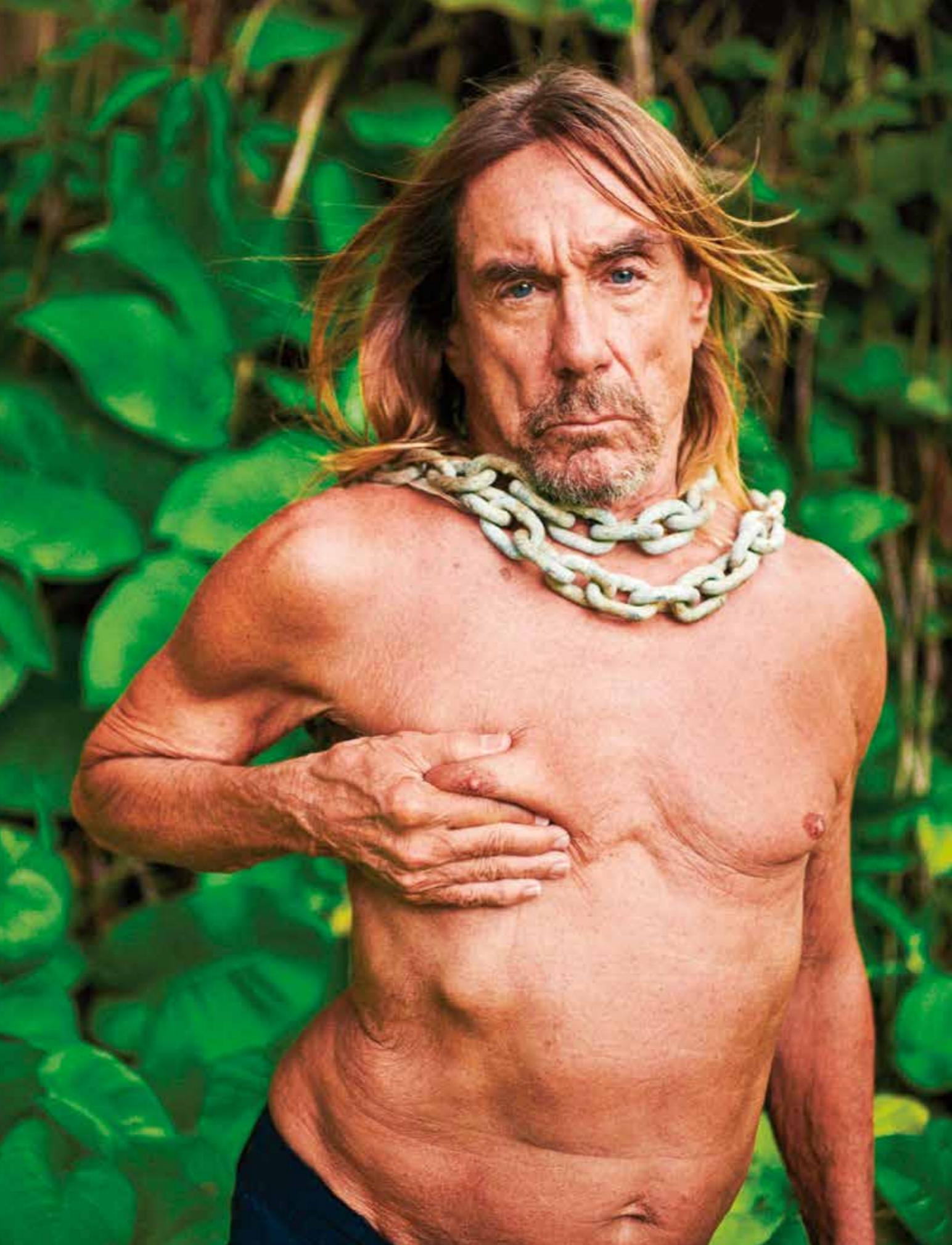
Albumi kao što su *Fun House* ili *Lust For Life* uistinu uključuju neke od najimpresivnijih i najmahnitijsih trenutaka ikad zabilježenih u rock žanru, koji u posljednjih desetak godina *de facto* više ne postoji. Pjesme s tih albuma, bez obzira na to tko im je autor, Iggy, njegov engleski prijatelj i nekadasnji "staratelj" David Bowie ili netko treći ili četvrti, gotovo su arhitepsi, ikonični primjer primarne energije na području koje je sâm stvorio i omedio svojim opusom.

No sloboda čovjeka rođenog 1947. u Michiganu kao James Newell Osterberg, tijekom posljednjih pola stoljeća reflektirala se u još nečemu, ne manje važnom: poput doslovno svih velikih umjetnika bez obzira na područje, i on se bez ustezanja krećao iz jednog podžanra u drugi, iz stila u stil. Ne uvijek uspješno, ali ipak... rizik se često isplatio. Oni koji ga nazivaju "kumom punka" samo pokazuju svoju ograničenost i manjak perspektive: elementi elektroničke i

avangardne glazbe, art-rocka, jazza (u njegovoj *free* varijanti ili nekoj drugoj, svejedno), bluesa, metala, hard rocka, klasičnog rocka, popa te (u posljednje vrijeme) francuske šansone te raznih recitativnih formi – sve je to prepleteno u opusu koji je fascinant koliko i lišen fokusa. No čini se da mu je karizma vječitog 'divljeg djeteta', pa onda divljeg momka i napokon, ostarjelog djeteta s netaknutim uličnim kredibilitetom, osiguravala podršku ili, u osjetljivim trenucima pošetu kritike u prijelomnim trenucima karijere.

Godine 2019. pojavila su se dva njegova projekta: reizdanje albuma *Zombie Birdhouse* iz 1982., te novi studijski album *Free*. Radi se o različitim albumima iz različitih životnih i stvaralačkih etapa. Svaki od njih zauzima posebno mjesto u Popovoj diskografiji dijeleći, međutim, jednu bitnu osobinu: atipičnost. Dakako, prepostavimo li da išta "tipično" u njegovu slučaju uopće postoji. Nastao pod produksijskom paskom Chrisa Steina, gitarista iz grupe *Blondie*, *Zombie Birdhouse* zvuči kao Iggyjeva interpretacija postnovovalnih ranih osamdesetih, u kombinaciji s maglovitim, nejasnim asocijacijama na slike onodobne Amerike. Zvuk je hladan i artificijelan, satkan od sintezajera i nervoznih gitarističkih poteza – no Iggy je ovdje mladalački nehajan, poput najmanje discipliniranog učenika viših razreda art-rock škole s temeljima u utjecajnom solo debiju *The Idiot*.

S druge pak strane, *Free* je djelo sasvim zrelog pjevača, sve više svjesnog i zaokupljenog osobnim temama. Bolno introspekтивni ugodaj ovdje se podrazumijeva sam po sebi, a džeziranu, meditativnu zvučnu sliku

Pop je ostvario zahvaljujući izborom ključnih suradnika: jazz trubača Lerona Thomasa i inventivne gitaristice Noveller, pravim imenom Sarah Lipstate. Ubacimo li ga u kontekst njegovih prethodnih radova i pokušamo li naći "smisao" takvom razvoju događaja, kakav bi se zaključak mogao izvesti? Nikakav poseban, osim što se čini posve razumljivim da se umjetnik u poznjim godinama karijere, nakon "rokerskog" (iako zatamnjeno) albuma *Post Pop Depression* iz ožujka 2016. (plod nadahnute kolaboracije s Joshom Hommeom) okreće samome sebi u oskudnjem, ogoljenjem, gotovo poetičnom kontekstu.

Dakako, njegovi počeci u Detroitu sada se čine poput dalekih, brutalnih bitaka od kojih su neke dobivene tek naknadno, kad su svi napokon detektirali njegov utjecaj. Kratka ali burna povijest Iggyjevih Stoogesa uistinu evocira svojevrstan ratni pohod na sve što podsjeća na uštogljeni, predvidivi kulturni *mainstream*. Uz Iggyja su, valja podsjetiti, postavu činili gitarist Ron Asheton, bubnjar Scott Asheton, te basist Dave Alexander, jedan neobuzdaniji od drugog.

The Stooges su službeno okupljeni 1969. u Ann Arboru u Michiganu, no izvorna inkarnacija grupe predstavila se dvije godine prije pod nazivom *The Psychedelic Stooges*. U tom razdoblju mladi Osterberg još se uvihek potpisivao kao "Iggy Stooge". Grupa sklapa diskografski ugovor s agilnom kalifornijskom etiketom Elektra Records koja je pod svojim skutima već imala psihodelične veličine kao što su *The Doors* i *Love*. No, Iggyja u to vrijeme nije zanimala ljubav. Još manje je bio općinen mirom, unutarnjim ili bilo kakvim drugim: on je iskreno mrzio cijeli svijet uključujući sebe samoga. Vođeni mentalitetom ulične bande, The Stooges su auto-destruktivnu energiju crpili iz bogate tradicije oporog bluesa, treštavog garažnoga rocka i free-jazz atonalnosti. Sav taj ulični gnjev iz Detroita i okolice, kao i kaotičan izražajni jezik, izronit će na debiju jednostavnog naslovnog *The Stooges* (1969).

Teško je procijeniti u kojoj je mjeri u artikuliranju njihove početne studijske estetike imao logično odabran producent John Cale iz njujorških *The Velvet Underground*, ali album *The Stooges* zvučao je divlje u doslovnom smislu pojma – a osobito u odnosu na ondašnje supkulturno ozračje. Nikoga ne treba čuditi to što je grupa bila obasipana drvljem i kamenjem sa svih strana, uključujući i vlastitu diskografsku kuću. Ipak, pjesme "1969" i "I Wanna Be Your Dog" doživjet će brojne obrade i postati žanrovskim standardima, a sličnu će reputaciju doživjeti i album u cjelini. "Krčili su put blatnoj, brutalnoj, ekstatičnoj glazbi koja je svakoga tko joj se našao na putu čvrsto zgrabilo za vrat i

PRIKAZ / IGGY POP

strmoglavila ga u osjetilnu divljinu što se prostire iza prvotnih ljudskih strahova," opisao je Stoogese britanski kritičar Nick Kent u izvrsnoj knjizi "Tamna strana rocka," elaborirajući tezu o oslobađajućem učinku tako životne i neugladene glazbe.

I drugi album *Fun House* (1970), s postavom koja je proširena sa saksofonistom Steveom Mackayom, smatra se jednim od ključnih ostvarenja u evoluciji punka, alternativnog rocka, grungea, metala i nekih oblika moderne eksperimentalne glazbe. No u blagoj, gotovo umirujućoj, posthipijevskoj klimi ranih sedamdesetih njihova sirovost, autorska subverzivnost i manjak formalne sviračke discipline nužno su bile osuđene na komercijalnu propast. Zbog slabe prodaje Elektra im otkazuje suradnju, ali život grupe produžuje novouspostavljena suradnja s Davidom Bowiejem, velikim obožavateljem koji producijski sudjeluje na trećem studijskom izdanju *Raw Power*. Album izlazi 1973. s potpisom *Iggy and The Stooges*, a nastao je u Davidovom prirodnom okružju, u Londonu. Slično silovit, ali za nijansu manje raskašašen, album sadržava nekoliko neuglađenih klasika. "Search and Destroy" i "Gimme Danger" zvuče besmrtno i danas. No, to je otprilike bilo sve. Publika ih je i dalje ignorirala, pa će 1974. The Stooges – razočarani, iscrpljeni i navučeni na heroin – napokon istaknuti bijelu zastavu, objaviti razlaz i vratiti se kući s prve crte proto-punk bojišnice. Hvala i doviđenja.

Dakle, kratka ali sadržajna povijest Stoogesa s prijelaza iz 60-ih na sedamdesete, pa sve do sredine toga desetlje-

Iggy Pop & Stooges iz 1972. godine

ća, do danas će činiti okosnicu reputacije Iggyja Popa. Daleko od toga da i u samostalnom dijelu karijere nije zadužio rock od Kraftwerka do Neu! i Can. Albumom *The Idiot* provlači se čvrsta nit rane fuzije rocka, elektroničke glazbe i funka ("Sister Midnight", "China Girl", "Nightclubbing"), a Bowie ostvaruje vitalan doprinos i na idućem, jednako cijenjenom, ali tržišno uspjelijem

ikakve veze s njemačkom kulturom – uključujući njemački ekspresionizam i kraut rock, od Party do Instinct, uključujući revitalizirani *Zombie Birdhouse*. Početkom idućega desetljeća izlazi mnogo bolji i općenito privlačniji *Brick By Brick* čija je skladba "Livin' On the Edge of the Night" nešto ranije iskoristena u filmu Ridleyja Scotta *Black Rain* (1989). Bio je to, prema riječima Nicka Kenta "uvjerljiv spoj stare divlje slave i osjećajnjih akustičnih meditacija". Novi zamah Popova karijera dobiva s albumom *American Caesar* (1993), ali krivulja kvalitete njegovih idućih ostvarenja i dalje je upadljivo vrludala.

Lust For Life (1977). Osim naslovne pjesme, mnogo godina poslije iskorištene u filmu *Trainspotting*, *Lust For Life* uključuje i zaraznu rock pjesmu "The Passenger", te izvrsnu "Tonight" koju će lukavi Bowie u kriminalno razblaženoj, preproduciranoj "reggae-pop" verziji 1984. ponovno snimiti na istoimenom albumu, jednove od najgorih u karijeri.

No, vratimo se Iggyju. Dakle, dva početna albuma, dva pogotka od kojih se svaki može smatrati dijelom ponešto proširene Bowiejeve berlinske faze. Ono što je potom uslijedilo može se opisati kao nepregledni niz pokušaja, pogrešaka i povremenih pogodaka – no mnogi od Iggyjevih (polu)premaša zvuče zabavnije nego solidne ploče nekih konvencionalnijih autora. Aktivnosti Iggyja Popa od albuma *Kill City* (objavljenog u suradnji s Jamesom Williamsonom, bivšim članom The Stoogesa iz razdoblja LP-a *Raw Power*) nekonzistentne su i variraju u kakvoći. To se odnosi na dobar dio opusa iz 1980-ih, od Party do Instinct, uključujući revitalizirani *Zombie Birdhouse*. Početkom idućega desetljeća izlazi mnogo bolji i općenito privlačniji *Brick By Brick* čija je skladba "Livin' On the Edge of the Night" nešto ranije iskoristena u filmu Ridleyja Scotta *Black Rain* (1989). Bio je to, prema riječima Nicka Kenta "uvjerljiv spoj stare divlje slave i osjećajnjih akustičnih meditacija". Novi zamah Popova karijera dobiva s albumom *American Caesar* (1993), ali krivulja kvalitete njegovih idućih ostvarenja i dalje je upadljivo vrludala.

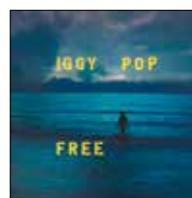
Od novijih radova album *Préliminaires* (2009) osobito je vrijedan proučavanja, osobito zato što otkriva sve aspekte autorove očaranosti francuskom umjetnošću. Nadahnut je knjigom Michela Houellebecka "Mogućnost otoka" koja, prema pjevačevim riječima, "govori o smrti, seksu, kraju ljudske rase i još nekim zabavnim stvarima". Popova fascinacija Houellebeckom otišla je do te razine da je započeo skladati glazbu za dokumentarac o životu francuskog književnika, no priča se na kraju svela na album, možda najmirniji i najusputniji u karijeri. U tu skupinu ulazi i *Aprés* iz svibnja 2012.. Ta zbirka reinterpretacija pjesama posuđenih iz kataloga Sergeja Gainsbourga, Édith Piaf, Freda Neila, Bernarda Dimeye, Beatlesa i Colea Portera uvjерljivo svjedoči u korist teze o Popu kao znatiželjnom pjevaču s golemim emocionalnim rasponom u izvedbi. No, bez obzira na to je li riječ o katarzičnoj dozi katarzičnog, prljavog, neuglađenog, uličnog rock and rolla, o novovalnoj subverzivnosti, o šansonjerskoj raskoši ili (kao u slučaju recentnog projekta *Free*) kontemplaciji i djeziniranim recitacijama omiljenih pjesnika, Iggy ostaje autentičan i svoj. Istovremeno zabavan i refleksivan, totalno nesavršen, uvihek unikatan. ■

Iggy Pop

Free
Loma Vista, 2019

★★★★★

U zaključnoj rečenici pregleđnog vikipediskog teksta posvećenog pretposljennjem izdanju Iggyja Popa, *Post Pop Depresion*, stoji i

to da je album u prosincu 2016. nominiran za nagradu Grammy u kategoriji najboljeg alternativnog albuma. Nagradu je, međutim, pokupio Bowiejev album *Blackstar*.

Tko je takav scenarij u sezoni 1976/77. – u vrijeme dok su snimali alums u Hansi i opijali se po Berlinu – mogao i zamisliti? Dva nekadašnja suradnika, obožavatelja i prijatelja desetljećima poslije u klinču za najbolji alternativni album! Jedan je u sedamdeset godinama, a drugi nažalost mrtav.

Naravno, ta biografska crtica ukazuje na dvije stvari: prva se odnosi na činjenicu da ovdje imamo posla s trajnim talentima koji svaki idući projekt promatruju kao novi istraživački poligon. I drugo, mnogo žalosnije, takav razvoj dogadaja odražava trenutno stanje suvremenog rocka čije preostale pozicije drži gomila većinom beskorisnih tipova raznih podusmjerenja (od post-punka do post *american* i post-koječega) koje novinari najčešće obilježavaju maglovitim terminom 'indie rock'.

Je li stvar uistinu generacijska? Zašto čak i reformirani Pixies, Thurston Moore ili Bob Mould i danas izazivaju više zanimanja od njihovih žanrovske sljednika? I postoji li netko tko ih uopće može naslijediti? To prepustimo socio-muzikološkim teoretičarima i promotrimo 72-godišnjeg Iggyja Popa

koji čak i na introspektivnim pločama emitiра punu dozu energije, možda i zato jer se u pravilu druži s mladima od sebe, koristeći ih kao neku vrstu pogonskog goriva. Napajajući se na različitim izvorima, ovoga puta angažirao je – svaka čast – mladu bruklinšku gitaristku Sarah Lipstata koja se skriva iza pseudonima Noveller. Njoj je suprotstavio meditativne pasaže jazz trubača Lerona Thomasa kreirajući ambijentalni, poslijeponočni kontekst (primjerice, uvedena naslovna tema) unutar kojega će svojim baritonom, pjevanim ili recitirajućim, zaočružiti osnovne ideje.

Najavni singl "James Bond" posve je atipičan. Njegova uredna, efektivno izvedena rock struktura odudara od ostatka albuma, slobodno zamišljene kolekcije skladbi redom usmjerenih prema autorovim dvojbama i životnim tjeskobama: ovdje valja ubrojiti i "Loves Missing", još jednu rijetku "rokersku" pjesmu. Dakako, stare teme kao što je seks ("Dirty Sanchez") ostaju na dnevnom redu, no Pop je ovdje učinio nekoliko manje očekivanih diverzija. Ostavili li po strani poluuspjele elektroničke tekuštice ("Sonali"), valja istaknuti pokušaj da je "We Are The People", poema koju je još 1970. smislio Lou Reed, te "Do Not Go Gentle Into That Good Night" ("Ne idi tihom u tu blagu noć") Dylana Thomasa. Iggyjeva recitacija najpoznatijega djela velikog pjesnika očekivano je sugestivna te oplemenjena odmjerrenom instrumentacijom svojih suradnika. Smještena u finalni dio albuma, ona funkcioniра kao dostojna posveta Thomasu, ali i prije svega i kao znak vlastitih unutarnjih previranja. Ukratko, *Free* je vrlo osebujno poglavje u kasnom razdoblju karijere, više projekt nego konvencionalan album. Nije po svačijem ukusu, no to ga i čini dodatno zanimljivim.

DENIS LESKOVAR

Rocketman

Music from the Motion Picture
(Virgin, 2019)

★★★★★

Za one koji ga možda još nisu pogledali: Rocketman Dextera Fletchera nije običan biografski film o Eltonu Johnu. Zahvaljujući gotovo besprijeckornoj izvedbi

Tarona Egertona, dobili smo svojevrsnu filmsku fantaziju, neobičan spoj muzikla i elemenata Johnove biografije. Kombinaciju koja funkcioniра na gotovo svim ključnim razinama, uključujući, dakako najvažniju: glazbenu. Estetika ranog Eltona Johna – a to je ono što se računa, njegova glazba od početka do konca sedamdesetih – uvijek je bila uzbudljiv mozaik rhythm and bluesa, gospela, funka, soula, countryja i rocka. No, Eltonov pijanički stil donekle je, posebno u baladama, odstupao od njegove raskalašene, ekstrovertne pojave: gotovo da je nemoguće pronaći suptilnijeg i melodioznijeg (a istovremeno ritmičnijeg) klavirskog stilista. Istovremeno, riječ je o jednome od najpotencijenih pjevača svoje generacije – izražajan, emotivan i energičan, uvijek pomalo 'amerikaniziran', vokal Eltona Johna iz spomenutog zlatnog razdoblja pripada najboljima i najdinamičnijima u branši. Rocketman je, dakle, uspio zahvaljujući sugestivnoj izvedbi Tarona Egertona, a njemu je prepuštena i uloga pjevača. Egerton je uvjernljiv na filmu, u spoju slike i tona, no zašto bi itko mogao poželjeti umjesto originala, slušati njegove reinterpretacije Eltonovih klasika na albumskom soundtracku?

Za početak, Egertonov glas bojom nalikuje Eltonovom – a i njegova je 'egzekucija' uvijek i bez ostatka profesionalna. U tom smislu, glazba iz Rocketmana čak i sada, izolirana na albumskom formatu i odvojena od dogadanja na ekranu, funkcionira kao zabavna i emotivna stilска vježba. Sâm Elton pojavljuje kao drugi vokal se u novoj pjesmi "(I'm Gonna) Love Me Again", no album je ispunjen standardima kalibra "Your Song", "Honky Cat", "Crocodile Rock", "Saturday Night's Alright (For Fighting)", "Tiny Dancer" ili, primjerice, "Goodbye Yellow Brick Road". Sve to garnirano je s nekoliko pjesama koje nikada nisu bile hit-singlovi, dokazujući tezu da Elton nikada nije bio samo proizvođač hitova nego i bitan albumski izvođač: primjerice, "Amoreena" je posudena s LP-a Tumbleweed Connection (1970), nadahnutog hommagea mitologiji Divljeg Zapada – ali i country-rocku.

Sve zvuči korektno, uz očitu primjedbu koja se svodi na činjenicu da su ove izvedbe prilagođene filmskoj prići, a ne posebnom slušateljskom iskustvu, kao i na to da su nove verzije

KUD Idijoti

Gratis Hits Live
Dancing Bear

★★★★★

Uvijek mi je napeto i zanimljivo poslušati album sa skoro 2 desetljeća vremenskog odmaka, posebno kad se radi o materijalu koji sam pomalo potisnuo na sam rub memorije pred navalom stalno nove i drugačiјe glazbe. Tih 20 godina živjelo se brzo, hektično, gotovo grčevito i zato je ovaj maleni pogled unatrag prema jednom od vrhunskih izdanaka iskrejnog punk-rocka daje sasvim drugačiji dojam od onog koji mi je ostao u sjećanju nakon prvog slušanja. Glazba koju je sastav zabilježio uživo u zimi 1999. godine u klubu Uljanik prošla je test vremena i zadržala izvornu svježinu i energiju. Držeći se strogo glazbe na albumu mogli bismo reći da je pred nama naramak pjesama koje su u međuvremenu postale dio domaće glazbene ostavštine i koje su i danas aktualne i spremne za konzumaciju novim generacijama. No, kad je u pitanju Tusta gotovo je nemoguće pobjeći i od njegove uloge socijalnog komentatora,

snažnog kritičara establishmenta, jasnog i glasnog zagovornika malih ljudi i napokon čovjeka koji je bio i više nego sposoban anticipirati ono što nas danas okružuje. Upravo je vrijeme u kojem sam primio ovaj materijal na recenziju sa svih strana ozvanzala je priča o brodogradilištima koja je po tko zna koji puta iza-

zivala najrazličitije reakcije. U takvim okolnostima posebno nedostaju iskreni i autohtoni sastavi koji su imali snage, talenta, hrabrosti i napokon umjetničke drskosti govoriti najglasnije. U apsolutnim razmjerima "Gratis Hits Live" me neodoljivo podsjeća na "It's Alive" legendarnih Ramonesa koji smatram jednim od naj-

boljih live albuma rock glazbe ikad snimljenih. Neumorna svirka koja gotovo i da ne mari za vrhunsku sviračku tehniku, gomila energije i iskrenih tekstova je koncept na kojem se gotovo i ne može pogriješiti.

On je otporan na vrijeme i uvijek pruža dovoljno prostora za uputiti i snažnu poruku. Tusta i društvo nisu se libili reći ono što misle i to jasno, glasno i direktno. Njihovom konceptu nije bio potreban vodič. Oni su u svom kraju i u svojoj glazbi kod kuće. I eto zbog toga njihova glazba, poruke, tekstovi zvuče uvjernljivo i imaju šansu u svojoj aktualnosti i sirovoj dopadljivosti još mnogo godina takvi i ostati. Kad vrhunski šmeker kao Branko Bele ponudi snimanje albuma za "Helidon" gotovo na nevideno tada više nema razloga sumnjati u potencijal jedne ideje i snagu glazbe po mnogočemu posebnog sastava. Mnogo bi se priči sastavu i njihovoj glazbi, te pojavi na mnogo načina i postaviti se drugačije prema brojnim incidentima i kvaliteti nekih od njihovih izdanja, no "Gratis Hits Live" je značajno izdanje za povijest hrvatske glazbe, a sastava kao KUD Idijoti sve je manje i manje. Svakako je vrijedno pogledati dokumentarni film "Tusta" koji se bavi i širim aspektima njegova života i stvaralaštva.

GORDAN GAŽIĆ

se dolazi do zaključka u kojem je omjer ostajanja u poznatom formalnom okruženju i iskoraka prema novom pogoden u dobroj mjeri – tematski, miks poslovno-politički suvisle kritike postojećeg stanja i nastupnog transira osobnih trauma ove ili one vrste, glazbeno, miks standardne porcije punk-hard rock riffova i nove, ambicioznije logike kolažiranja "nježnijih" (jazz?, country?) stilskih sastojaka. Ali generalni okvir cijele priče i dalje je – preživljavanje ("Blood From a Stone", "Silver Line", "Cold Sword"), bilo materijalno, bilo psihičko. Pa samo neka se nekako nastave kotrljati dalje što je duže moguće.

MATKO BRUSAČ

Caterina Barbieri

Ecstatic Computation
(Editions Mego; 2019.)

★★★★★

Caterina Barbieri talijanska je glazbenica koja trenutno živi i stvara u Berlinu, umjetničkoj Meki. Taj grad ima dugu tradiciju umjetnika koji su napustili rodnog kraj kako bi tamo došli raditi i sudjelovati u nevjerojatno vibrantnoj umjetničkoj sceni. Barbieri stječe pažnju albumom "Patterns of Consciousness" (2017), a dvije godine nakon toga izdaje zasad najbolje izdanje. Neke od preokupacija joj je umjetna inteligencija te psihofizički utjecaj repeticije u glazbi na pojedinca.

Glazba joj je futuristička, hipnotična, prepuna arpegija, ponavljanja i neobičnih struktura. "Ecstatic Computation" nije ni po čemu drukčiji, radi se o logičnoj nadogradnji koja bi tre-

'glumljene' u jednakoj mjeri kao što su otpjevane – ali to je rizik s kojima valja računati u svim sličnim slučajevima. Prema Eltonovoj bilješci u knjižici albuma, Egerton je ostavljen u producentskim rukama Gilesa Martina koji je pripazio na to da se postigne potrebitni balans između izvornog duha pjesama i dostatne količine unešene glumčeve osobnosti. S te strane, album Rocketman uspijeva ostaviti dobar dojam. Konačna pobjeda bit će postignuta tek u slučaju da svaki slušatelj nakon ovoga posegne za Eltonovim originalima.

DENIS LESKOVAR

Oh Sees
Face Stabber
(Castle Face; 2019.)

★★★★★

U koji god žanr uplivali, psihodeliju, prog rock, punk rock, krautrock ili glam rock, John Dwyer i Thee Oh Sees/Oh Sees/OCS (ili kako god da se

tom prilikom nazivali) uvijek zvuče prepoznatljivo. U dvadeset i drugom albumu u isto toliko godina konačno moramo priznati da bi bend trebao odahnuti. Već su na prošlogodišnjem "Smote Reverser" zvučali poprilično bezidejni i samozadovoljni, a na "Face Stabber" to poprima sasvim nove razmjere s nemaštovitim jam sessionima, pretjeranom upotrebom wah pedala, predugim pjesmama i mjestimice nepotrebnom uporabom orgulja i syntheva. Album traje gotovo osamdeset minuta. Od toga se najmanje trideset minuta moglo izrezati s obzirom da je riječ o repeticiji bez svrhe, klimaksa, katarze ili najmanje promjene u dinamici.

Prva pjesma, "The Daily Heavy", počinje zvukom gumene igračke, zatim upada repetitivna ritam sekocija, kozmički rifovi natopljeni wah pedalom i Dwyerovo mumljanje. Bend se pomalo poigrava s dinamikom i tempom; nedovoljno da bi opravdali gotovo osam minuta nesuvišlosti. Na trenutke iskupljenja nailazimo na pjesmama poput "Face Stabber" i "Scutom & Scorpius". "Face Stabber" je sumanuta bareža masivnih rifova, dok je "Scutom & Scorpius" kozmička prog rock epopeja od četraest i pol minuta koja je jednostavno toliko ridiku-

lozna da je genijalna. Album, nažalost, jednostavno posjeduje premalo takvih trenutaka da bi ste mu se vrtili više puta. Prog rock pretjerivanjem Dwyerov bend postaje sve ono protiv čega stoji punk i garažni rock (kad se izvede na pravi način): samozadovoljan, dosadan i pompozan.

SVEN POPOVIĆ

Sheer Mag

A Distant Call
(Rough Trade, 2019.)

★★★★★

Tri EP-a (praktično upakirana naknadno u set "Compilation LP") imala su funkciju pripreme terena, redovitog polaganja ispita iz tradicionalne rokerske stilistike kao uvertire u prvi album "Need to Feel Your Love" objavljen u ljeto 2017. godine. Međutim, kao da je ipak potrebljano osvijestiti činjenicu da je iza grupe Sheer Mag (Philadelphia, PA) sada već pet godina ozbiljnog rada. Drugim riječi-

ma, dovoljno da se (drugi) album "A Distant Call" isplati protumačiti unutar standardne matrice autorske progresije. A proces tumaćenja može se zaustaviti na onoj točki u kojoj

bala oduševiti svakog fana Briana Ena i Klausu Schulzea, te bi svakako mogla zaintrigirati i fanove These New Puritans.

Otvara s "Fantas", mračnom i distopijskom desetominutnom trakom koja će vas hipnotizirati već na polovici pjesme, a zatim će nastaviti graditi svoje čudesne svjetlove. Barbieri ne krije ni oduševljenje klasikom i neo-klasikom (nešto što je sasvim srođno maloprije spomenutim These New Puritans), a to pokazuje na mae-stralnoj "Arrows of Time" koju nosi zvuk čembala te uznenirujuće lijepi ženski vokali Annie Gårlid i Evelyn Saylor. "Pinnacles o You" krase predivni i žuboreći synthevi, dok završna, "Bow of Perception", izbjegava katarzu i ostavlja vas da plutate svemiru.

Hladan i sofisticiran, prepun neočekivanih zaokreta i začudnih zvukova, "Ecstatic Computation" jedno je od najboljih elektronskih izdanja ove godine, ako ne i jedan od najboljih albuma godine.

SVEN POPOVIĆ

Miranda Lambert

Wildcard
(Vanner / RCA Records Nashville)

★★★★★

Posljednji album Mirande Lambert "Wildcard" podsjetnik je, između ostalog, da svijet ne stoji u mjestu – ne samo to, barem u nekim aspektima istom kotrljanju prema naprijed moguće je prišti progresivni predznak. Na svu sreću, najdugovječniji motivi iz arhive country glazbe već neko vrijeme nisu ekskluzivno rodno kodirani i kada, kao što je ovdje slučaj, završe na preradi u talentiranim autorskim rukama možete biti sigurni da vas čeka doza dobrodoše žanrovske svježine. Miranda Lambert na novim pjesmama opušteno razmatra životne opcije, bez davanja definitivnog odgovora – na trenutke se sugerira da naručivanje jedne za drugom runde teki-

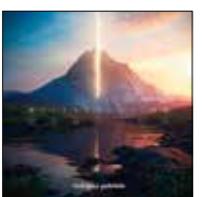
la u lokalnom baru nužno ne mora biti u protjerajući s vođenjem suvislog života. U svakom se pak trenutku sugerira da je suvislost života relativna. Naslov albuma je sjajan, stilistika je besprijeckorna u smislu da nije suviše žanrovska kruta, pjesme su zabavne – šankovsku himnu "Tequila Does" otvaraju stihovi "His name was Flores / He came from Juarez". Country kakav nekada nije bio, odnosno country kakav danas treba biti.

MATKO BRUSAČ

Rodrigo Y Gabriela

Mettavolution
(ATO, 2019)

★★★★★

Rodrigo Sanchez i Gabriela Quintero upoznali su se u Mexico Cityju – gradu u kojem su oboje odrasli, i formirali svoja početna umjetnička uvjerenja. Iako su bili izloženi različitim utjecajima, u početku osobito flamenco-stilovima i klasičnim rockom, njihovo prvo zajedničko glazbeno iskustvo odnosilo se na heavy metal; oboje su sudjelovali u grupi Tierra Ácida. Zasićen formulaičnim, ograničavajućim estetskim dometima metala, Rodrigo i Gabriela električne gitare zamjenjuju akustičnima i fokus djelovanja premještaju na meksičku pacifičku obalu, u gradić Ixtapa. No, iskustvo nastupa u lokalnim barovima pokazalo se jednako frustrirajućim, pa je tandem napokon potkraj devedesetih okušao sreću u Europi – konkretnije u Dublinu – što se pokazalo klučnim. Njihova žanrovska širina, izvođačka kemija i instrumentalistička preciznost ondje su podjednako fascinirale publiku, kritiku i kolege glazbenike koji su im pomogli dokopati se diskografskog ugovora. Probijaju se 2006. istoimenim drugim albumom (Rodrigo Y Gabriela), koji sadržava inventivnu obradu Zep-klasika "Stairway to Heaven" i "Orion" Metallice – no

DENIS LŠKOVAR

Earl Sweatshirt

Feet of Clay
(Warner Bros. Records, 2019.)

★★★★★

Ako je na hvaljenom prošlogodišnjem albumu "Some Rap Songs" Earl Sweatshirt izveo poetičku cezuru u odnosu na onaj tip izraza za koji mu je još kao pubertetliji priskrbio opravданu titulu čuda od (hip-hop) djeteta, što onda reći o novom paketu pjesama skupljenih na jednom mje-

bio je to tek vrh (ne tako ledenog) brijege koji su uspjeli izgraditi svojim opusom. Novi studijski album, Mettavolution, prvi je nakon petogodišnje stanke i albuma 9 Dead Alive. Naslov je izведен iz dva odvojena pojma. Prema definiciji s web-stranice Mindfulness. hr, metta označava praksu u kojoj svjesno kultiviramo mentalna i emocionalna stanja dobre volje, ljubavi i suoštećanja kako za sebe, tako i za druge. Takvu ljubav nije potrebno zasluti niti je ograničena samo na obitelj i prijatelje, ona se otvara prema svim živim bićima.

Drugi dio izведен je od pojmoveva kao što su revolucija ili evolucija; zanemarimo li standarno značenje koje podrazumijeva nasilnu promjenu društvenog uredjenja, revolucija označava "fundamentalnu, naglu promjenu u načinu razmišljanja o nekoj temi. Ona je korjenit preobražaj, preokret na nekom polju života i rada." Nasuprotni tome, evolucija je odredena postupnom ali kontinuiranom promjenom (ili prijelazom iz jednog stanja u drugo).

Rodrigo Y Gabriela žele da se njihova glazba sluša u kontekstu sinteze tih pojmoveva – a pogotovo u svjetlu činjenice da su autori novim skladbama nastojali, prema vlastitim riječima, uspostaviti novu vezu s izvornim fizičkim impulsom i emotivnom biti koja ih je stvaralački motivirala još u počecima karijere. Glavne sviračke uloge podijeljene su kao i u dosadašnjem tijeku karijere: Sanchezove vodeće dijnice čine temeljnju strukturu pojedine skladbe. S druge strane, Gabriela Quintero ritamskim inovacijama upotpunjaje i zaokružuje izvedbu, dajući joj dodatnu kinetičku energiju (što se osobito prepoznaće u naslovnoj temi, nadahnutoj rhythm and bluesom).

No, najistaknutija izvedba s albuma Mettavolution nesumnjivo je njihova reinterpretacija kompleksne, podulje (19-minutne) teme "Echoes", psihodeličnog klasika Pink Floyd-a, posuđene s njihova možda najšarmantnijeg i najpotčjenijeg albuma Meddle. Ona pokazuje svu slojevitost, nijansiranost i energiju njihovog muziciranja. U cjelini: impresivno.

DENIS LŠKOVAR

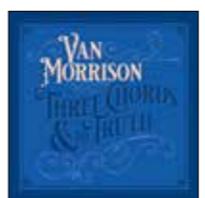
stu pod imenom "Feet of Clay"? Pa, osim što je riječ o još jednom uspјelom projektu, može se krenuti od toga da je autorska perspektiva inauguirana na prethodnom izdanju – labava, neobvezujuća, iznimno asocijativna – radikalno razradena u istom smjeru. Sedam pjesama (sve skupa petnaestak minuta) smještene su u ambiciozni konceptualni okvir ispunjen biblijskim referencama o kraju vremena, iako samo pisanje ostaje krajnje apstraktno. Slična stvar je i s formalnim oblikovanjem koje je u ovom slučaju još eksplisitnije zamišljeno kao neka vrsta teoretičiranja o samom žanru. Ali zastaja nema, sve teče prično glatko i – tako zvuči. Ako vam je u hip-hopu srcu priraslala nelinearnost u kombinaciji s minimalnom potrebotom za interpretacijom teksta, ovo je jedna od najboljih slušateljskih oklada u posljednje vrijeme.

MATKO BRUSAČ

Van Morrison

Three Chords and the Truth
(Exile/Caroline International, 2019)

★★★★★

Prvo što će dugogodišnji slušatelji 74-godišnjeg Vana Morisona uočiti na novom albumu, ali i na nekoliko prethodnih, jest glas. Iznimno artikuliran, elastičan i čvrst, suptilan i energičan, dinamičan i emotivan, Morrison ovako uvjerljivu vokalnu partiju nije pružio još od razdoblja albuma Common One i Beautiful Vision.

Three Chords and The Truth njegovo je 45. studijsko ostvarenje u karijeri, a šesto – i daleko najbolje – u posljednje četiri godine, od Keep Me Singing na ovomo. Kulminacija je to iznimno produktivnog, kreativno nekonistentnog razdoblja, ispunjenog čudnog mješavini rutinskih održanih jazz i rhythm and blues obrađa i osrednjih-do-solidnih originala. Uz iznimku predivne balade "If We Wait For Mountains" (za koju je stihove napisao izvrsni tekstopisac i libretist Don Black), Three Chords u cijelosti je ispunjen originalnim Morrisonovim rukopisom – ali ne bilo kakvim. Riječ je o zaokružnom albumu, dizajniranom po provjerenoj formuli, ali ovoga puta s postojano visokom razinom kvalitete.

Naslov je posuden od country skladatelja Harvana Howarda, prominentnog autora koji je tim riječima – tri akorda i istina – odgovorio na pitanje što je country glazba. Ne računamo li dopadljivi valcer "Bags Under My Eyes" (koji tematizira život na koncertnim turnejama), ovdje nema mnogo tragova countryja: "three chords and the truth" očito je uputa o što jednostavnijem načinu izražavanja. U skladu s

Nick Cave & the Bad Seeds

Ghosteen
(Ghosteen Ltd, 2019.)

★★★★★

Nick Cave jedan je od posljednjih giganata. Često ćemo ga staviti u istu rečenicu s drugim mitološkim bićima poput Davida Bowjea, Leonarda Cohena, Iggyja Popa i Toma Waitsa. Najnoviji album, "Ghosteen", obilježava četrdeset godina njegove diskografске karijere. Obožavatelji ga doživljavaju poput polubožanstva, i dok zbog masovne popularnosti ne možemo nikako govoriti o kulturnom poklonstvu, njegovi koncerti zacijelo djeluju kao kakav ritualni obred gdje Cave vodi glavnu riječ, a publika ga mahnito prati. Prošao je mnogo transformacija. Od zavijajućeg agenta kaosa u Birthday Party, preko goth/gospel faze s Bad Seedsima, pa do nadrealnog punka s Grinderman. Zadnjih se nekoliko godina smirio. Otkako je objavio meki, žuboreći "Push the Sky Away", Cave i Bad Seeds (Warren Ellis i Cave, da budemo precizni) sve više naginju zvukovima microKorga, blagoj electronici i ambijentalnoj muzici. Nick Cave ima šezdeset i dvije godine i na sedamnaestom izdanju s Bad Seedsima snima vjerojatno najboljni, najteži, ali i najiskreniji album.

Razlog tome je vrlo jednostavan i poprilično tragičan. Prije četiri godine Caveu je poginuo sin i mnogi su mislili da je maestralni album "Skeleton Tree" bio jedan od njegovih načina kako se nositi s tugom, ali sam je priznao kako je taj album bio uvelike gotov u trenutku sinove smrti. Album najavljuje bez pompe, kao odgovor na pitanje u "rubrici" Red Hand Files. Rekao je kako je riječ o svojevrsnom dvostrukom albumu. "Ghosteen" (čija bi naslovnica savršeno sjela kakvom trećeligaškom fantasy serijalu) se kao album sastoji od pjesama-djece i, nekako logično, pjesama-roditelja.

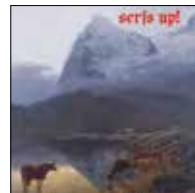
Caveu za rukom polazi zeznut zadatak. Progovara o gubitku, o nevjerojatnoj boli i suočavanjem s istom na način koji nije patetičan niti senzacionalan. "Ghosteen" je audio knjiga koja zahtjeva mir, poroznu kožu i hrabrost prepustiti se. Učinite si uslugu i pažljivo poslušajte album. I tako ispočetka, ispočetka, ispočetka...

SVEN POPOVIĆ

Fat White Family

Serfs Up!
(Domino; 2019.)

★★★★★

Treći album londonskog Fat White Family zapravo je iznenadenje. Prva stvar: djelovali su kao da su jedan pogrešan korak udaljeni od ranog groba, a ako ste pratili ovaj bend, znali ste da su skloni pogrešnim koracima. Dolaze iz londonskog podzemlja, iz skvotova i aftera koji traju danima. Iz heroinske izmaglice i takozvanih council estate. Drugo: gitarist Saul Adamczewski formira bend Insecure Men, a frontmen i duhovni voda Lias Saoudi vraća se nekadašnjem off projektu Moonlandingz. Logični je zaključak bio da je gotovo s bendom. A što je bilo toliko posebno kod njih da bismo trebali biti tužni ako se raspadiju? Fat White Family ostavlja dojam zista ozbiljnog i opasnog benda. Uz sunarodnjake iz Idles i danski Iceage trenutno su među rijetkim (rijetkim) koji nisu potpuni underground, to jest) koji posjeduju avantgaristički duh svojevrstan punk i protopunk bendovima poput Clash-a i Stoogesa. Protive se desnici u usponu, protive se konzumerizmu gentrifikaciji, a posebno su protiv političke korektnosti, naročito u pop muzici. Drugim riječima: Fat White Family su bendčina, a Lias Saoudi je sve što frontmen rock & roll benda treba biti na pozornici, a usto se profilirao kao jedan od

zanimljivijih, provokativnijih i načitanijih tekstopisaca današnjice čiji tekstovi kombiniraju absurdno, nadrealno, tragično i humoristično. Pokušavaju pokrenuti revoluciju. Na svoj način. Uostalom, kako ne zavoljeti bend koji politički korektne hipstere iz Pitchforka pošalje u tri vražje matere što je rezultiralo izostankom recenzije ovog albuma?

Serfs Up!" treći je njihov album i zasad najkoherentniji, što zapravo i ne govori previše s obzirom na razuzdanost i (predivnu) nesuvilost na koju smo našli preslušavajući "Champagne Holocaust" i "Songs for Our Mothers". Sam naslov nimalo je skrivena referenca na sedamnaest studijski album Beach Boysa ("Surf's Up" iz 1971.), dok igra riječima ne treba

naročito objašnjavati (serf = kmet). **L**judi koji ih slušali navikli su na koketiranje sa žanrovima, a "Serfs Up!" potom pitanju nije nimalo drukčiji. Muzika na ploči nije lako prijemčiva, ona meandriira, ne udara na prvu i treba joj neko vrijeme da se ukorijeni. Otvaraju sa zlobnom diskopsihodelijom pjesme "Feet", pjesmom koja zvuči kao zlobni mladi brat

LCD Soundsistema. Tu je zatim repetitivni electro-drone relativno optimistične "I Believe In Something Better". Slijede dvije senzualne numere, "

Vagina Dentata" koja zvuči nešto o čemu

su

Alex Turner i Arctic Monkeys samo mogli sanjat da postignu na "Tranquility Base Hotel and Casino" (vjerojatno

kao

pozadinska muzika pornića koji se mogao posuditi u Turnerovom izmišljenom hotelu), te "Kim's Sunsets" (posvećena Kim Jong-unu) koja je najbliže što je Fat White Family prišao konvencionalnoj pop pjesmi. Zaraznu bas liniju pravovremeno presjeca electro-pentatonika dok pjesma klizi u psihodelični outro. "Oh Sebastian" vjerojatno je najnježnija pjesma koju su snimili, hipnotična je, krasi je fine gudačke dionice i predivni back vokali, a na momente će vas podsjetiti na Marca Bolana i T.Rex.

"Tastes Good With the Money" započinje gregorijanskim koralom, a zatim bez najave ulazi u boogie koji bi oduševio i maloprije spomenutog Bolana.

"When I Leave" posjeduje atmosferu a la Tom Waits, ona je lijena psihodelična surf stvar koja bi se odlično uklopila kao soundtrack za kakav tarantinski film.

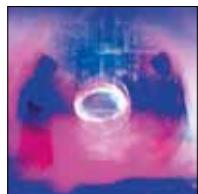
simpatijama prema krajnje desnom političkom razmišljanju. Te tvrdnje su brzo opovrgnute, no band je čini se prepoznao i korist od provokativnih nastupa i komentiranja ponekad krajnje rubnih tema. U svakom slučaju njihova popularnost je već bila na razini na kojoj su prepoznati od značajnijih producenata, te potpisuju ugovor s uglednom diskografskom kućom Universal Music i nakon te 2001. godine njihov glazbeni utjecaj globalno raste, ali sastav i dalje nastavlja s provokativnim nastupima, intervjuima, ali njihov izričaj je sve usredotočeniji na glazbu. Kroz cijelo vrijeme poigravaju se vizualnim identitetom, bizarnim nastupima i video spotovima, no sva ta rubna dogadanja nikad nisu stavljali pred glazbu koja je sve rafinirana i u isto vrijeme uspijeva biti i obojna i privlačna, ponekad teška za slušanje, no nikad bez jasnog cilja, podloge i razloga. U tom smislu poprilično nalikuju na slovenski Laibach, a posebno na njihovu "Opus Dei" fazu. Mnogo o tome govori i odnos dva vrlo slična, ali i različita sastava koji je u prošlosti znao biti pričično ambivalentan. Danas 25 godina poslije Rammstein ima razloga slaviti. Njihovi fanovi su tu u nikad većem broju, a materijal za novi album je afirmacija svega onoga što je sastav radio posljednjih 25 godina. Producija i snimka su iznad svih očekivanja, a sama glazbena forma iako fundamentalno nepromijenjena potpuno je rafinirana i lišena nepotrebнog instrumentalnog balasta. Svakako nije bilo lako doći do faze u kojoj se sastav danas nalazi. No, njihov uspjeh veseli, jer su ga svojim glazbenim radom i zasluzili. A priznajmo, bilo bi i dosadno na sceni bez Rammsteina, ma u kojoj ga količini i prilikama konzumirali.

GORDAN GAŽI

2814

Lost Fragments
(Dream Catalogue; 2019.)

★★★★★

S mokrim prnjama novembra čovjeku nekako dode potreba da sluša prikladna muzika. 2014 je dvojac sastavljen od dvojice izvođača koji su možda najzvučnija imena unutar mikrožanra znanog kao vaporwave. Riječ je o Telepath i HKE (nekoć Hong Kong Express). Vaporwave je specifični podžanr koji se glazbeno oslanja na chillwave, ambientalu, dance, smooth jazz, lounge music i (ne šalim se) glazbu iz liftova. Riječ je, očito, o nemetljivoj muzici koja je idealna za buljenje u kišu i kako je vjetar nosi. Ona evocira cijeli niz slika, od mutnog neonskog krajolika, do farova na cesti i duge, duge vožnje bez cilja.

Ovaj dvojac kultno poklonstvo stječe dru-

gim albumom, "Birth of a New Day" (2015). Nakon toga nikada nije ponovio čak i taj relativno mali uspjeh, ali nastavili su proizvoditi supitne, snene i predivno atmosferične kompozicije koje bi vas uvukle u svoj svijet neona, noćnog nebala, visokih nebodera i cyberpunk metropola. Njihovo posljednje izdanje, "Lost Fragments", nije ni po čemu iznimka. Album kombinira prazninu i beznadnost maloprije spomenuto "Birth of a New Day" s izravnošću "Rain Temple" (2016). Cijeli album žubori, stavljate se na autopilot i prepustate umjetnoj inteligenciji da vam sama odredi kraj putovanja. Na vrhuncu nailazimo u pjesmama poput "New Age" koja asocira na kakav predivno osvijetljen i drevan hram iz Squaresoft RPG-a iz devedesetih, te u "Triad" kojom dominira jednostavni, melankolični klavir a krase ju zvonca i drenova perkusija. Album ima praznog hoda i praznina, ali u cijelosti je i više nego ugodno i skustvo. Pustite si "Lost Fragments", zapalite cigaru ili popijte šalicu čaja. Gledajte kako vjetar nosi to prokletno prrje novembra koje nikako da spadne s grana. Ili upalite "Akiru" ili "Ghost in the Shell" i uživajte u meandriranjima ovog sjajnog projekta.

SVEN POPOVIĆ

Craig Finn

I Need a New War
(Partisan Records, 2019)

★★★★★

Osnovan 2003., The Hold Steady bio je – i ostao – ogledan primjer "malog" ali hiperaktivnog sastava koji neprekidno balansira na samome rubu velikog uspjeha. Uspjeha

koji im (u masovnom smislu) permanentno izmiječi iz ruku. Njihova je popularnost bila i ostala ograničena na snažno kult sljedbeništvo, a od svakog sljedećeg albuma očekivalo se da grupu smjesti tamo gdje joj je mjesto: na vrh ili tu negdje. Prema nekim biografskim podacima, ideja za bend rođena je kada su pjevač Craig Finn i gitarist Tad Kubler odgledali "Posljednji valcer" - dokumentarac Martina Scorsesea o oproštajnom nastupu The Banda – pitajući se "kamo su nestali sastavi poput ovih". I doista, premda se u njihovoj estetici mogu prepoznati tragovi post-punka kakav su izvodili Hüsker Dü (iz Minneapolisa, odakle potječe četiri petne Hold Staeadyja), Finn se uvek snažnije oslanja na tradiciju klasičnog rocka. O tome svjedoči i njegov posljednji samostalni album I Need a New War.

Ako postoji zajedničko obilježje koje povezuje Hold Steady i samostalne albulme njihova vode, ono se reflektira u stalnim usporedabama s velikim imenima u povijesti angloameričkog rocka – od grupe Thin Lizzy i Big Star do Springsteena, Stonesa, Jima Carrola te Paula Westerberga iz sastava Replacements. Čini se, pritom, da poveznice sa Springsteenom i The E Street Bandom iz razdoblja klasika Born To Run, najviše imaju temelja.

Bez obzira na to koji izvođač predstavlja finnovu omiljenu glazbenu lektiru, krajnji ishod – njegova glazba, autorski rukopis i izvođački kredo – sadrže dovoljno autentičnih elemenata koji ga svrstavaju u elitni dio sjevernoameričke nezavisne produkcije. Njegove pjesme uistinu se bave velikim temama pripovedajući priče o malim ludima. O tome svjedoči i novi samostalni studijski album I Need A New War, posljednji izdanak trilogije započete albumom Faith In The Future, a nastavljenom

ostvarenjem We All Want The Same Things iz 2017. Prethodna dva albuma – na kojima se Finn, kako je sam objasnio – fokusirao na oblikovanje karaktera koji su u većoj mjeri rezultat autorovih godina i pripadajuće zrelosti – dočekana su umjerenim pohvalama u indie rock krugovima. Poznata je činjenica da Craig u pravilu piše iz pozicije trećeg lica, oslikavajući živopisne osobnosti nalik onima iz beat-literature, iz pjesama njegovih uzora, ili pak neposredne okoline. Uvjerljivost te kombinacije pojačana je posve konkretnim imenima, licima i dogadjajima koji većinom poprimaju pesimistične nijanse. "I više nego bilo koja moja prethodna ploča, I Need a New War usredotočena je na New York City. Grad u kojem živim već osmaest godina. Grad koji je mjesto kontinuiranih promjena i čiju težinu osjećaju svi koji ondje žive. Većina pjesama na novom albumu refleksija je grada u neprekidnom pokretu," objasnio je. Craigov vokal istaknut je u prvi plan, no zvučna slika ipak nije lišena topline i slojevitosti što je postignuto zahvaljujući i mnoštvu klavijaturističkih pasaža, puhačkoj sekcijsi (poput saksofona, trube, trombona, flaute i klarineta) te pratećim glasovima Annie Nero i Cassandre Jenkins.

Protagonisti njegovih pjesama redom ulaze u kategoriju modernih odmetnika, običnih ljudi iz obližnjeg bara, gubitnika i marginalaca. Oni se susreću u vinjetama kakve je pisao Bruce Springsteen sredinom sedamdesetih, u vrijeme dok je i sam lutao predgradima New Jerseya. No svejedno je – Jersey, Minneapolis ili Brooklyn. Uspješno pisati o "malim", lokalnim sudbinama koje u kontekstu fuzije rocka i old-school soula, gothic-folka i post-punka, poprimaju globalno značenje, to mogu samo iznimno nadahnuti autori.

DENIS LESKOVAR

Foals

Everything Not Saved Will Be Lost Part I
(Transgressive; 2019.)

★★★★★

Dobra je stvar što su Foals kao bend i dalje aktivni. Ali ne samo aktivni, za razliku od većine bendova koje sam slušao kao adolescent, Foalsi su i dalje živi i stvaraju. Čovječe, Foals su i dalje dobri. Okej, skoro pa generacijski kolege i NME miljenici the Libertines još postoje, kao i Yeah Yeah Yeahs i Strokesi, ali od drugog (ili trećeg, u slučaju Yeahsa) nijedan od tih bendova nije objavio ništa hvalevrijedno. Mnogo žanrovski srodnici, a jednako dobri Wild Beasts (nažalost) gotovo da su zaboravljeni. Dakle, prošlo je više od

The Strange

Echo chamber
Dancing Bear

★★★★★

Na ovom mjestu treba istaknuti izvanrednu produkciju talijanskog majstora Antonia Gramentieria, dok je za mix zaslužan još slavni Phill Brown koji je između ostalih radio i s veličinama poput Bob Marleya, Led Zeppelin ili Roxy Music. Taj dio postave u okvirima koje postavlja glazba smatram izuzetno značajnim za ukupni zvuk i atmosferu koju "Echo Chamber" nosi. Srećom projekt je djelom financiran iz nagrade HDS-a pa je odabir svakako bio jednostavniji, a efekt neusporedivo veći. Jasno je da bez dobrog materijala nema potrebe angažirati ova-kva imena, no vrhunske note koje su bile na stolu na ovaj način doobile su potreban tretman koji se čuje kroz cijeli materijal. Atmosfera koju album nosi mogla bi se nazvati pomalo tamnom, no zvukovi americane, jazza, bluesa, filmske glazbe, surfa ili finih tex-mex momenata u takvoj arhitekturi jednostavno pronalaze svoje mjesto i čine glazbu punom, višeslojnom, raznolikom i na jedan poseban način dopadljivom. Kroz kompletan materijal slušać je suočen s neprestanim instrumentalnim ili vokalnim iznenadenjima i potrebitno je nekoliko slušanja da se ta gusta osnovica pomalo počne organizirati. Izvanredna je činjenica da je Dancing Bear iskoristio prigodu da na tržište pošalje album koji niti mrviču ne zaostaje za stranim i mnogo bogatijim produkcijama. Sama činjenica da s albuma nije izdvojena neka od skladbi dovoljno govori o snazi i vrijednosti ukupne glazbe na albumu. "Echo Chamber" je album koji će svakako imati cijelu sljedbu obožavatelja. Apsolutno zasluženo.

GORDAN GAŽI

deset godina, a da nijedan od nekadašnjih indie teškaša nije izbacio pjesmu koju biste zavr-teli više od jednom, eventualno dvaput. Foals, s druge strane, konstantno rastu, redovno su piromani na glazbeni festivalima, a imaju i iznimno zdrav tempo izdavanja albuma. Od plesnog math rocka kojim su zaludili svakog indie klinca koji je gledao TV seriju "Skins" pretvorili su se u bend koji je u stanju složiti predivnu, sofističiranu i dirljivu pjesmu, ali i festivalsku rasturačnu na koju na sve strane leti i razvodnjenja piva i znojna tijela. Muzika im je već s debitantskim albumom, "Antidotes", postala neizostavan dio svake plesnije indie rock setliste, naročito pjesma "Cassius". Dvije godine nakon "Antidotes" (2008.) rade drastični glazbeni zaokret. Album "Total Life Forever" (2010.) predstavlja svojevrsni manifest benda, na njemu se zaklinju da nikada neće predugo hopsati na jedno te istom mjestu. I uistinu, nakon toga znali smo da nikad nećemo sa sigurnošću reći što će Yannis Philippakis i ekipa spremiti.

Preposljednji album, "Everything Not Saved Will Be Lost Part I" (dio drugi izašao je nedavno, u oktobru 2019.), možda nije najbolji album koji su snimili, ali je iznimno konkretni i više nego slušljiv, jednako je pristupačan okorjelom fanu kao i indie-šegrtima. Tri su ga stvari obilježile. Prva stvar odlazak je višegodišnjeg basista i suborca: Waltera Gerversa. Gervers i bend prijateljski su se razišli. Druga je stvar činjenica što je bend sam producirao album. Posljednja je stvar možda i najočitija: riječ je o dvostrukom albumu, samim time riječ je o mnogo ambicioznijem projektu. Dvostruki su albumi zeznuta stvar. Prisjetimo se koliko je "Stadium Arcadium" razočarao fanove Peppersa. Foals i dalje uspijevaju balansirati između umjerenog eksperimentiranja i podlaženja publici. "Everything Not Saved Will Be Lost Part I" započinje cvrutanjem i electro psihodeličnjom pjesme "Moonlight". Kao i bratska pjesma "Moon" (album "Holy Fire" iz 2013.), "Moonlight" je minimalistička kompozicija pamtljivog, gotovo pa apokaliptičnog ali i iznimno nadrealnog stihovlja. Jedan od najavnih singlova, "Exits", nastavlja niz prethodnih singlova, ima dobar groove, relativno mastan zvuk gitara i dovoljnu količinu hookova da vam se zavuče u uho. "White Onions" žestoka je, kao stvorenja za festivalske nastupe, dok je "On the Luna" himnična pjesma gdje se izvrsno isprepliću zvuk električne gitare i syntha. "Sunday" monolitna je, gotovo pa epska pjesma koja na momenta podsjeća na Primal Scream (u "Screamadelica" fazi) i the Verve. Yannis poseže za stihovima gradova kako gore i "njih" koje boli briga te očeva koji su im ostavili da se nose sa štetom koju su sami počinili. Album općenito poseže za teškim, nimalo optimističnim stihovima. Ali takva su vremena u kojima se nalzimo. Teška. I nimalo optimistična.

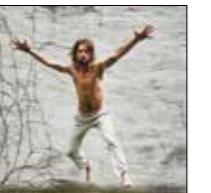
SVEN POPOVIĆ

Joseph Arthur

Come Back World
(Moonage Rebel, 2019)

★★★★★

Come Back World prvi je posve samostalni studijski Arthurov rad nakon tir godine – i bio je vrijedan čekanja. Lani je objavio album

s Peterom Buckom, u sklopu formacije "Arthur Buck" (logično), a u karijeri je – nakon što ga je otkrio Peter Gabriel glavom – općenito isprobao sve i sva. S odličnim kreativnim, te uglavnom mizernim komercijalnim rezultatima.

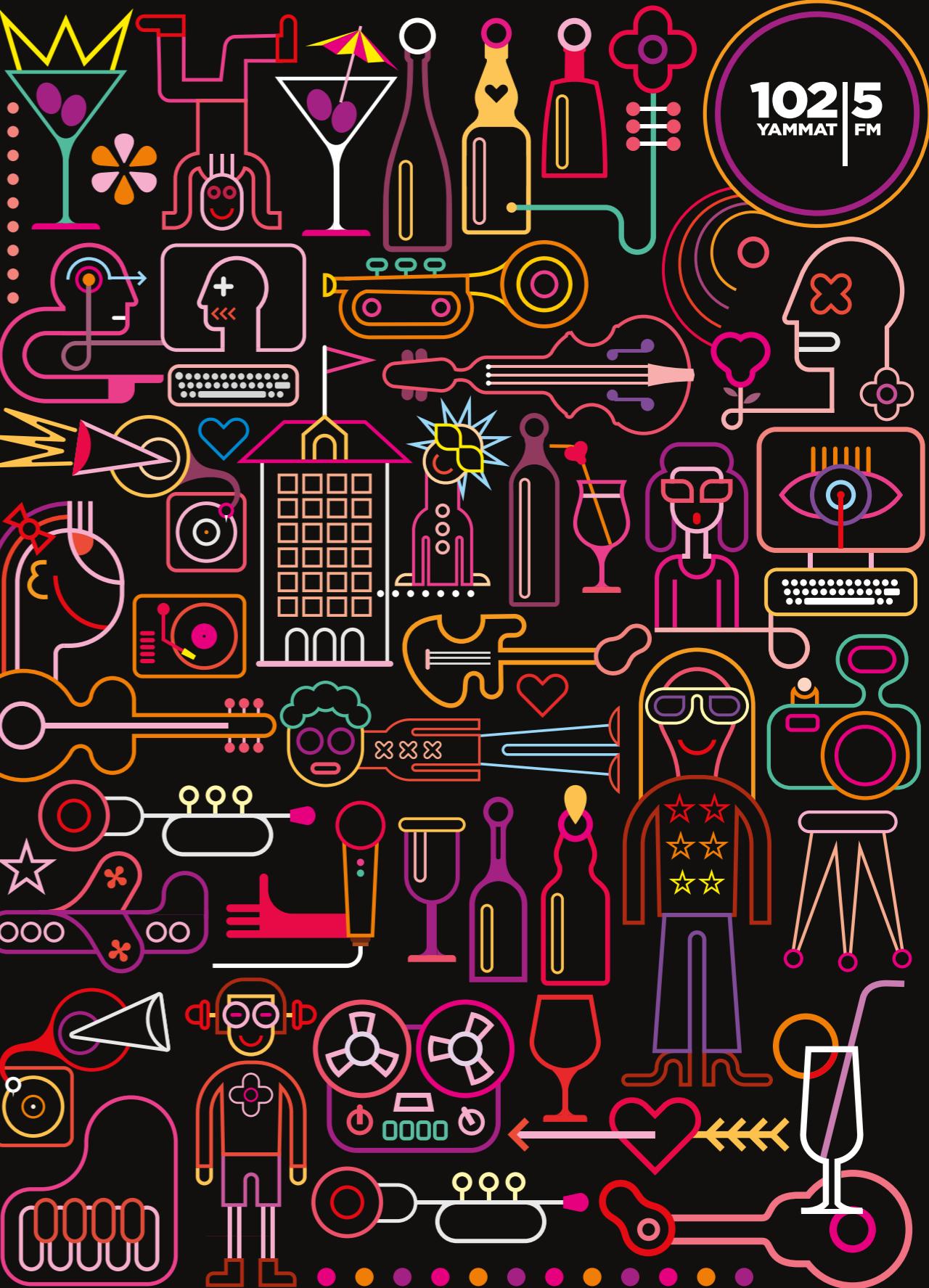
Tako se tvrdnja iz objave za tisak, da se radi o najosobnijem i najsnažnijem iskazu u dosadašnjem dijelu karijere može shvatiti s dozom rezerve, riječ je o (po mnogočemu) tipičnom Arthurovom albumu. O ujednačenoj zbirci pjesama koje se stilom i kakvoćom u dobroj mjeri naslanjavaju na njegove ranije radove – a to je izravni kompliment. Kombinacija melodiznosti, akustičnih instrumenata, producijske razbarušenosti i senzibilnih opservacija o svijetu oko i unutar sebe, i dalje su autorove primarne odlike. Dodatnu atraktivnost albumu su osigurala gostujuća imena: Ben Harper, Jesse Malin, Greg Dulli te Patrick Carney iz Black Keysa.

Come Back World album je o ponovnom rođenju i o preživljavanju, o tome kako opstati", pojasnio je autor. "Najzanimljiviji dijelovi naših živo-

ta, naših osobnih priča, ne odnose se na poznate ljude koje katkada upoznamo. Općenito, to nisu razdoblja kad sve manje ili više funkcioniра. Najzanimljiviji trenuci oni su kad se sve počinje rušiti, kad čovjek ostane sam sa sobom, i prisiljen je suočiti se s korijenima svega što mu ometa prirodno funkcioniranje. Kad zavlada mrak i neda počinje nestajati, prisiljeni smo nadu konstruirati sami, iznova, iz vlastitih snova. A oni su usmjereni samo jednoce cilju: preživjeti."

Za autora, ove pjesme očito funkcioni-
raju poput jakog terapeutskog sred-
stva – no Arthur je tijekom godina stekao
previše iskustva da priču pretvori u osobnu, hermetičnu bitku s demonima. Upravo
suprotno: Come Back World je pun melo-
diznih, intelligentno aranžiranih pjes-
ma: na primjer, u nekom drugom, praved-
njem svijetu lepršava "Streetcar" ne bi
silazila s A-lista svjetskih radijskih posta-
ja. Folk okviri balade "I'll Be Around"
maštovito su oplahnuti gospel-elementima,
osobito u korištenju pratećih vokala.
Ljupka u zvuku i romantična u stihovima,
"Tomorrow Today" koncizna je i izda-
šno aranžirana pjesma s violinom i klavi-
rom kao posebnim dekoracijama. "Seek
and Find" je tipični Arthur – elokven-
tni akustični roker umjerenog ritma – dok
je "Mayor of the Lower Eastside" emoti-
tivni komad urbanoga folka, proisteklog
ravno s njujorških ulica. Ukratko, Come
Back World pripada kvalitetnijoj polovi-
ci diskografije koja je, sama po sebi, una-
toč povremenom manjku discipline, već dovoljno zanimljiva.

DENIS LESKOVAR

SVE JE GLAZBA, GLAZBA JE SVE

102|5
YAMMAT FM

yammat.fm

SUŠTINA MOJEG KREIRANJA GLAZBE JE U SPAJANJU LJUDI

Chris Potter sa Zakirom Hussainom i Daveom Hollandom čine Crosscurrents Trio. Smatraju se jednim od najintrigantnijih projekata na svjetskoj glazbenoj sceni u zadnjih nekoliko godina

---

piše: **Davor Hrvoj**

Američki multiinstrumentalist: saksofonist, klarinetist, flutist i skladatelj Joseph Christopher Potter nastupio je 30. listopada ove godine, kao član Crosscurrents Trija, u Zagrebačkom kazalištu mladih, na prvom ovosezonskom koncertu u Jazz.hr sezoni koju organizira Hrvatsko društvo skladatelja. U ovom triju ostvaruje suradnju s dvojicom jednakom cijenjenih glazbenika: kontrabasistom Daveom Hollandom i tablistom Zakirom Hussainom. Radi se o jednom od najintrigantnijih projekata na svjetskoj glazbenoj sceni u zadnjih nekoliko godina.

Potter je kao dijete svirao klavir po sluhu, no ubrzo se odlučio za saksofon. Glazbom se profesionalno počeo baviti kao tri-nastogodišnjak. Školovao se u New Yorku, najprije na New School, a potom na Manhattan School of Music na kojoj je diplomirao. Nadahnjivao se glazbom velikana jazza poput Charlieja Parkera, Sonnyja Rollinsa i Johna Coltranea. Kao osamnaestogodišnjak pridružio se sastavu glasovitog trubača Reda Rodneya zahvaljujući kojem je velikim koracima krenuo u sam vrh svjetskoga jazza. Između ostalih, svirao je sa slavnim jazzistima: Patom Methenyjem, Paulom Motianom, Johnom Scofieldom, Mingus Big Bandom, Daveom Douglasom, Jimom Hallom, Antoniom Sanchezem i Wayneom Shorterom. Afirmirao se i kao vođa vlastitih skupina snimivši trinaest samostalnih albuma. Bio je nominiran za nagradu Grammy u kategoriji najboljeg instrumentalnog jazz sola. Dugogodišnji je član kvinteta Davea Holland-a koji je nekoliko puta bio proglašavan najboljom jazz skupinom godine, te ne manje hvaljenog Hollandovog big banda. Potter je također vođa vlastitih sastava s kojima je objavio dvadesetak albuma, a kao gost sudjelovao je na snimanjima više od sto pedeset albuma.

RAZGOVOR / CHRIS POTTER

► Zašto volite sudjelovati u projektima koji donose spoj različitih utjecaja, kao što je ovaj s Crosscurrents Triom?

U glavi čujem zvuk koji uključuje razne utjecaje. Toliko je različite glazbe koju volim. Odrastao sam istodobno slušajući Milesa Davisa, Johna Coltranea, Dukea Ellingtona, ali i Stevieja Wondera, Jamesa Browna, Joni Mitchell, svu tu doista sjajnu glazbu. Možda je to karakteristika naraštaja u kojem sam stasao. Za mene nema smisla razdvajati Charlieja Parkera od Jamesa Browna. Zašto ih ne bi mogli spajati? Zašto ne bi mogli postojati u mojoj glazbi? Volim ih sve. Ako je to glazba koju volim slušati, ona će se osjećati i u mojim interpretacijama. To je poput djela u nastajanju. Eksperimentiram, isprobavam razne elemente.

Zašto već više od dvadeset godina surađujete s Daveom Hollandom?

Gorio sam od želje da sviram glazbu Davea Hollanda koju sam godinama slušao; njegova istraživanja na području metra. Usredotočio se na postizanje skupnoga zvuka što sam uvijek primjećivao na albumima koje je snimao kao voda skupine. Uvijek potiče druge da skladaju za skupinu. Bila je to očito prirodna, sjajna, kreativna situacija u kojoj sam mu se pridružio. Ne znam je li netko očekivao da ćemo tako dugo ostati zajedno i nastupati, te da ćemo biti toliko uspješni kao što jesmo. Bilo je to iznenadujuće za Davea kao i za sve druge.

Vrludanja i lutanja

Zašto često potičete međunarodne i multikulturalne suradnje kao što je ova?

Moja suštinska zamisao kreiranja glazbe, ljestve glazbe, je u spajanju ljudi. To već postaje socijalnom domenom. Uskovitam molekule u zraku i netko iz publike upija nešto iz toga. Ne razumijem kako takvo što uspijeva, to je čudo, ali čini se da bi upravo to trebala biti uloga glazbe, da bi ona trebala odigrati ulogu u formiranju "plemena". Zato mislim da moja glazba ima ulogu. Nastojim obogatiti ljude na toj razini, bez obzira na mišljenja o harmoniji ili utjecajima. Jednostavno obogaćivati na toj razini. Težim tome cilju. Nekad sam uspješniji, a nekad ne, ali to je u mojoj glavi. Zamisao kreiranja pozitivnog iskustva između mnoštva ljudi jer svijet treba što više toga. Svaki glazbenik mora pronaći svoj glas, mora prihvatići sve utjecaje i pronaći način na koji će iznjedriti nešto svoje. Naravno ako to i činiš, moraš izabrati što upotrijebiti i odlučiti što ćeš koristiti a što ne kako bi se približio idealu privida jednostavnosti. Postoje glazbenici poput Johna Coltranea kod kojega nalazimo jednostavnost. Zapravo, jednostavnost možda nije neophodna kvaliteta, iako je

Crosscurrents Trio:
Chris Potter (saksofon),
Zakir Hussain (tabla) i
Dave Holland (kontrabas)

neki majstori posjeduju. Za mene je to više usmjereno, a to može biti izraženo kroz sviranje s mnogo nota, ili nekoliko nota, ovino s tome o kome se radi, o konkretnom glazbeniku, o njegovom odabiru kako će se izražavati. Miles je s tek nekoliko nota rekao mnogo, a Coltrane je znao svirati puno nota koje su mnogo govorile. Ali obojica su imala tu usmjerenu na ono što žele učiniti.

Na svoj način. To čak nije pitanje izbora, to je ono što svako od nas mora učiniti. Što god da moje putovanje bude nastojat ću ga pretočiti u glazbu u najiskrenijem obliku koji znadem. Možda ću ponekad biti mudar, a ponekad ću na tom putu grijesiti, ali odlučio sam stići na odredište.

Kad god vas netko pozove na svirku, vi prihvativate, uskačete iznenada, nepripremljeni. Koliko je za to potrebno sviračke vještine, što donosi sigurnost i samouvjerenost?

Ne znam da li znam da to mogu, ali znam da sam spremam pokušati.

Čista radost

Spremni ste na rizik?

Da. Osim toga iza mene je dovoljno iskustva sviranja u različitim situacijama. Zato, iako i ne znam sve detalje glazbe koju ću svirati, jer sviram ad hock, još uvijek mogu

donjeti nešto novo. Ponekad, kad nemamo dovoljno proba i nismo u potpunosti spremni, to može biti zanimljivije jer reagiramo na drukčiji način. Sviraš li pedeset puta isto već znaš što možeš očekivati. Ponekad je bolje tako, ali nije tako uzbudljivo kako je ako sviraš nešto što prije nisi svirao.

Ali važno je poznavati kontekst, što znači da prije toga morate istraživati sve te stilove, sve važne svirače, istraživati povijest. Jeste li?

Da, mislim da je to sastavni dio toga da budete jazz glazbenik. Jazz je danas vrlo bogat jezik. Mnogo je toga danas sastavnim dijelom jazza. Toliko je glazbe koju volim, koju volim slušati i koja djeluje na moje osjećaje. Naravno, kao glazbenik, kad slušam nešto što mi dobro zvuči, to me pokreće. To djeluje na drugi dio mozga koji procesira pitanje: "Kako to radim?" ili: "Kako da ukradem nešto od toga?". To je prirođen način razmišljanja glazbenika. Nema nači-

na da prestanem analizirati - vau to dobro zvuči - o on radi to. Ali dok sviraš nemaš vremena analizirati to što radiš. Kad sviraš samo djeluješ. U tome je smisao. Priključi i proučavaš sve moguće podatke, i potom ih zaboraviš, sve, kad nastupaš. Dakle samo djeluješ u trenutku. Znaš, to je rezultat ljubavi prema glazbi.

Rekli ste da je jazz danas vrlo bogat jezik. Što je jazz zapravo, prema vašem mišljenju?

To nema nikakve veze s određenim ritmom, to nema nikakve veze s određenom postavom glazbala. Način na koji sam stao svirajući i jezik koji sam koristio definitivno proizlaze iz povijesti jazz glazbe u Americi i afroameričkog načina izražavanja, nečega što predstavlja određeni jezik iz određenog vremenskog razdoblja i okruženja, ali ne mislim da bi jazz trebao biti ograničen samo na to. To svakako ima veze s time što to znači za mene, znaš, kako procjeniti nešto u sadašnjem trenutku. Što god

Louiza Banksa i gitarista Sanjaya Diveche. Prve dvije večeri pridružio nam se bubnjar Eric Harland, a druge dvije večeri Vinnie Colaiuta. Na Zakirovu zamisao trio je nastao iz tog projekta. Jednom sam rekao Zakiru: "Ja sam vaš veliki obožavatelj, želio bih sviратi s vama, bilo kada, u bilo kojem kontekstu."

Uvijek sam volio njegovu glazbu. Sjećam se, kao dvadesetogodišnjak slušao sam CD na kojem je bila snimka njega i njegovog oca na kojoj sviraju tabla duete. Svirao sam uz tu glazbu, vježbao uz te duete. Taj sam zvuk nosio u svojoj glavi. Nisam znao što to oni zapravo rade i kako organiziraju svoju glazbu, ali predvino je zvučalo i nadahnulo me da počnem razmišljati na drukčiji način, ne na bebop način, pomalo drukčiji način, posebice u pogledu ritma. Bio sam silno uzbudjen kad sam zasvirao s njim. Naravno, Dave i ja se pozajmimo godinama i godinama smo zajedno svirali u mnogo različitih situacija. Naša je suradnja zasnovana na dubo-

Miles je s tek nekoliko nota rekao mnogo, a Coltrane je znao svirati puno nota koje su mnogo govorile. Ali obojica su imala tu usmjerenu na ono što žele učiniti.

se u tom trenutku događa s glazbom to je što je. Radije sviram tako nego da uvježbam što ću svirati i svaki put sviram to isto, nego da uvijek moram raditi samo tako. No, nije to tako jednostavno. Razmišljamo li o Louisu Armstrongu i Dukeu Ellingtonu - to je svakako jazz i to je svakako moja najomiljenija glazba na svijetu. Svaki put kad sviraju "Satin Doll" sviraju gotovo na isti način, ali nekako sviraju tako da unose život u pjesmu.

Šarm?

Da, šarm i draž i humor i ljubav. U njihovoj glazbi uvijek se čuje nešto što zvuči životno. To je za mene poveznicu s onime što jazz uistinu jest. Uverjen sam da je takav osjećaj bio kad je Mozart izvodio vlastita djela, također u trenutku - čista radost!

Dobro umreženi Indijci

To se osjeća i u izvedbama Crosscurrents Trija. Kako ste ga utemeljili?

Naznaka te suradnje dogodila se kad smo održali četiri koncerta u SFJAZZ Centeru - San Francisco Jazz Centeru. Zakir živi nedaleko Centra i ima dugogodišnju suradnju s njim. Trebao je oformiti sastav s kojim bi nastupio tijekom nekoliko večeri. Odabrao je mene, Davea Hollandu i nekoliko nevjerojatnih glazbenika iz Indije, pjevača Shankara Mahadevana, pijanista

koji povezanosti. Poduzeli smo turneje diljem Sjedinjenih Država, a bili smo i u Indiji, s tom većom grupom u kojoj nam se tada pridružio bubnjar Gino Banks, sin pijanista Louisa Banksa. Održali smo puno koncerata u SAD-u i Kanadi, te koncert u Indiji, što je bilo posebice uzbudljivo. Sama prilika koja nam se ukazala da odemo tamu sa Zakicom koji je u Indiji nacionalni junak...

Kako je publika prihvatile vašu glazbu?

Nevjerojatno, sjajno.

Naime, radi se o tabli, ali u drukčijem kontekstu.

Puno drukčijem, da. Bilo je zanimljivo, čak u SAD-u i Kanadi. Naime, mnogi od onih koji su došli nisu ljubitelji jazza nego jednostavno Indijci. U Sjevernoj Americi mnogo Indijaca koji su dobro umreženi. Zato su mnogi od promotora bili Indijci. To je bilo fantastično. Baki su donosile ogromne količine hrane za sve.

Zajednica.

Da, upravo tako - zajednica. Dakle, trio je nastao iz toga. Tada smo odlučili poduzeti europsku turneju, ali samo nas trojica. Bilo je to prošlog ljeta. Bio sam istodobno uzbuden i živčan, jer bila je to neuobičajena kombinacija glazbala i svaki od nas bio je potpuno izložen. Također, moralni smo odrediti repertoar jer, razmišljamo li o tabli, s njom je moguće proizvesti toliko različitih zvukova, zvučati poput orkestra.■

Chick Corea & The Spanish Heart Band

Antidote
Concord Jazz / Universal Music

★★★★★

Pijanist i skladatelj svjetskoga glasa, Chick Corea je jedan od najsvestranijih umjetnika na glazbenoj sceni. S velikim uspjehom svira solo, vodi vlastite sastave ili suraduje s drugim, stilski različitim uglednicima jazz-a, izvodi mainstream i free jazz, etno jazz i crossover. Na novom albumu vratio se svojim španjolskim i latino korijenima. Naime, odrastao je uz tu glazbu i ona je snažno prisutna u njegovom glazbenom životu. Primjerice, u ranim je danima odlazio na koncerte Tita Puentea, Machita, Raya Barretta i Eddiea Palmierija, a prvi nastup u New Yorku, davne 1960., imao je u Birdlandu s Mongom Santamariom. Osim toga, među njegovim najpoznatijim skladbama su "Spain" i "La Fiesta" koje su postale jazz standardima. Zato je utemeljio novi, multikulturalni sastav, The Spanish Heart Band, u kojem uz njega sviraju glazbenici iz SAD-a, Kube, Španjolske i Venezuele: trubač Michael Rodriguez, trombonist Steve Davis, saksofonist i flautist Jorge Pardo, basist Carlitos Del Puerto, bubenjar Marcus Gilmore i udaraljkaš Luisito Quintero te u tednoj izvedbi gitarist Niño Josele. Prva asocijacija na naziv benda njegov je divan album "My Spanish Heart" iz 1976., a potom, djelomično, i "Touchstone" iz 1982. Zapravo, za ovaj je CD, uz neke nove, snimio izvedbe nekoliko skladbi s tih albuma. U nekim trenuci-

DAVOR HRVOJ

ma, Corea je podsjetio na zvuk koji je bio njegov zaštitini znak u to doba, no za razliku od latino utjecaja na ploči "My Spanish Heart", koju je snimio u svojem fusion razdoblju, oni su ovdje eksplicitno predočeni. Primjerice u izvedbi naslovne pjesme, te "My Spanish Heart", kao gost, pjevač, pridružio se panamski pjevač Rubén Blades koji je napisao tekst za pjesmu "Antidote", a kontekst je blizak salsa i afro-cuban glazbi. Osim toga prisutni su različiti aspekti korištenja tradicije španjolske glazbe. Primjerice u nekim je izvedbama prisutan snažan flamenko utjecaj, ponovno predstavljen na autentičan način, pojačan simbolima stila: kastanjetama, pljeskanjem te plesom Nina de los Reyesa, pri čemu je udaranje nogama o podlogu snimljeno i sastavni je dio instrumentalne izvedbe. U izvedbi skladbe "My Spanish Heart" pridružili su se pjevačica Gayle Moran Corea i Ruben Blades, a u "Desafinado" Maria Bianca. Corea je autor većine skladbi - najpoznatija od njih je "Armando's Rhumba" - a na CD je uvrstio i tri obrade djela poznatih autora raznih žanrova: "Deasafinado" majstora bossa nove Antonia Carlosa Jobima, "Zyryab" virtuoza flamenka Paca de Lucie, koji se na snimanju spomenutoog albuma "Touchstone" pridružio u dvije izvedbe, i "Pas de Deux" iz baleta "Vilin poljubac" jednog od najutjecajnijih skladatelja klasične glazbe 20. stoljeća Igora Stravinskog. No, koliko god se radi o snažnim i profiliranim autorskim osobnostima, Corea se usudio ponuditi vlastito videoće njihovih zamisli. Ipak je on, osim što je vrhunski pijanist, snažna autorska osobnost, glazbeni vizionar prepoznatljiv izraza.

DAVOR HRVOJ

Bobo Stenson Trio

Indicum
ECM / Dancing Bear

★★★★★

Iako su na početku na njega utjecali Miles Davis, Bud Powell, George Shearing, Red Garland, Wynton Kelly, Bobby Timmons i McCoy Tyner, a svirao je s velikanima kao što su Sonny Rollins, Stan Getz, John Scofield i Gary Burton, švedski pijanist Bobo Stenson je s vremenom izgradio vlastiti pristup sviranju jazz-a koji se odlično uklopio u filozofiju ECM produkcije. Naime, za tu diskografsku kuću, koja ove godine obilježava 50 godina djelovanja, snima od početka 1970-

DAVOR HRVOJ

ih. "U ECM-u su od početka bili otvoreni prema ljudima s novim idejama. Nitko nije govorio da treba svirati ovako ili onako. To je vrlo kreativna tvrtka", rekao je Stenson u jednom od naših razgovora. Tada je svirao i za ECM snimao s Janom Garbarekom i Terjem Rypdalom. No, već 1971. je, u triju s Jonom Christensenom i Arildom Andersenom, za ECM snimio svoju ploču "Underwear", a do danas ih je obavio još sedam kao voda trija i čitav niz u suradnji s drugim glazbenicima, najviše s Charlesom Lloydom s kojim je 1990. nastupio na Jazz Fairu u zagrebačkom ZKM-u. Zato je upravo on jedan od nekolicine kojima je ECM u ediciji "Selected Recordings" objavio kompilacijski, best off album, a objavljuje i reizdanja. Jedno od njih je CD "Indicum", izvorno objavljen 2012. Stenson ga je snimio u triju s kontrabasistom Andersom Jorminom, s kojim surađuje već tri desetljeća, i bubenjem Jonom Fältom koji se njegovom triju pridružio 2006., kad su u okviru Jazz ciklusa nastupili u Maloj dvorani Lisinski. Bio je to jedan u nizu koncepcata dobitnika European Jazz Prizea od kojih su, zahvaljujući HDS-u, svi nastupili u Zagrebu, a Stenson je te godine dobio tu prestižnu nagradu. To mu nije jedina. Primjerice Švedani su ga proglašili nacionalnim blagom. "Indicum" je, poput ostalih njegovih, tipičan ECM-ovski album. Zašto se usuđujemo tako govoriti? Jedna od karakteristika je europska glazbena estetika, ponajprije zbog utjecaja klasične glazbe, a Stenson ju je počeo učiti kao sedmogodišnjak i još uvijek ju svira za svoje zadovoljstvo. Također, to je fasciniranost jazzom koji je počeo svirati kao dvanaestogodišnjak, a poslije je stekao iskustvo sviranja po klubovima. Osim toga, to je interes za druge kulture i korištenje motiva narodne glazbe, u ovom slučaju skandinavske. Sve to osjeća se i na ovom albumu na kojem je svoj širok interes pokazao i odabirom repertoara. Naime, osim skladbi koje zajednički potpisuju sva trojica članova trije dvije Jorminove, kao i popularne "Ave Marie", na svoj, prepozнатljiv, introspektivan, kontemplativan način obradio je po jedno djelo američkih jazz pijanista Billa Evansa i Georgea Russella, njemačkog kantautora Wolfa Biermann-a, argentinskog pijanista klasične glazbe Ariela Ramireza koji je bio poznat po korištenju tradicioneke glazbe u svojim djelima, danskog klasičara Carla Nielsena i norveškog klasičara Ole Gjeiloa. Te su im skladbe poslužile kao sjajni prelošci za maštovite improvizacije i spontane interakcije. Umirujuća je to glazba koja zahtjeva usredotočenost slušatelja, ali i nudi prvorazredan umjetnički užitak.

DAVOR HRVOJ

Vedran Zec

Homecoming
Intek Music

★★★★★

Vedran Zec nije sasvim novo ime na hrvatskoj jazz sceni. Nakon nekoliko projekata na sebe je svratio pozornost projektom "Jazzy Nyul Project" s kojim je ostvario i kvalitetno diskografsko ostvarenje za Aquarius Records na kojem je pokazao zavidno skladateljsko iskustvo. Većina skladbi na albumu nosila je njegov potpis, te je logično bilo očekivati da se uskoro pojavi i potpuno autorski rad.

S recenziranim albumom dogodilo se baš to i treba reći da je "Homecoming" donio dosta dopadljivog materijala i sasvim drugačiju atmosferu koja je na projektu prominentna i formira značajan dio dojmova koje konzument ima iščitati iz ponudene glazbe. Na albumu su surađivali jedan od najboljih hrvatskih pijanista Davor Dedić, te Dario Hleb na basu i bubenjar Damir Galeković koji su i više od suradnika i glazbenih znalaca, već se mogu smatrati prijateljima i apogetima ideja koje glazbeno promiče Vedran Zec. Za vjerovati je da je otuda stigla i plima neopterećenosti, mirnoće i jednostavnosti u ponekad zahtjevnim idejama i pasažima kojih je album prepun. Sama glazba je daleko od komplikirane ili zahtjevne za slušanje i po definiciji bi najviše odgovarala nježnjoj vrsti jazz-fusiona u čijoj je recepturi mnogo više melodijskih elemenata i pomalo progresivnih aranžmana, nego improvizacija, atonalnosti ili slobodnog muziciranja koje su gotovo potpuno izostale. Pažnju slušača zbog toga okupiraju melodije, fina međuigra instrumenata i izvanredno izvedena tehnička strana projekta. Glazbenici su se pokazali u izvanrednom svijetu na svojim instrumentima, ali i kao sastavnice benda u kojem nema gužve za poneki duži solo ili notnu vratolomiju već je ukupna energija utrošena na temu i melodiju. Ako je usporedba sa svjetskim glazbenicima slikovitija možemo ustvrditi da glazba više podsjeća na najbolje dane Peta Methenyja nego na ideje Milesa Davisa ili Headhuntersa. Dapače, na albumu pomalo i nedostaje snažnijih momenata i veće angažiranosti gitare vode sastava. Tako pred sobom imamo izvanredno odsvojan album prepun melodija i tema koje lako ulaze u uho, ali i izdanje na kojem je Vedran Zec pomalo propustio prigodu da snažnije udari pečat svojeg vlastitog viđenja glazbenog obrasca kojeg pre-

ferira. U tome i leži jedini nedostatak koncepta koji je mogao biti osobniji, snažniji i angažiraniji. No svejedno dobili smo na uvid album koji je lako probavljiv, ugodan za slušanje, vrhunski snimljen u studiju "Homeland" u Buzovcu, dok je mix i mastering djelo Marina Hrašćanca i koji mora ostaviti dojam na glazbenoj sceni koja je još uvijek željna ovakvih projekata.

GORDAN GAŽI

Brad Mehldau

Live in Tokyo
Nonesuch / Dancing Bear

★★★★★

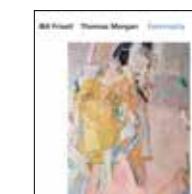
Godine 2004. pijanist i skladatelj Brad Mehldau objavio je CD "Live in Tokyo", svoje prvo izdanie za diskografsku kuću Nonesuch Records za koju je poslje snimio još devetnaest albuma. Radi se o albumu koji donosi osam skladbi, što je djelomična snimka njegova solo koncerta održanog 15. veljače 2003. u Sumida Triphony Hallu u Tokiju. Poslije je objavljen i dvostruko CD izdanie na koje je uvršteno još sedam skladbi, dakle sa svim izvedbama s tog koncerta, ali ono je bilo namijenjeno samo japanskom tržištu. CD je lijepo prihvaćen od kritike i slušatelja i to je jedan od razloga što je petnaest godina poslije Nonesuch odlučio objaviti LP izdanje s tri stošamdeset gramske ploče u nakladi od samo tri tisuće primjeraka. Glazbeni sadržaj je isti kao na spomenutom dvostrukom CD-ju. Zašto je ta glazba toliko posebna da zaslužuje toliko pažnje i tako ekstravagantan pristup? Prije svega to su Mehldauove nadahnute izvedbe koje su na ovom koncertu bile obilježene idealnim uvjetima i poticajnim ugodajem. Također, nakon preslušavanja ovog materijala nameće se pitanje zašto nije češće svirao i snimao solo. Naime, iako je najpoznatiji po nizu albuma što ih je pod zajedničkim podnaslovom "The Art Of The Trio" ostvario sa svojim trijom, Mehldau je suradivao s drugim slavnim jazzistima, primjerice Charlesom Lloydom, Leeom Konitzom, Charliem Hadenom, Joshuom Redmanom, Wayneom Shorterom i Michaelom Breckerom, a tek je ponekad snimao solo. Osim dva spomenuta, poslije je objavio još samo dva solo albuma, oba za Nonesuch Records, oba s koncertnim izvedbama: dvostruki CD + DVD "Live in Marciac" iz 2011., s izvedbama njegovih skladbi i obradama, te "After Bach" iz 2018. nadahnut djelima iz "Dobro

DAVOR HRVOJ

Bill Frisell / Thomas Morgan

Epistrophy
ECM / Dancing Bear

Ocjena: 3,5/★★★★★

Svoja prvi tri službena albuma: "In Line" iz 1983., "Rambler" iz 1984. i "Lookout for Hope" iz 1987., američki je gitarist Bill Frisell snimio za njemačku diskografsku kuću ECM. Iako je, nakon toga, gotovo tri desetljeća objavljivao za druge izdavače, najčešće za Nonesuch, a potom OKeh, uviđek je ostao blizak s ECM-om koji je nebro-

jeno puta do sad pokazao koliko ga cijeni. Naime, za tu je njemačku tvrtku snimao kao član sastava drugih glazbenika, među ostalima Jana Garbareka, Eberharda Webera, Paula Motiana, Paula Bleya, Marca Johnsona i Andrewea Cyrillea. No, prije dvije godine ponovno se oglasio kao voda sastava, zapravo u ravnopravnoj duo suradnji s Thomasom Morganom, od njega trideset godina mlađim američkim kontrabasistom, na suvremenoj jazz sceni poznatim po suradnjama sa Steveom Colemanom, Masabumijem Kikuchiem, Silveyom Courvoisier, Markom Feldmanom, Johnom Abercrombiem, Kennyjem Wernerom, Markom Turnerom, Paulom Motianom i drugima. Godine 2015. Morgan je započeo suradnju s Billom Frisellom sudjelujući u snimanju njegovog albuma "When You Wish Upon a Star" (OKeh/Menart), nakon kojeg su nastavili svirati kao duo i objavili CD "Small Town". Radi se o snimkama što su ih tijekom ožujka 2016. ostvarili na koncertima u legendarnom njujorškom klubu Village Vanguard, a godinu dana poslijе objavili su ih za ECM. Tom prigodom svirali su zajedničke ili Frisellove skladbe, ali i obrade djela jazzista Paula Motiana i Leea Konitza, kao i nekih popularnih skladbi. Oduševljeni izvedbama u ECM-u su odlučili objaviti ostatak snimljenih izvedbi s istih koncerata i nedugo, u godini u kopoj se obilježava 50. obljetnica djeleovanja te diskografske kuće, izbacili album "Epistrophy". Koncepcija je ista, ali skladbe koje su odbrali za svoju komunikaciju su druge. Ovom prigodom odrekli su se autorskih i zaigrali se u, ponovno, stilski različitim, ali baš različitim djela: "Epistrophy" i "Pannonica" Theloniousa Monka, "Lush Life" Billyja Strayhorna, "All In Fun" Jeromea Kerna i Oscara Hammersteina III (sve četiri su jazz standardi), "Mumbo Jumbo" Paula Motiana, dugogodišnjeg Frisellovog "poslodavca", tradicionalna "Red River Valley", pop pjesme "In the Wee Small Hours of the Morning" Davida Manna i Boba Hilliarda, filmske "You Only Live Twice" Johna Barryja i Lesliea Bricussea te folk pjesme "Wildwood Flower" Josepha Philbricka Webstera i Maud Irving i "Save The Last Dance for Me" Doca Pomusa i Morta Shumana koje su spojili u jednu izvedbu. U intimnom klupskom ugodaju ostvarili su izvedbe koje se doimaju kao da ih sviraju u svojoj sobi, za sebe i svojeg najboljeg prijatelja - nepretenciozno, ali usredotočeno, romantičarski, nježno, profinjeno, intuitivno, uživajući u svakoj iskri koja nenadano frcne iz njihovih glazbala. Kao što iskre frcaju iz žara u kaminu, nikad na isti način, uvijek nenadano i zadivljujuće.

DAVOR HRVOJ

Chui

Iz kapetanovog dnevnika
Dancing Bear Records

★★★★★

Doista nije jednostavno postati prominentan jazz sastav na domaćoj sceni. Da je tome tako svjedoče mnogi projekti vrhunskih glazbenika koji su brzo zaboravljeni ili uopće nisu imali prigode biti ozbiljnije vrednovani od publike. Stići do pozicije u kojoj sastav postaje prepoznatljiv i zanimljiv dug je proces, a zadržati taj status i svakim novim projektom dodatno dobivati novu publiku i pozitivna mišljenja još je i mnogo teže.

No, pravila su tu da ih netko jednom zaobide i postavi neke nove standarde, te ispriča neku novu priču o uspjehu i nadahne druge.

Chui tako predstavljaju izuzetak od svega onoga što se može očekivati od jedne karijere. Njihova glazba je jednostavno pala na plodno tlo, a njezin fleksibilni koncept je dozvoljavao da se fundamentalno zadrže u okvirima jazza, iako su u svoju glazbu unosili mnoge fragmente i zvukove potpuno drugačijih tradicija i profila. Sve to je dozvoljavalo da glazbenici potpuno ostvare svoje ideje u sviračkom i kreativnom smislu ne zaboravljajući koncept projekta. U tom pogledu imponirao je album "Third Sun from the Stone" koji je uz svu raznovrsnost posjedovao jasnou ideju i koncept od prve do posljednje minute i uz notorni talent i umjetničku virtuoznost glazbenika udahnuo je važne osobine zrelosti i krajnje promišljenosti ukupnog projekta. Usudio bih se reći i da je tim trenutkom simpatičan i odlično prihvaćen sastav postao ozbiljno ime čija reputacija više nije upitna i od kojeg se očekuje mnogo. Takve

okolnosti mogu biti i kočnica kreativnosti i potpunoj slobodi stvaranja, no Chui su se svakako svjesni svoje uloge odlučili malo poigrati sa svojom glazbom stavljajući je u ulogu jednog velikog soundtraka kojim su željni dati počast znanstvenoj fantastici i to na doista originalan, pa i duhovit način. Naravno, sve je još uvitak na svom mjestu.

Klavijature Tonija Starešinića, izvanredan sakofon Vojkana Jocića koji na ovom albumu nosi i glavnu ulogu, te nova vrhunska ritam sekcija u sastavu Konrad Lovrenčić na bas gitari i Ivan Levačić na bubenjevima koji su donijeli dodatnu snagu u muziciranje, ali i jednu vrstu sigurnosti i mirnoće koju posjeduju samo iskusni i kvalitetni glazbenici. No, tu je i Chui maleni vanzemaljac čijim povratkom na zemlju i počinje naše glazbeno putovanje uz podsjećanje na "Star Trek" serijal, crtane SF stripove, Moebiusa i drugu obaveznu naučno-fantastičnu literaturu.

Uglazbenom smislu sastav se ovoga puta, uz nešto stilski rafiniranjiji zvuk i aranžmane koji odgovaraju temi, odlučio i na snažniji fusion s elementima progresivnog rocka i uspio iznjedriti atraktivan, ali i kompleksan zvuk koji se unatoč tome lako konzumiра, a svakako plijeni svojom autentičnošću i nakon prvog slušanja albuma ostaje potpuno prepoznatljiv i, unatoč odmaku od bilo kakvog mainstreama, vrlo upotpunjivo.

Na albumu se pojavljuju i drugi glazbenici, uglavnom iz kruga suradnika i prijatelja Tonija Starešinića koji, bez obzira na potpuno različite glazbene smjerove koje sami njeguju, odlično odgovaraju atmosferi i konceptu albuma. Nije se tome posebno za čuditi. Svemir je na kraju dovoljno prostran, a Chui drži prave koordinate za svako putovanje. Sad je samo pitanje koliko ćemo čekati na sljedeći let. Ovaj je bio fantastičan.

GORDAN GAŽI

FILM

IN MEMORIAM PETER FONDA (1940. - 2019.)

Odlazak rock generacije

PRIKAZ

NEOWESTERN Poetika suvremenog westerna

DVD RECENZIJE:

The Souvenir, The Last Black Man In San Francisco, Bottom of the 9th, Rocketman, The Biggest Little Farm, Booksmart, Plus One

ODLAZAK ROCK GEN ERACIJE

piše: Branimir Farkaš

Krajem ljeta (16. kolovoza 2019.) preminuo je Peter Fonda koji je u filmu "Goli u sedlu" (Easy Rider, 1969.) - kao hipik na chopper motociklu koji naizgled bescijljno luta od mjesta do mjesta tražeći dobar provod, slobodu, ljubav, pravoga sebe i smisao svijeta - utjelovio čitavu rock generaciju.

Gdje je rock and roll danas? Novi pokušaji njegovog oživljavanja umjetni su kao kostimirana zabava: Greta Van Fleet su kao Led Zeppelin tribute bend koji svira izgubljene stvari Pagea i Planta. Tribute bendovi su ustalom i jedino što od živog rocka još putuju okolo, kao cirkuska predstava: komercijalna industrija, hedonistički konzumerizam i virtualno osamljivanje su ubili ili mladi naraštaji ne prepoznaju- zanos mlađih bendova koji za bubnjevima i s gitarama u rukama žele mijenjati svijet. Rolling Stonesi doduše još uvijek sviraju i zaraduju možda više nego ikada. No hoće li upravo kad se oni rastave sa životom i koncertnim nastupima i odu u vječna lovišta Morrisonu, Hendrixu i Janis koji ih tamo čekaju već pola stoljeća (!) - rock i službeno moći biti proglašen mrtvim? Je li to još samo pitanje vremena, odnosno biološkog sata? Ili će se još jednom dogoditi novi život, kao što je vinil uskrsnuo na razvalinama CD-a, medija koji ga je trebao zauvijek upokojiti, medija koji je donosio (sic!) "savršeni zvuk. Zauvijek."

Nekad se rock tisak natjecao u prepoznavanju i imenovanju novih rock valova svakog desetljeća, nakon hipika došao

je prog i glam rock, pa hard i heavy, punk, grunge... i tu se stalo. Nirvana, Soundgarden i Pearl Jam bili su zadnji

autentični jahači na buntovnom valu kojeg su jahale generacije od Elvisovih micanja kukovima i Chuck Berryjeve prštave gitare. Analogne instrumente zamjenili su sempleri i kompjuteri, pjevače i glazbenike DJ-evi i producenti i, odjednom - rock je postao glazba za starce.

Odlazak u zalazak sunca

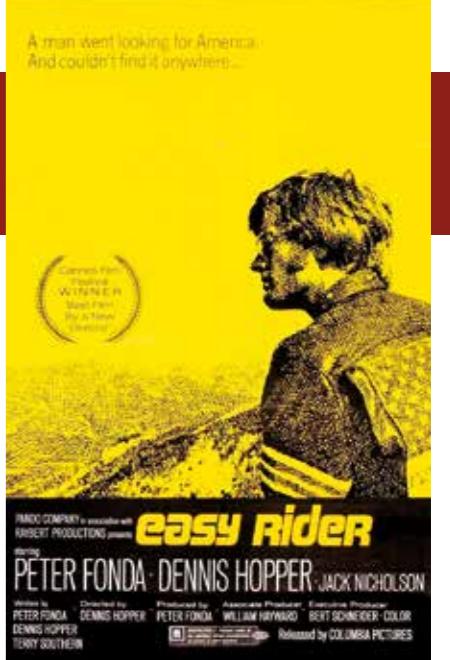
Nije problem u tome što se promijenio zvuk: problem je u tome što se promijenio stav i odnos, a stav i odnos više ne izlaze iz nadarenog pojedinca i buntovne mladeži, nego iz industrijskih laboratorija i ureda za marketing. Za moju generaciju rock je bio put k osobnom oslobođenju, način širenja prostora slobode u potrazi za smisom života i za ljubavlju. Ciljevi su dakle - bili sloboda i ljubav. Težilo se promijeniti svijet. Ciljevi današnje mladeži su

simboličnom scenariju - već su onda nagonjivestili ili prorekli da će ova generacija zabljesnuti i propasti, odnosno da za njihove ideje neće dugoročno ostati prostora u materializmu koji pogoni svijet naprijed.

Goli u sedlu

Film "Goli u sedlu", sretno preveden američki original "Easy Rider" je amblematični film zrele faze, zenita hippie generacije, gdje su se prvotni ideali životnog altruizma i slobodne ljubavi već dobrano zamutili refleksijama ljudske prirode i omaglicom opojnih droga. To je doba kada Bob Dylan više "ne želi raditi na Maggynoj farmi" jer misli da ga netko iskoristava, a komune se, kao i u filmu, raspadaju u anarhiji "sustava bez sustava" koji utopistički nastoji pomiriti ljudske prirode. Dvojica jahača vole taj socijalni eksperiment, ali se od njega već pomalo otiduju. Osjećajući da kraj neminovno dolazi, žive za trenutak koji dijele sa zanimljivim slučajnim suputnicima, poput neiskusnog latalice kojeg glumi Jack Nicholson. To je sociološka podloga filma.

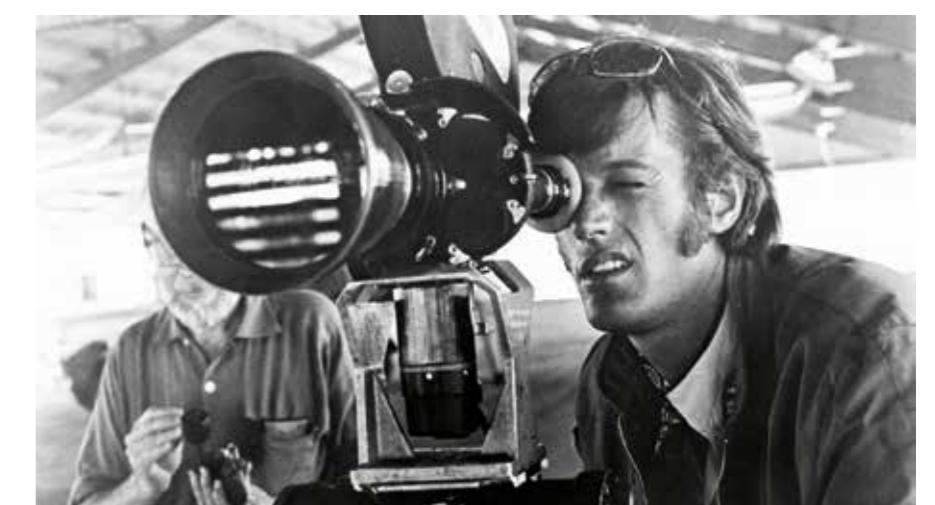
Žanrovska, to je jedan od prvih "filmove ceste", u kojem je naracija linearna ali anegdotalna i fragmentarna. Kvazidokumentaristički stil bio je poprilično popularan u to doba, ali je ovaj put prikazivao jedan živopisan i vrlo popularan subkulturni svijet hipija, rock 'n' rolla, seksa i droge, pa rezultat nije bio zamoran ili elitički nerazumljiv. Tjelesna i duhovna lutnja protagonista mogao je razumjeti svaki

pripadnik ove generacije, ali i mnoge generacije mlađih koje su poslije dolazile. Lijepi plavušan Peter Fonda, sin ikone one ranije, "cowboy" generacije, bio je tome idealan atraktivni ures. Film o rock kulturi morao je imati jednog mladog idola, poput rock idola te generacije.

Peter Fonda

Fonda je rođen u znaku Ribe 23. veljače 1940-e godine, u jeku svjetskog rata, kojeg kao sin Hollywoodske zvijezde nije osjetio. Iskušenja njegovog odrastanja bila su druge prirode: otuđenja unutar obitelji čovjeka "većeg od života" odn. jedne od najvećih zvijezda u zlatno doba američkog filma. Njegov otac Henry Fonda cijelog je života bježao od sjene svog strogog vjerskog odgoja: ženio se pet puta, ali je imao

Peter Fonda službeno je scenarist i producent filma "Goli u sedlu" u kojem igra glavnu ulogu

IN MEMORIAM / PETER FONDA (1940. - 2019.)

samo dvoje vlastite djece: Peter i stariju sestru, također glumicu Jane - oboje s istom ženom, koja je bila fatalna ljubav njegovog života u svakom smislu: kad joj je Henry Fonda rekao da je 13 godina nesrećan u braku i želi rastavu, završila je u psihiatrijskoj ustanovi gdje se ubila kad je Peter imao 10, a Jane 13 godina. Možda kao posljedica, Jane je izrasla u čvrstu i energičnu feministkinju, a Peter u introvertiranog usamljenika sklonog subkulturi i drogama. Geni obitelji Fonda, koji se daju slijediti sve do Italije u doba renesanse, ipak su bili dovoljno jaki: oboje su doživjeli

cima, a eksplodirala 60-ih: pustio je kosu, uzimao LSD i veliki su ga studiji polako skidali s liste. No bio je itekako vrijedna roba B produkcijama poput onih kultnog filma Ša Rogera Cormana, gdje je započeo s ulogama bajkera i bitnika sukladnima svojom tadašnjoj prirodi i vremenu koje je dolazilo. Također, bio je dovoljno bogat, utjecajan i atraktivn da lako sklapa prijateljstva, odnosno oko sebe privlači protagoniste nove kulture, pa je tako postao prijatelj jednog od najpoznatijih američkih hippie bandova, "The Byrds", koji su odsvirali većinu glazbene podloge na filmu "Easy

tičnog "velikana" američke "kontrakulture" Dennis Hoppera, koji je potpisao kao redatelj. Iz tijeka filma je razvidno da su kreativne granice labave, arbitrarne: film je snimljen dokument tijeka svijesti njegovih aktera u kojima je mnogo toga nastalo slučajno a brojne su epizode urbane legende, poput one da Jack Nicholsonu zaista u životu nije probao marihuanu, dok mu ona nije "podmetnuta" na snimanju te smiješne scene pod zvjezdama.

Kad je "ubio" svog kontrakulturalnog aktera "Kapetana Ameriku" na kraju filma, svoj "alter ego" ili svoje pravo ja, desetljećima prije nego čemo mi, evo, zaključiti da je to vrijeme zaista na izdisaju, Fonda je nastavio živjeti prilagođeno životnom i umjetničkom mainstreamu, onako kako "se očekuje". Zasluzeno je nominiran za scenarij filma "Goli u sedlu" - Hollywood voli one koji postignu neočekivan komercijalni uspjeh i otkriju novu formu/formulu za daljnju eksploraciju. Karijera mu je naposljetku okrunjena Oskarom i za glavnu ulogu u kvalitetnoj konvencionalnoj drami "Uleeovo zlato".

Rider". Družio se i s "Beatlesima" koji su mu posvetili pjesmu ("She Said").

No Fonda ipak nije bio samo bogati i elitni "obožavatelj" kakvih je u krugovima oko Beatlesa, Rolling Stonesa ili Dylana bilo na desetke. Svoje je izravno osobno iskustvo pretoci u umjetničku ikonu toga doba i jedan od najvećih filmova u onoj posebnoj rubrici "kult". Peter Fonda službeno je scenarist i producent filma u kojem igra glavnu ulogu, uz još jednog auten-

Film je snimljeni dokument tijeka svijesti njegovih aktera u kojima je mnogo toga nastalo slučajno a brojne su epizode urbane legende, poput one da Jack Nicholsonu zaista u životu nije probao marihuanu, dok mu ona nije "podmetnuta" na snimanju

solidne godine. Peter je naposljetku premierno sa 79, a Jane je još vitalna.

Henry Fonda bio je hladan i otuđen od vlastite djece - no njegovo je ime, pripadnost američkom i holivudskom "plemstvu" kao i dobar izgled za oboje logično otvarala filmska vrata. Do sredine 1960-ih (svih 20-ih godina) Peter je imao nekoliko zapaženih rola u holivudskim A produkcijama, no vrlo se rano uključio u tzv. "američku kontrakulturu" koja je 50-ih počela s bitni-

BOSE
PREMIUM SHOP

BOSE LIFESTYLE 550
Home entertainment sustav. Iznenadujuće kvalitetan zvuk od iznenadujuće malih zvučnika.
19.499 kn
16.999 kn

BOSE ALTO&RONDO
Glazbene naočale. Novi način diskretnog slušanja glazbe dok komunicirate sa svijetom oko vas.
1.799 kn
1.599 kn

BOSE SOUNDTOUCH 30
Snažan zvuk. Bežična glazba. Bez komplikacija. Streaming glazbe kroz vaš kućni Wi-Fi.
4.699 kn

BOSE REVOLVE +
Duboki bas, glasan zvuk. Pravi 360° Bluetooth zvučnik otporan na kišu i padove.
2.399 kn
1.999 kn

BOSE HPH 700
Noise Cancelling slušalice za život u pokretu. Proširena strvarnost za vaše uši.
3.099 kn

NOVOOTVORENI BOSE PREMIUM SHOP U ZAGREBU, MAKSIMIRSKA 45. AKCIJA VRIJEDI DO 31. 12. 2019.

SEMARK
Maksimirска cesta 45, Zagreb
www.se-mark.hr

POETIKA SÜVREME NOG WESTERNA: tradicija i vrijednosti američkog zapada

Neowestern utjelovljuje nove dimenzije stvarnosti modernog američkog zapada gdje granice dobra i zla te pravde i nepravde više nisu jasne kao što su to bile prije, a linija između dvije strane oružanog sukoba gubi svoje mjesto

piše: **Dunja Ivezic**

Western je nadživio vlastitu smrt. Riječ je o žanru rođenom iz avan-turičke povjesne fikcije čija povjesna linija seže u razdoblje prije razvoja žanrovnog filma, preciznije do godine 1903. kada je snimljen The Great Train Robbery Edwina S. Portera, a kontinuirano teče sve do danas. Suvremeni western ili neowestern podrazumijeva suvremeno doba, dok se western odnosi na prošlost, stoga će se novija filmska ostvarenja čija se radnja referira na određeno razdoblje iz prošlosti nerijetko klasificirati kao western. Analogno tome, neowestern reflektira žanrovska tradiciju klasičnog westerna, ali u suvremenom te nerijetko i urbanom okruženju. David H. Murdoch se u svojoj knjizi *The American West: The Invention of a Myth* bavi idejama

iskustava iz američke prošlosti koja poprima mitsku razinu te postaje povjesno prihvaćena konvencija. Western je postao dijelom srži američke povijesti i stvorio je niz ikonografskih odrednica, priča i arhetipova. Utemeljen u povijesti druge polovine devetnaestog stoljeća, a geografski je određen prostorom američkog zapada. Pritom je važno napomenuti da je riječ o širokom shvaćanju pojma westerna. Naime, neke teorije o definiciji ovog žanra se opredjeljuju za konkretnе vremenske odrednice koje seže od gradanskog rata do vremena kolonizacije Zapada, a u tom bi slučaju vremensku granicu predstavljao kraj devetnaestog stoljeća.

Ova žanrovska tradicija podrazumi-je divlje krajolike i studiju mentalite-ta američkog zapada, a njezini likovi pripa-daju stvarnosti u kojoj vladaju instinkti-vni zakoni dobrog i lošeg. Poetika suv-

menog westerna i neowesterna svjedo-či o tranziciji od klasičnog ka modernom, a o činjenici da moderno iznova citira klasično svjedoče i nedavna ostvarena redatelja poput Taylora Sheridana te Joela i Ethana Coena. Temeljno polazište westerna pro-stornim i vremenskim odrednicama odgo-vara američkoj povijesti i ambijentalnim posebnostima što je izvršilo znatan utje-caj na autentičnost i prepoznatljivost nje-gove ikonografije. Motivi poput buntovnih antijunaka, pustinjskih i krajolika, pripad-nosti zemlje i oružanih obračuna na američkom zapadu neiscrpan su izvor priča koje otkrivaju napredak društvenog men-taliteta. Probleme osvajanja teritorija i inte-gracije heterogenog stanovništva zamijeni-li su problem raseljavanja i civilizacija koja odbacuje zastarjele principe. Temi neowe-sterna se najbolje posvetiti putem pregleda recentnih ostvarenja koja tradiciji američ-

kog westerna omogućavaju da nadživi vla-stito gašenje.

Roman No Country for Old Men (2005.) Cormaca McCarthyja koristi kon-cept westerna u modernom okruženju. Joel i Ethan Coen su autori čija poetika nerijetko koristi elemente tradicije westerna, a njihova istoimena adaptacija McCarthyjevog romana je gotovo najveći neowestern 21. sto-ljeća. Uokviruje ga tip protagonista koji se igrom slučaja ili pak zbog vlastitih nepromi-šljenih postupaka suočava s teškim i bez-izlaznim okolnostima koje poprimaju tra-gične razmjere ostavljajući ga nemoćnim. McCarthyjev roman donekle prkos klasičnim konvencijama. Braća Coen koriste arhe-tipske kostime koji odgovaraju moralnoj margini lika, kako je western nekoc zahtjevao. U ulozi vodećeg antagonist-a, Antonu Chigurha, Javier Berdem se urezao dubo-ko u svijest suvremene američke kinemato-

grafije. Lik profesionalnog plaćenog ubojice, čija je glavna meta kovčeg s novcem u slu-čajnom vlasništvu jednog od protagonist-a – Llewelyna Mossa (Josh Brolin), do samoga kraja utjelovljuje enigmatičnu i opasnu poja-vu nepoznatog porijekla. Ipak, ovaj se lik ne može svesti na arhetipskog antagonista. Ovdje se nagašavaju nered modrenog druš-

Adaptacija romana *No Country for Old Men* (2005.), pod redateljskom palicom braće Coen, je gotovo najveći neowestern 21. stoljeća

Anton Chigur je predstavljen kao potpu-no nefediniran, nepoznat i specifičan filmski lik. Njegov lik predstavlja čistu formu zla i dekonstrukciju svih etičkih i moralnih inter-pretacija kada živ odšeta niz cestu u nepo-znatom smjeru. Sa suprotne je strane zako-na Ed Tom Bell, šerif pred umirovljenjem, čiji lik utjelovljuje Tommy Lee Jones. Osim što funkcionira kao pseudoprovjedač, Bell se pokušava uhvatiti u koštač s motivima aktu-alnih nasilnih izljeva nepoznatog ubojice. Ovdje se nagašavaju nered modrenog druš-

PRIKAZ / NEOWESTERN

tva, civilizacija čiji zakoni i principi nastoje izgurati one stare te dihotomija modernih i tradicionalnih vrijednosti. No Country for Old Men (2007.) svojim likovima dodjeljuje simultane uloge lovaca i plijena te, premda ostaje lišen konačnog susreta i okršaja protagonista i antagonistu koji predstavlja najvišu moralnu točku klasičnog westernta, uspostavlja dinamiku i održava napetost.

Američki zapad za sobom vuče pitanje ideološkog koncepta i utjecaja koji on ima na američko samorazumijevanje. Moderna priča koja prihvata i koristi konvencije westernta kao filmskog žanra u nekim se teorijskim djelima definira kao post western. U tom kontekstu heroj postaje otuden, a lik šerifa donekle ironično prihvata da nepravda ponekad prolazi nekažnjeno. U neowesternu Davida Mackenzieja je srođnu pojavu šerifa na pragu umirovljenja utjelovio Jeff Bridges. Smješten na "ničoj zemlji", Hell or High Water (2016.) scenarista Taylor Sheridana, je suvremena studija i kritika američke društvene strukture i nefunkcionalnog bankarskog sustava, a njegovi se likovi nalaze u konstantnom bijegu od siromaštva koje se generacijama prenosi poput zaraze. Mackenzie je na impresivan način portretirao živući mentalitet ame-

Wind River (2017.)
scenarista i redatelja
Taylor Sheridana

Hell or High Water (2016.), je suvremena studija i kritika američke društvene strukture i nefunkcionalnog bankarskog sustava, a njegovi se likovi nalaze u konstantnom bijegu od siromaštva koje se generacijama prenosi poput zaraze

ričkog zapada te njegovu sirovu stvarnost prožetu rasizmom i smještenu na periferiji zakona. Film se temelji na kompleksnom sukobu između pravde i nepravde koju je,

ili sve. Mackenzie kritički izlaže pitanje američkog identiteta i tradicionalnih vrijednosti koje ironizira u konačnom susretu umirovljenog šerifa i zakonski nekažnjenog pro-

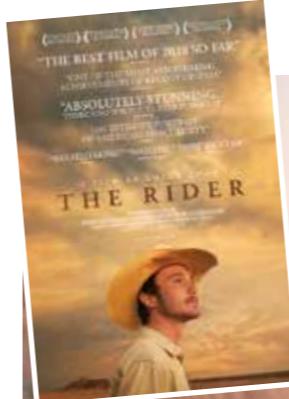

na slučaju. Sheridan se bavi položajem čovjeka u nemilosrdnom i divljem okruženju u kojem vladaju opasni prirodni uvjeti što ostvaruju brojnim mističnim prikazima osamljenog zimskog krajolika, najčešće u totalima i polutotalima, koji posebno naglašavaju čovjekovu nemoć u usporedbi s prirodom. Cory Lambert se suoča-

agonista, a postavlja pitanje ključnih pojava u konceptualizaciji modernog američkog zapada.

Osim što je potpisao scenarije za filmove Hell or High Water Davida Mackenzieja (2016.) i Sicario Denisa Villeneuvea (2015.), Taylor Sheridan se ovaj put, osim u ulozi scenarista, našao i u redateljskoj ulozi. Wind River (2017.) gledatelja odvodi u snježnu i hladnu osamu američkog zapada prepunu bijelih prostranstava koja se protežu unedogled. Mistična i osamljena atmosfera mesta u kojem vladaju pravila preživljavanja koje je postavila divlja priroda na trenutke postaje osjetilno gorka i hladna. Sheridan je radnju smjestio u središtu osamljenog indijanskog rezervata u Wyomingu. Nakon što lokalni tragač Cory Lambert, kojeg utjelovljuje Jeremy Renner, u snijegu pronade mrtvo tijelo smrznute, ozlijedene te silovane djevojke, u rezervat dolazi FBI-jeva agenticica Jane Banner (Elizabeth Olsen) koja ga zamoli za pomoć kako bi identificirali i pronašli počinitelja. Smješten u snijegom prekriven prirodnim rezervat u osami te upotpunjeno autentičnom glazbom, Wind River u pojedinim aspektima neodoljivo podsjeća na Fargo Joela i Ethana Coena, posebno uzmemu li u obzir odvažnu i odlučnu agenticu koja sama odlazi u rezervat kako bi radila

na slučaju. Sheridan se bavi položajem čovjeka u nemilosrdnom i divljem okruženju u kojem vladaju opasni prirodni uvjeti što ostvaruju brojnim mističnim prikazima osamljenog zimskog krajolika, najčešće u totalima i polutotalima, koji posebno naglašavaju čovjekovu nemoć u usporedbi s prirodom. Cory Lambert se suoča-

The Rider (2017.)
redateljice Chloé Zhao

va s nemilosrdnim krajolikom u kojem marge zakona postaju nejasne, stoga divljina prirode ostavlja u službi istjerivanja konačne pravde.

Kada je riječ o borbi čovjeka i prirode u pokušaju vladanja krajolikom dolazi do neowesterna The Rider (2017.) redateljice Chloé Zhao. Taj se elementarni sukob ovaj put odvija na osobnoj i intimnoj razini. Film je utemeljen na istinitim događajima koje je redateljica odlučila dokumentirati s ljudima koji ih proživljavaju, stoga je prikazana stvarnost neodvojiva od one koju i privatno žive njezini glumci. U središtu je radnje Brady Jandreau, suvremeni kauboj koji se, nakon teške nesreće na rodeu, pokušava vratiti vlastitom životu. Ova je duboko emotivna i sirova studija bavi se identitetom

Django Unchained
(2012.) redatelja
Quentina Tarantinou

i osobnom krizom, a njezina je tanka linija između fikcije i stvarnosti čini utoliko težom i ozbilnjicom. Za razliku od tipičnog neowesterna u kojem se tematizira vanjski sukob, The Rider prikazuje onaj unutarnji čija je

U filmu Django Unchained, Quentin Tarantino se poigrava s konvencijama žanra, a odbjeglog roba pretvara u kaubaja koji postaje protagonist epske filmske avanture

duboka autentičnost iskrena, fascinantna i nezamjenjiva.

Ipak, postoji i niz suvremenih filmskih ostvarenja koja se referiraju na povjesne događaje. Budući da se svojim konvencijama oslanjaju na western mogu se, u manjoj ili većoj mjeri, klasificirati u okviru tog povjesnog filmskog žanra. Čak dva

ključnih političkih i društvenih problema američke povijesti, i isti su problemi dodatno razrađeni u posljednjem Tarantinovom westernu The Hateful Eight (2015.). Radnja ovoga epskog westerna smještena je u razdoblje prije početka američkog građanskog rata, a u njezinom je središtu Django, rob čiji lik utjelovljuje Jamie Foxx. Povrtna je redateljska zanimacija bila priča o ropstvu kao povjesnoj činjenici, ali njezin je niješni kontekst viktimizacije zamijenjen epskom odisejom i osvetom odbjeglog roba koji, uz pratnju Dr. King Shultza (Christoph Waltz), poznatog i kao lovac na glave, i sam postaje heroj. Gledateljska prisutnost tijekom čitave avanture pretvara publiku u svjedočike transformacije glavnog lika koji, uz obavezan katarzični nasilni spektakl, na posljeku uspijeva pronaći suprugu te je oslobođiti od okrutnog, ali karizmatičnog vlasnika plantaže čiji je lik utjelovio Leonardo DiCaprio. Quentin Tarantino se poigrava s konvencijama žanra, a odbjeglog roba pretvara u kaubaja koji postaje protagonist epske filmske avanture. Tarantinov sljedeći

PRIKAZ / NEOWESTERN

Prikazan je svijet na rubu zakona u kojem vladaju okorjeli rasizam i medusobno nepovjerenje

film je pokrio nekoliko žanrovske područja, a uokvirio se titulom epskog westerna. *The Hateful Eight* (2015.) je teatralan i apsurdan portret Divljeg zapada koji se odvija na terenu nerazriješenih posljedica ame-

jalni western snimljen 2015. godine. *The Revenant* je snimljen prema istinitim povjesnim dogadajima opisanim u romanu Michaela Punkea, a njegovog je središnjeg lika utjelovio Leonardo DiCaprio koji je

Američki povjesni mit te sveta i slavna američka tradicija zajedno sa svojim vrijednostima postaju elementi koji se više ne slave, već se kritički propituju njihov utjecaj na ustroj modernog društva

ričkog građanskog rata. Divlji i snježni krajolici Wyomingu prvi su puta nakon 1966. godine ulovljeni Ultra Panavisionom 70 te uokvireni filmskom glazbom legendarnog Ennija Morriconea, a postali su privremenim dom i purgatorij nekolicine živopisnih likova koji se, bježeći od nadolazeće snježne oluje, igrom slučaja pronadaju na istom mjestu. Kroz ukupno šest poglavljja, Tarantino je prikazao svijet na rubu zakona u kojem vladaju okorjeli rasizam i medusobno nepovjerenje, a na glave se lijepe vrijednosti u dolarima. Premda se gotovo čitava radnja odvija u prostoru drvenog svratišta, napetost ne napušta skromnu koliku držeći likove koji nemaju što za izgubiti budnima, a okidače njihova oružja napetima.

Alejandro González Iñárritu je, uz Quentinu Tarantinu, potpisao jedini pravi komerci-

za svoju impresivnu izvedbu dobio nagradu Akademije.

Iñárritu se, zajedno sa svojim glumcima,

The Revenant je snimljen prema istinitim povjesnim dogadajima opisanim u romanu Michaela Punkea

podvrgnuo ka opsežnom prikazu jednog epskog putovanja čiji je cilj konačna osveta ubijenog sina. Lik Hugh Glassa, u povijesti zapamćenog kao čovjeka koji je preživio napad medvjeda, iziskivao je iznimno napornu i sirovu glumačku transformaciju. Poetično putovanje do osvete odvija se u snažnom ritmu dubokog disanja i lupanja srca, a isprepli-

ću ga fizička stradanja i nasilje počinjeno nad pripadnicima indijanskog stanovništva. Upravo su to elementi koji evociraju žanr westerna oživljujući njegovu klasičnost u suvremenom filmskom ostvarenju. Za razliku od filmova poput *No Country for Old Men* i *Hell or High Water*, protagonisti suvremenih westerna se upuštaju u putovanje epskih razmijera na putu do pravde, dok se šerif u oba prethodno navedena neowesterna predaje i prihvatača okolnosti takve kakve jesu.

Neowestern utjelovljuje nove dimenzije stvarnosti modernog američkog zapada gdje granice dobra i zla te pravde i nepravde više nisu jasne kao što su to bile prije, a linija između dvije strane oružanog sukoba gubi svoje mjesto. Američki povjesni mit te sveta i slavna američka tradicija zajedno sa svojim vrijednostima postaju elementi koji se više ne slave, već se kritički propituju njihov utjecaj na ustroj modernog društva. Novi zakon možete priхватiti ili ostati po strani zarobljeni u starim principima koje je vrijeme višestruko pregazilo. Američka se država odvojila od slavljenja vlastite prošlosti, a složenost zakona i moralu mora prijeći granice mitskog povjesnog žanra. ■

SHARP
Be Original.

Search movies, TV, and more
YouTube Google Play Movies & TV
Google Play Music
TV
Google Play News
YouTube Kids
Play Movies & TV
Play Next
My ONE
TUMBLE DRY
JULIA
HAROLD
JULIA
HAROLD
TUMBLE DRY
PLAY MOVIES & TV
2:45

4K ULTRA HD ANDROID TV™
HDR ACTIVE MOTION
HARMAN/KARDON ZVUČNI SUSTAV
UHD TUNER DVB-T/T2/C/S/S2 (MPEG4 + HEVC/H.265)

Ronis
Ronis Velesajam
Avenija Dubrovnik 15A, Zagreb
+385 1 6620 705

Ronis Galerija Sjever
Svetojelenska cesta 25, Čakovec
+385 40 396 039

The Souvenir (2019.)

A24, 119 minuta, Velika Britanija / SAD

režija: Joanna Hogg

igraju: Honor Swinton Byrne, Tom Burke, Tilda Swinton

žanr: drama

7/10

Film o filmu ili film o filmovima, kako hoće-te. Posljednji film britanske redateljice i scenaristica Joanne Hogg (r. 1960.) "The Souvenir" predstavlja labavi prijevod vlastitih iskustva iz filmske škole u filmski jezik.

Julie (Honor Swinton Byrne) je mlada žena koja pohada filmsku školu i koja želi režirati film o maci, njenom sinu i gradu koji propada. Priča je vremenski smještena u London ranih osamdesetih. Živi kao podstanarka u stanu zajedno s još jednom studenticom filma i njenom djevojkom. Upoznaje zatim Anthonyja (Tom Burke), situiranog starijeg čovjeka koji je zaposlen u Ministarstvu vanjskih poslova i koji se useljava u isti stan nakon što Julieina cimerica iz njega izade. Naravno, dvoje glavnih protagonistova započinju romantičnu vezu koja će se ubrzno poprimiti obilježja destruktivnosti i kaotičnosti. Naime, Julie saznaje da je Anthony heroinski ovisnik... Film je to zapravo o višoj klasi, realističan portret iščašenih stilova života privilegiranih, nemetljivo, zapravo hladno režiran. Kao detaljna studija umjetničkog odraštanja koje je zakoćeno i zatim oslobođeno i ojača-

no toksičnom romantičnom vezom, odnosno njezin eventualnim raspadom. Bez grešaka u koracima, smisleno zaokružen i motiviran, "The Souvenir" je još jedan podsjetnik zašto je Joana Hogg jedna od posebnijih autorica novije britanske kinematografije.

"Ovo je jedan od najtužnijih filmova koje možete zamisliti, ali i jedan od filmova čije gledanje predstavlja apsolutni užitak." - A.O. Scott, New York Times

The Last Black Man In San Francisco (2019.)

A24, 120 minuta, SAD

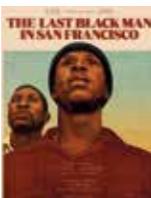
režija: Joe Talbot

igraju: Jimmie Fails, Jonathan Majors, Danny Glover, Tichina Arnold, Rob Morgan, Mike Epps, Finn Wittrock

žanr: drama

8/10

"The Last Black Man In San Francisco" redateljski je debi Joea Talbota, posveta njegovom rodno gradu u kojem je odrastao u nekad ozlogašenoj četvrti Mission District koju je od devedesetih naovamo pregazila gentrifikacija. Radnja filma ugrubo je bazirana na životnoj prići glumca Jimmiego Failsa koji tako u ovom filmu zapravo tumači samog sebe.

Fails je rođen i odrastao je u San Franciscu, u viktorijanskoj kući za koju krivo vjeruje da ju je njegov djed nakon Drugog svjetskog rata

izgradio u čuvenom (nekad pretežno crnačkom) Filmoreu Districtu. U pripovjednom "sada" vidimo, međutim, Failsa kao mladića koji se mota po gradu zajedno sa svojim prijateljem Montgomeryjem "Montom" Allenom (Jonathan Majors) s kojim također i živi. Jednog dana njih dvoje posjete staru kuću u kojoj danas živi stariji par. Nešto kasnije, zatim, dolazi do ostavinske rasprave oko kuće koja zbog toga ostaje privremeno prazna, a dvojac ulazi u kuću...

Talbotov debi je odličan pripovjedni film o gradu koji se neprestano mijenja, o učincima gentrifikacije i zamršenoj obiteljskoj povijesti. Iako je redateljski pristup materijalu utemeljen u donekle komičnoj perspektivi, takva autorska odluka konačni proizvod ne čini ništa manje tužnjim kada su posrijedi utisci koje ono što je prikazano ostavlja na gledatelja. Upravo taj paradoks, naravno, ovaj film čini sjajnim ostvarenjem.

"Vec u prvih pet minuta možete shvatiti da je 'The Last Black Man in San Francisco, redateljski debi Joea Talbota, nešto posebno." - David Fear, The Rolling Stone

Bottom of the 9th (2019.)

Saban Films, 111 minuta, SAD

režija: Raymond De Felitta

igraju: Joe Manganiello, Sofia Vergara, Michael Rispoli, Denis O'Hare

žanr: drama, sportski

6/10

Kada film o bejzbolu režira Raymond De Felitta, njujorški mješanac talijanskog i poljsko židovskog porijekla, to je, u najmanju ruku, dobar znak. Naravno, filmovi o bejzbolu po svojoj prirodi imaju svoja relativno objektivna ograničenja, unutar kojih je, međutim, uspio ostvariti sasvim solidan rezultat.

"Bottom of the 9th" je film o Sonnyju Stanu (Joe Manganiello) koji je u zatvoru proveo sedamnaest godina zbog toga što je slučajno ubio čovjeka tijekom ulične tučnjave. Sada je na slobodi i vraća se u Bronx i želi poče-

ti ispočetka. Kao svojevremeno perspektivnom udaraču, to mu baš i ne polazi za rukom, jer je povijest na svakom uglu. Tu je njegova nekadašnja djevojka (Sofia Vergara) koja ga primijeti u lokalnom dučanu i koja zapravo nikada nije digla ruke od njega, a tu je i Soon (Michael Rispoli), trener fiktivne minor-league momčadi Staten Island Empires koji mu nudi posao svog pomoćnika. Naravno, Sonny se ne zadržava dugo na toj funkciji, nego se vraća na "polje snova" i tako počinje njegov put prema iskupljenju...

Glumačka izvedba Joea Manganiella je iskrena i naivna, na trenutke djetinje bedasta i smotana, ali u široj filmskoj slici ipak dovoljno dobra da film koji je narrativno, naravno, jako zašećerena limunada nekako drži na okupu. Daleko od toga da je ovaj film odličan, ali svatko tko zna nešto o bejzbolu razumjet će o čemu se ovdje radi. Jednostavno, s vremenom na vrijeme gledateljske kriterije nije loše postaviti suviše visoko.

"Joe Manganiello i Sofia Vergara najvređniji su igrači u emocionalnoj i efektivnoj drami Raymonda De Felitte o bivšem zatvoreniku koji se vraća na bejzbolski teren." - Joe Leydon, Variety

Rocketman (2019.)

Paramount Pictures, 121 minuta, Velika Britanija

režija: Dexter Fletcher

igraju: Taron Egerton, Jamie Bell, Richard Madden, Bryce Dallas Howard

žanr: biografski, glazbeni, drama

7/10

Dexter Fletcher, engleski glumac i redatelj, redateljski debi obavio je 2011. godine s naslovom "Wild Bill". Nakon toga složio je još dva filma ("Sunshine on Leith", "Eddie the Eagle"), a zatim je u projekt "Bohemian Rhapsody" uletio kao zamjena za Bryana Singera. Posao je obavio korektno i nakon Freddieja Mercuryja na red je stigao Elton John.

Neponovljiva životna priča u "Rocketmanu"

The Biggest Little Farm (2018.)

Neon, 92 minute, SAD

režija: John Chester

igraju: John Chester, Molly Chester

žanr: dokumentarni

8/10

John Chester etablirana je figura u svijetu suvremenog američkog dokumentarizma. Njegovi noviji kratki filmovi (primjerice "Saving Emma, Worry for Maggie" i "The Orphan") skupljali su Emmyje, dok je "The Biggest Little Farm", koji je svoju premiju doživio prošle godine u Tellurideu, ostvarenje dužeg formata i tematike kojom se u svojoj dosadašnjoj karijeri nije bavio.

Naime, film je to o farmi o kojoj se zajedno za svojom ženom Molly

Chester (i zajedno sa svojim psom) brine već gotovo puno jedno desetljeće. Obrazac je klasičan – bračni par, ukratko, napušta sićušan stan u Los Angelesu i kreće s radom na farmi u kalifornijskom Moorparku. U prirodi, naravno, pokušavaju pronaći neki tip harmonije koji bi zatim mogli preslikati i na vlastite živote. Ali osim naivnosti u smislu da vam život može promijeniti nešto poput toga da zasadi te deset tisuća orhideja, "The Biggest Little Farm" zapravo je i dokumentarac o trenutnom stanju industrijske agirkulture, odnosno promocija regenerativnih principa kada je u pitanju uzgoj hrane ili briga o domaćim životinjama.

Kao dokumentarac "The Biggest Little Farm" je sve ono što dokumentarac treba biti – zabavan, edukativan, vizualno atraktivan i poučan. "Srce" mu je na pravom mjestu, neovisno o tome što mislili o odnosu grada i prirode i definitivno postoji jako puno gorih načina na kojih bi se sat i pol vremena u ljudskom životu moglo potrošiti od gledanja ovog simpatičnog dokumentarca.

"Kombinacija tehniki i poruke donosi pobjedu. Na neki način film možemo shvatiti kao ekvivalent iz pravog života neke stare pastoralne pripovijetke, ali sa sretnim završetkom koji također predstavlja model prema kojemu bi se naš planet mogao spasiti." - Robert Abele, Los Angeles Times

FILM / DVD RECENZIJE

je ispričana u retrospektivi. Elton John (Taron Egerton), odjeven u kičasto vražje odje-lo, pojavljuje se na odvikavačkoj sesiji i počinje pripovijedati svoju priču – o odrastanju u poslijeratnom kontekstu, odnosu s majkom i bakom, upisa na Royal Academy of Music, osnivanju benda Bluesologoy, glazbenim partnerstvom s Bernejem Taupinom, i svemu onome, lijepom i ružnom, što je uslijedilo nakon toga. Film završava u vedrom tonu, uz napomenu da je Elton John "čist" već 28 godina, iako još "uvijek ima problema sa šopingom"...

Film je naišao na dobar prijem kod filmske (pa i glazbene) kritike. Njegov zavrešetak u Cannesu je dočekan ovacijama.

Kompozicijski, riječ je o klasičnom biografiskom glazbenom filmu koji je, međutim, režiran i s dovoljno topline i s dovoljno pažnje posvećene detaljima u svakoj od etapa Johnove karijere, iako nešto preciznosti i pravilnije kronologije ne bi bilo na odmet. Sve skupa, ukratko, prilično pristojno.

"Ako tražite nekoga če vam pomoći rekaptulirati uspon britanskog boga rocka od blijeđih prizora iz predgrada do baroknih ekstremih slave, i če to odraditi sna zabavan način bez suviše gnjavaže, Fletcher je vaš čovjek." - Anthony Lane, New Yorker

Booksmart (2019.)

United Artists Releasing, 105 minuta, SAD

režija: Olivia Wilde

igraju: Kaitlyn Dever, Beanie Feldstein, Jessica Williams, Lisa Kudrow, Will Forte, Jason Sudeikis

žanr: komedija

7/10

Još jedan redateljski debi. Olivia Wilde igrala je Remy Hadley u popularnom "Houseu", zatim je naredala jedanaest uloga u raznorodnim filmovima poput naslova "The Lazarus Effect" (2015.) ili "Cowboys and Aliens" (2011.). Uglavnom, bilo je svega, a redateljski debi odlučila je odraditi unutar žanra tinejdžerske komedije i odr-

dila ga je solidno. Amy (Kaitlyn Dever) i Molly (Neanie Feldstein) maturantice su i najbolje prijateljice još od djetinjstva. Amy je zaljubljena u djevojku imena Ryan (Victoria Ruesga) i Molly je nagovara da s njome započne vezu prije nego što budu maturirale. Na posljednji dan škole dvije djevojke odluče otići na tulum (da nadoknade svu onu količinu zabave koju su pro-pustile zbog savjesnog školovanja, za razliku od svojih kolegica) nakon čega, naravno, sve počinje ići u krivom smjeru – sumnjivi likovi, alkohol, droge, loš seks i tako dalje... Što je zaplet koji dakako na kušnju stavlja prijateljstvo koje nakon seta peripetija samo postaje još čvršće.

Film je brz, pametan i duhovit. Wilde je u jednu standardiziranu strukturu kakvom se odlikuje filmski prikaz američkog srednjoškolskog odrastanja uspjela unijeti veću dozu svježine bez zapadanja u iritantne autor-ske pretencioznosti. I Kaitlyn Dever i Neanie Feldstein odlično su odigrale svoje uloge. Ukratko, nešto više od sat i pol pametne zabava i vjerojatno najintrigantniji američki srednjoškolski film u posljednjih deset ili više godina.

"Ovaj film je važan trenutak u žanrovskoj povijesti tinejdžerskog filma. Ali istovremeno ostavlja i dojam da je to postigao s lakoćom, i to takvom lakoćom da se upitate zašto je trebalo proći toliko vremena prije nego što smo dobili pravu stvar." - Emily Yoshida, Vulture

Plus One (2019.)

RLJE Films, 98 minuta, SAD

režija: Jeff Chan, Andrew Rhymer

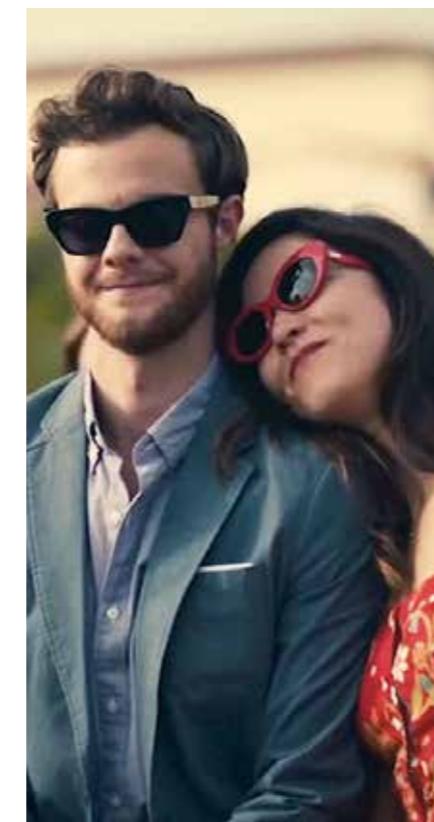
igraju: Maya Erskine, Jack Quaid, Beck Bennett, Rosalind Chao, Perrey Reeves, Ed Begley Jr.

žanr: drama, komedija, ljubavni

6/10

Jeff Chan i Andrew Rhymer režirali su tematski zanimljiv film čija bi radnja mogla posebno dobro rezonirati s publikom koja se nalazi u kasnim dvadesetima ili ranim tridesetima.

ma. Ideja je, naime, prilično zanimljiva. Situacija je postavljena na sljedeći način – Ben (Jack Quaid) ima nisku razinu samopoštovanja, a Alice (Maya Erskine) upravo je prošla kroz teški prekid. Njihovo prijateljstvo ima bogatu povijest. Uglavnom, ljeti je i pred njima je sezona vjenčanja. Kako bi lakše prebrodili protokolarnu dosadu vjenčanja – moraju ih odraditi čak deset Ben i Alice dogovore se da će na svako vjenčanje otici skupa. Tako je lakše, vjeruju, odraditi, zdravice, govore i fotografiranja, a tu je, budući da su oboje samici, uvijek i prilika da se na istim vjenčanjima upozna potencijalni ljubavni partner. Naravno, kako se sezona vjenčanja bliži kraju, dolaze do zaključka da sasvim dovoljne količine romantične kemijske imaju između njih dvoje...

Sasvim solidan i zabavan žanrovski film. Oni koji su slabti na romantične komedije trebaju mu dati priliku i neće požaliti. Također, bit će zanimljivo pratiti daljnji razvoj glumačkih karijera Jacka Quaida i Maye Erskine. U ovom zabavnom ostvarenju koje njihova gluma drži na okupu pokazali su da se budućnosti na njih može ozbiljno računati.

"Film je prilično formulaičan... Ali ono što mu nedostaje u originalnosti, 'Plus One' u najmanju ruku djelomično nadoknadije toplinom i gledljivošću." - Jon Frosch, The Hollywood Reporter

PRVI NAJTANJI IZDRŽLJIVI SMARTPHONI ZA SPORTAŠE

Ultra lagani i tanki, vodootporni i otporni na udarce, sa zaštitom na kutovima i Corning Gorilla 5 zaštitnim stakлом, Quest i Quest Lite prilagođeni su za sportaše, planinare, građevinare, nautičare i zahtjevne aktivnosti

CUBOT QUEST

1499 kn*

IP68 vodootporan
 5,5" HD+ IPS zaslon Corning® Gorilla®

4000 mAh baterija
 4 GB RAM 64 GB memorije

Octa Core procesor MT 6762 2.0 GHz
 Android 9.0

12 + 2 MP kamera Sony senzor, 6P lens
 NFC tehnologija

CUBOT QUEST LITE

1199 kn*

IP68 vodootporan
 5 HD IPS zaslon Corning® Gorilla®

3000 mAh baterija
 3 GB RAM 32 GB memorije

Quad Core procesor MT 6761 2.0 GHz
 Android 9.0

13 + 2 MP kamera Sony senzor, 5P lens

AKCIJA

CUBOT J5
Dual Sim, 5,5" ekran, Android 9.0, Quad Core, 16 GB, 2 GB RAM, 8 MP stražnja kamera, 5 MP prednja kamera

599 kn*

CUBOT X19
Dual Sim, Dual 4G LTE, 5,93" ekran, Android 8.1, Octa Core, 64 GB, 4 GB RAM, 16 i 2 MP stražnja kamera, 8 MP prednja kamera, Fingerprint ID

1299 kn*

CUBOT MAX 2
Dual Sim, Dual 4G LTE, 6,8" ekran, Android 9.0, Octa Core, 64 GB, 4 GB RAM, 12 i 2 MP stražnja kamera, 8 MP prednja kamera, Fingerprint ID

1499 kn*

399 kn*

PRODAJNA MJESTA:

Zagreb Emmezeta, Europhone, Foto-Plus, Harvey Norman, LANET, Mobis electronic, Moby shop Smiley, Retel, Ronis, Sancta Domenica, SE-MARK, Smartson, eKupi.hr (webshop), mobis.hr (webshop), bazaar.hr (webshop), Like-net (webshop), Telefutura, TiA, zutiklik.hr (webshop). Split Alo Alo, Emmezeta, Europhone, Eximo 46, Impuls, Sancta Domenica, Color trgovina Rijeka Emmezeta, Europhone, Foto metromarket, Mobilcentar, Ronis, Sancta Domenica, Telefutura Osijek Emmezeta, Mobilcentar, Pula Mobi Shop, MobilCentar, Electronic shop, Telefutura Varaždin, Bukal elektronika, Erla servis, Mars, SE-MARK, Zepelin Čakovec 36 info, AD electronic, Bukal elektronika, Ronis Novi Marof Comet, SE-MARK Ivanec, SE-MARK Krapina PC automati Prelog, Bukal elektronika Klanjec Knjižara Slovenec M. Bistrica Trgovina Kralj Ludbreg Comet Virovitica BULA mobyshop, Vacom Ivanić grad, Vacom Krizevci Birotehnika, Mobilnet, Vacom Petrinja Goga Bjelovar Comet, Electrosil, Tehno shop, Vacom Beli Manastir Bostel Daruvor Hallo shop, Vacom Našice Color trgovina, Vacom Požega Color trgovina, Vacom Vukovar Slavonski Brod Emmezeta, Optika Grivčići, Telefatura Garešnica, Vacom Kutina, Vacom Novska Vacom Nova Građiška Bostel, Grid, Tehno Planet Vinkovci Bostel, Mobilis Pakrac Vacom Kutina Vacom Županja Bostel, Mobilis Sisak Tehno 2000, Vacom, Telefutura Dugo Selo SE-MARK Sesvete SE-MARK Karlovac Comet, Europhone, SE-MARK, Telefutura Samobor Europhone, Telefutura Jastrebarsko Telefutura, Telekominc Ogulin Europhone, Info-lab Gospić Buba Knin Alo Alo, Ispravljač Šibenik Alo Alo Trogir Alo Alo Omiš Alo Alo, Pilot Shop Benkovac Gladius Biograd n/m Gladius Vodice Gladius Sinj Impuls Imotski Ispravljaci, Procesor Kaštel Emmezeta, Impuls, Murano Metković Melody Hvar Antoana Crikvenica Mobilcentar Opatija Mobilcentar Pazin Špringer net, E computing, Telefatura Labin E computing, Mobilcentar Poreč Mobilcentar, Telefatura Rovinj Mobilcentar, Telefatura Umag Mobilcentar Velika Gorica Paun trgovina Hrvatska pošta, A1 • SERVISI Agramservis i SE-MARK

*preporučena maloprodajna cijena

www.se-mark.hr
01/2009-060

PHILIPS 276C8 MONITOR

MMD, brend licencirani partner za Philips monitore, predstavio je Philips Moda monitor s USB-c ulazom. 27 inčni 276C8 Quad HD monitor dolazi s IPS LED zaslonom i razlučivosti 2560x1440 piksela. Ultra Wide-Color tehnologijom za širok spektar boja, a bitan dodatak za gamere je da je opremljen AMD FreeSync tehnologijom s brzim vremenom odziva, za glatku i brzu igru. Također, monitor dolazi s opcijama LowBlue Mode i EasyRead tehnologijama za manje naprezanje očiju za vrijem rada na računalu. Debljina monitora je samo 6,1 mm, a rub monitora je vrlo tanak što olakšava povezivanje više monitora s malo neiskorištenog prostora. Philips 276C8 monitor će biti dostupan od prosinca ove godine po preporučenoj maloprodajnoj cijeni od 3.425 kuna. **INFO:** www.philips.hr

POČINJE PRODAJA GALAXY FOLDA

Samsung Galaxy Fold, prvi uređaj na svijetu koji dolazi s 7,3-inčni Infinity Flex zaslonom koji se preklapa u kompaktan uređaj s pokrovnim zaslonom u prodaju u Hrvatskoj kreće 20. prosinca 2019. godine. Osim što nudi jednostavnu prenosivost i veći zaslon, ovaj preklopni uređaj transformira način snimanja, dijeljenja i uređivanja sadržaja. Kad je zatvoren, moguće je snimiti brzi videozapis, a zatim jednostavno otvoriti uređaj i gledati ga na većem zaslonu.

Galaxy Fold

Pomoću App Continuity značajke, videozapis neprimjetno prelazi s početnog zaslona na glavni zaslon, dok Multi-Active Window opcija omogućuje pokretanje više aplikacija istovremeno i učinkovito obavljanje više zadataka – uređivanje snimaka, pregledavanje fotogalerija, čitanje e-pošte. Ovaj pametni uređaj dolazi s ekskluzivnim pristupom specijaliziranim uslugama za korisnike, uključujući pristup Samsungovim stručnjacima i centru za podršku online ili

putem telefona. Preporučena maloprodajna cijena Galaxy Fold uređaja je 15.500 kuna, a bit će dostupan samo u crnoj boji. Pametni uređaj moći će se kupiti u Samsung experience storeu u Zagrebu i Splitu te kod operatera.*

INFO: www.samsung.com/hr/

(*Dostupnost i cijenu uređaja potrebno je provjeriti s operatorom.)

POČELA PRODAJA LG G8X THINQ MOBITELA

U SAD-u je počela prodaja LG G8X ThinQ mobitela s dvostrukim zaslonom. Ovaj pametni telefon dolazi s dvostrukim 6,4 inčnim OLED zaslonom Full HD razlučivosti, Qualcomm Snapdragon 855 osmojezgrenim procesorom i 128 GB memorije. Stražnje kamere su 12 MP i 13 MP sa širokokutnom lećom, dok prednja ima senzor od 32 MP. Baterija ima kapacitet 4000 mAh, a tu su još brzo punjenje, bežično punjenje i čitač otiska prsta smješten ispod zaslona. Cijena u SAD-u iznosi \$700. **INFO:** www.lg.com

BOSE HOME SPEAKER 500

U prodaju je stigao novi "kućni" zvučnik iz Bosea, Home Speaker 500. Unutar kućišta smještena su dva zvučnika usmjereni u suprotnim smjerovima što omogućava širi zvuk zbog lakšeg odbijanja zvuka od zidova. Povezivanje je moguće putem WiFi i Bluetootha, a ugrađeni mikrofon i virtualni asistent Alexa olakšavaju glasovno upravljanje zvučnikom. Također, upravljanje je moguće i dodirom, kao i korištenjem Bose aplikacije. Zvučnik je dostupan u srebrnoj i crnoj boji, a cijena iznosi 3.420 kuna. **INFO:** www.se-mark.hr, www.lorex.si

AUDIO TECHNICA ATH-CKS5TW

Audio Technica je predstavila nove Bluetooth slušalice, model ATH-CKS5TW, a novi model predstavlja kombinaciju 57 godina duge tradicije audio inženjeringu s kompaktnošću i lakoćom dizajna, dugim trajanjem baterije, najnovijom Bluetooth tehnologijom i već poznatom kvalitetom zvuka. Slušalice dolaze s Auto Power On/Off uz koju se vaše slušalice automatski uključuju i uparaju s vašim smartphone-om ili prijenosnim media playerom (nakon što ih izvadite iz kutije za punjenje). Kompaktni

jastučići za uši također se automatski isključuju kad ih vratite u pripadajuću kutiju. Kutijica sadrži indikatore statusa LED baterije, a puni se preko USB Type-C ulaza. Zvuk tijekom telefonskih razgovora poboljšan je primjenom Clear Voice Capture tehnologije koja omogućuje blago smanjenje ambijentalne buke. Slušalice imaju IPX2 certifikat, a s uređajima se povezuju putem Bluetooth 5.0. Baterije u slušalicama imaju kapacitet do 15 sati slušanja, a kutijica za punjenje omogućava još 30 sati korištenja. **INFO:** www.sonusart.hr

OTVOREN PRVI BOSE PREMIUM SHOP U HRVATSKOJ

Američka tvrtka Bose je na našem tržištu prisutna dugi niz godina kroz više različitih lanaca maloprodajnih audio/video dućana, ali do sad nije postojala mogućnost da se na jednom mjestu pogleda i isproba njihova cijelokupna ponuda.

Zahvaljujući domaćem distributeru Se-Mark i regionalnom zastupniku tvrtke Bose, ljubljanskoj tvrtki Lorex, otvorena je specijalizirana prodavaonica – Bose Premium Shop, u kojoj su dostupni Bose lifestyle i zvučnički sustavi, kućna kina, prijenosni zvučnici, osobni audio sustavi, slušalice te profesionalni audio sustavi za glazbenike i ozvučenje javnih površina.

Podsetimo da je korporacija Bose najveći

proizvođač audio opreme na svijetu, a ujedno i najinovativnija tvrtka na području akustike s brojnim inovacijama koje su zaštićene s preko 520 aktivnih patenata.

Utemeljitelj korporacije Bose je dr. Amar Bose, profesor elektronike na Massachusetts Institute of Technology u Bostonu (MIT). Kao veliki ljubitelj klasične glazbe, a nezadovoljan reprodukcijom tadašnjih zvučnika na tržištu, proveo je matematičke analize i testiranje zvuka u prostoru da bi ubrzo napravio prve prototipove zvučnika.

Ohrabren prvim rezultatima, dr. Amar Bose osniva 1964. godine tvrtku pod svojim imenom. Iako je tvrtka svoje prve komercijalne uspjehe i globalnu prepoznatljivost brenda ostvarila s legendarnim modelom Hi-Fi zvučnika Bose 901, najveći zamašnjak i kapital je postignut s njihovom tehnologijom aktivnog uklanjanja nepoželjne buke (Quiet Comfort) koja je svoju ranu primjenu našla u avijaciji, u slušalicama za vojne i civilne pilote. Danas tu tehnologiju nalazimo u svim njihovim Noise Cancelling slušalicama za osobnu upotrebu.

Jedna od općeprihvaćenih inovacija koja je također došla iz laboratorija tvrtke Bose je i sustav zvučnika koji se sastoji od malenih satelitskih zvučnika i odvojenog bas modula (aktivni subwoofer). Upravo se ovakvim

tehnološkim rješenjima i sagledava Bose filozofija zvuka koja uvijek daje prednost načinu kako reproducirati zvuk u prostoru i kako će ga korisnik čuti nego, uglavnom suhoparnim, samim tehničkim karakteristikama.

Hrvatsku premijeru su imale i Bose sunčane naočale / slušalice Frames čiji test možete pročitati na stranicama ovog izdanja. Više informacija o Bose proizvodima možete dobiti u novootvorenom Bose Premium Shopu (Maksimirka 45, Zagreb) ili na www.se-mark.hr

Pavao Grmuša (direktor tvrtke Se-Mark d.o.o.) i Dušan Osojnik (direktor tvrtke Lorex d.o.o.)

Bose 901 zvučnici

Dopustite da vas zavede...

Balthus

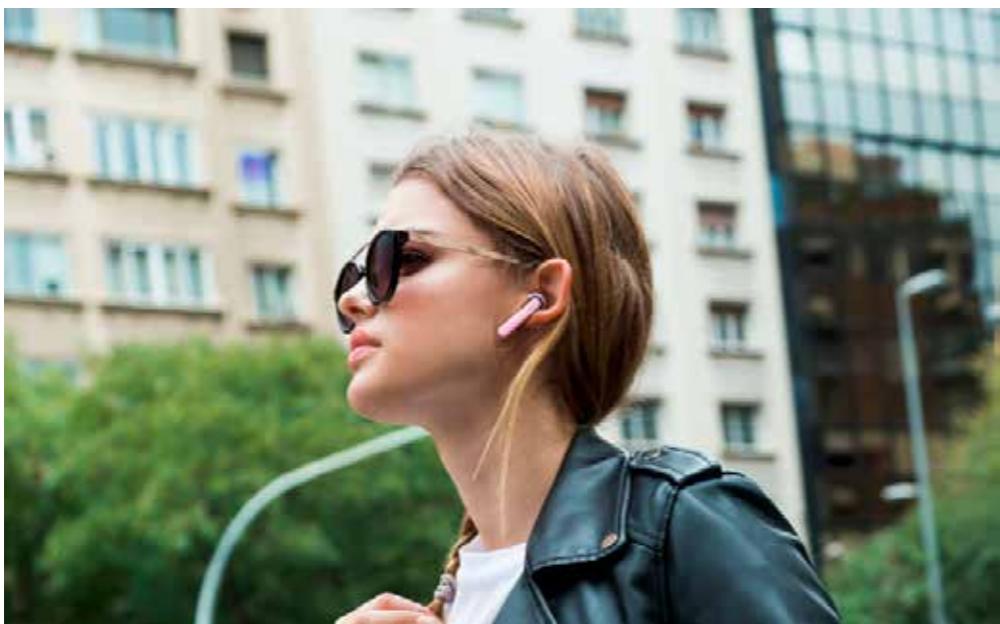
Moderan zvučnik vrhunske kvalitete i tradicionalnog Davis zvuka.

Balthus 90   **Balthus 70**   **Balthus 50**

Audio Centar
Distributer za Hrvatsku i Sloveniju
www.davis-acoustics.com / www.audiocentar.hr

Maloprodajni partner: Ronis VELESAJAM
Avenija Dubrovnik 15A, Zagreb
Tel. +385 1 6620 705

Ronis WEBSHOP
Tel. +385 40 396 536
www.ronis.hr

JBL TUNE220TWS EAR-BUD

Prva verzija JBL Ear-Bud True Wireless Bluetooth slušalica u prodaji će se naći sredinom prosinca, što je mjesec dana ranije od najave na IFA sajmu održanom u rujnu. Slušalice dolaze s 12mm driverima s JBL Puer Bass zvukom, Bluetooth 5.0 povezivosti s profilima A2DP 1.3, AVRCP 1.5 i HFP 1.6 te 20 sati baterije u

kombiniranom korištenju. Same slušalice imaju kapacitet baterije 3 sata, a kutijica za punjenje omogućava korištenje dodatnih 17 sati. U početku će se u prodaji naći četiri boje, a u prvoj polovici 2020. godine očekuju se još dvije boje. Cijena slušalica iznosiće 999 kuna.

INFO: www.mediaaudio.hr

NOVE SLUŠALICE IZ ESHARKA

Sbox Technology predstavio je nove slušalice iz svoje eShark gaming serije proizvoda. Radi se o ESL-HS2 KUGO modelu slušalica, naravno namijenjenim gamerima. Over-the-ear žične slušalice dolaze s masom od 280 grama, 50 mm driverima te naravno mikrofonom. Kontrole slušalica nalaze se na kabelu koji je dugačak 2 metra

i na koji su smještena dva 3,5 mm priključka za slušalica i mikrofon. Slušalice su dostupne u crnoj boji, a materijal korišteni u izradi su umjetna koža, ekološka koža, metal i tekstil. Slušalice su dostupne kod maloprodajnih partnera po cijeni od 300 kuna.

INFO: www.smit-electronic.hr/

NETFLIX ULAŽE RESURSE U SUSTAV MJERENJA AKTIVNOSTI SVOJIH KORISNIKA

Direktor Netflix-ovih originalnih filmova, Scott Stuber, rekao je za Variety: "Vidjet ćete više od nas, više transparentnosti, više artikulacije onoga što valja te onoga što se manje koristi unutar Netflix-a jer razumijemo da je optimizacija važna našoj publici. Stoga, Netflix definitivno ide u tom smjeru razvoja i unaprijedena."

Ovo označava promjenu strategije kompanije koja je bila poznata po ne iskazivanju brojki. "Ništa ne krijemo," rekao je Stuber te ukazao na poteškoće predstavljanja filmova u kinima prije nego što oni dodu na Netflix. "Ako film dobije loše kritike, a nakon 4-5 tjedana taj isti film bude dio našeg ekosustava gdje 50 milijuna korisnika ima pristup tom sadržaju, ja to smatram kao nepromišljenim potezom te lošom poslovnom odlukom."

"Moramo postati bolji u tome kako bi postali što precizniji u procjeni jer je konzistentnost ono što korisnici žele," rekao je Stuber. Također je dodao da je računica slična između TV i filmske industrije: "Koliko je koštalo? Koliko je publike bilo? Ako napravimo nešto za \$40 miliju-na, onda X ljudi/korisnika trebaju pogledati taj sadržaj."

Predstavljamo potpuno novu seriju kompaktnih zvučnika JBL BAR: Pretvorite vašu dnevnu dobu u kino dvoranu ili stadion.

Vrlo jednostavni za korištenje, moći soundbar zvučnici podržavaju JBL Surround, Dolby® Digital i bežični Bluetooth® streaming.

BAR 2.0 ALL IN ONE

Poboljšajte zvuk TV uređaja. Jednostavan i kompaktan.

BAR 2.1 DEEP BASS*

Proširite zvuk TV uređaja na stereo način rada, uz vrhunski bas.

BAR 5.1 SURROUND*

Podignite kvalitetu zvuka TV uređaja do panoramskog surrounda.

* Model sadržava subwoofer

PHILIPS

Televizori

Savršena slika uz produženo jamstvo.

2+3
godine
sigurnosti

Sigurni smo da ćete uživati u svom novom Ambilight televizoru!

Odaberite bilo koji Ambilight model televizora i osim standardnog dvogodišnjeg jamstva poklanjamo vam još tri dodatne godine sigurnosti uz prijavu.*

www.philips.hr/tv

* Dodatno trogodišnje jamstvo odnosi se na Philips modele televizora s logotipom Ambilight, kupljene između 01.10.2019. i 31.01.2020. uz prijavu do 29.02.2020. na www.tvpromotion.eu/hr. Molimo pročitajte uvjete na www.tvpromotion.eu/hr